

Programmabegroting 2025-2028

Algemeen	7
Aanbiedingsbrief	9
Inleiding.....	11
Ontwikkelingen	13
Financiën	15
Plannen	19
Lokale lasten.....	21
Bestedingsplan	22
Programmaplannen.....	23
Bestuur en ondersteuning.....	25
Beleidsindicatoren.....	26
Dienstverlening	26
Website	27
Telefonie.....	27
Balie	27
Verbonden partijen	28
Beleidskaders	29
Bestuur	29
Burgerzaken	32
Beheer overige gebouwen en gronden.....	33
Overhead.....	34
Treasury	35
OZB woningen	36
OZB niet-woningen.....	38
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds.....	39
Overige baten en lasten	40
Vennootschapsbelasting (VpB)	41
Mutaties reserves.....	42
Resultaat van de rekening van baten en lasten	43
Veiligheid	45
Beleidsindicatoren.....	46
Verbonden partijen	47
Beleidskaders	48
Crisisbeheersing en brandweer.....	49
Openbare orde en veiligheid.....	51
Verkeer, vervoer en waterstaat	53
Beleidsindicatoren.....	53
Verbonden partijen	53
Beleidskaders	53
Verkeer en vervoer.....	54
Economie.....	59
Beleidsindicatoren.....	60
Verbonden partijen	60
Beleidskaders	60
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	61
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	63

Economische promotie	65
Onderwijs	69
Beleidsindicatoren.....	70
Verbonden partijen	70
Beleidskaders	71
Onderwijshuisvesting	72
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	73
Sport, cultuur en recreatie	75
Beleidsindicatoren.....	75
Verbonden partijen	76
Beleidskaders	76
Sportbeleid en activering	77
Sportaccommodaties	78
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	80
Musea.....	82
Media	83
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	84
Sociaal domein	87
Verbonden partijen	88
Beleidskaders	88
Samenkracht en burgerparticipatie	89
Toegang en eerstelijns voorziening	92
Inkomensregelingen.....	93
WSW en beschut werk	94
Arbeidsparticipatie.....	96
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	97
Maatwerkdienstverlening 18+	99
Maatwerkdienstverlening 18-.....	100
Geëscaleerde zorg 18-.....	102
Volksgezondheid en milieu.....	105
Beleidsindicatoren.....	106
Verbonden partijen	107
Beleidskaders	107
Volksgezondheid	108
Riolering	110
Milieubeheer.....	112
Afval	115
Begraafplaatsen en crematoria.....	117
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	119
Beleidsindicatoren.....	120
Verbonden partijen	121
Beleidskaders	121
Ruimtelijke ordening.....	122
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	125
Wonen en bouwen.....	126
Paragrafen	131
Lokale heffingen.....	133
Opbrengsten belastingen, rechten en leges	135
Tarieven en WOZ-waarden	137
Kwijtschelding	139
Belastingdruk	141

Kostenonderbouwing rioolheffing	143
Kostprijsberekening omgevingsvergunning.	145
Kostprijsberekening begraafrechten.....	147
Ontwikkelingen	149
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	151
Vaststellen weerstandscapaciteit.....	153
Risico's	157
Vaststellen weerstandsvermogen	161
Risico's matrix	163
Financiële kengetallen.....	165
Netto schuldquote.....	165
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	166
Solvabiliteitsratio.....	166
Grondexploitatie	167
Structurele exploitatieruimte	167
Belastingcapaciteit	167
Onderhoud kapitaalgoederen	169
Wegen	170
Bruggen	171
Riolering	173
Openbaar groen	174
Openbare verlichting.....	176
Speelvoorzieningen	177
Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen en accommodaties	178
Bedrijfsmiddelen	181
Financiering (Treasury).....	183
Beleidskader	183
Marktontwikkeling en rentevisie	185
Verwachte liquiditeitsontwikkeling.....	185
Risicopositie	187
Kasgeldlimiet.....	189
Bedrijfsvoering	191
Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten.....	191
Organisatieontwikkeling	191
Personeelsbeleid	192
Financiën en controlling.....	192
Communicatie	193
Juridische zaken	195
Informatievoorziening.....	195
Inkoop	197
Huisvesting en facilitair	198
Verbonden partijen	199
Gemeenschappelijke regelingen	201
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD).....	203
Veiligheidsregio Drenthe (VRD).....	204
Recreatieschap Drenthe	206
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)	207

Publiek vervoer	209
Stark	211
Vennootschappen en coöperaties	213
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	215
Enexis.....	217
Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD).....	219
Stichtingen en verenigingen.....	221
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	223
Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)	225
P10.....	227
Overige verbonden partijen	229
Zonnepark Leemdijk B.V.....	231
Grondbeleid	233
Ontwikkelingen	235
Risico's	237
Verlies en winstneming	239
Subsidies.....	241
Transities	243
Financiële begroting	245
Samenvatting financiële begroting	247
Incidentele baten en lasten.....	249
Arbeidskostengerelateerde verplichtingen.....	251
Overzichten	253
Balans	254
Geldleningen en waarborgsommen	259
Reserves en voorzieningen.....	260
EMU saldo	262
Uitgangspunten meerjarenbegroting.....	263
Meerjarenbegroting 2025 - 2028	267

Algemeen

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

Inleiding

Begin dit jaar werd duidelijk dat onze gemeente al vanaf 2025 te maken krijgt met forse structurele tekorten. Dit wordt onder andere veroorzaakt door wijzigingen in de verdeling van het gemeentefonds. In de jaren na 2025 lopen de structurele tekorten verder op, voor zover we nu kunnen overzien tot een bedrag van circa € 6,5 miljoen. De begroting 2025 die nu voorligt is daarom een beleidsarme begroting.

We gaan een onzekere periode tegemoet en dat betekent dat de gemeente de komende jaren wendbaar en creatief moet zijn. Ondanks de beperkte financiële ruimte willen we zo goed als mogelijk uitvoering geven aan onze ambities en wettelijke taken, maar ook perspectief bieden voor de toekomst. Daarom vinden we het belangrijk om een begroting aan te bieden die ook daadwerkelijk voldoende perspectief biedt en daarnaast tegemoet komt aan het raadsprogramma en het bestuursakkoord van de gemeente Midden-Drenthe. We willen de uitdagingen waar we de komende jaren voor staan, samen met u als raad, onze inwoners en ondernemers, het hoofd kunnen bieden. Alleen in verbinding met de samenleving kunnen we tot goede keuzes komen en aan een solide toekomstperspectief bouwen.

Ontwikkelingen in 2025

Er zijn naast de financiële onzekerheden veel internationale, nationale en regionale ontwikkelingen die de komende jaren van invloed zijn op ons gemeentelijk beleid. In het ruimtelijke domein hebben wij te maken met grote uitdagingen. Inwoners binnen en buiten onze gemeente zijn op zoek naar een plek in Midden-Drenthe die zij hun thuis kunnen noemen. Er wordt daarom hard gewerkt aan het realiseren van woningbouwprojecten op basis van de woonvisie die in 2023 is vastgesteld. Daarnaast staan we de komende jaren voor een grote opgave om ons maatschappelijk vastgoed te verduurzamen en moeten we hard aan de slag met het onderhoud van onze wegen. Ook zijn de uitdagingen in het landelijk gebied complex en omvangrijk. De natuur en de kwaliteit van het water staan onder druk en het klimaat verandert.

Ook binnen het sociaal domein gaan we aan de slag met grote opgaven. Zo is er een transformatie van de jeugdhulp nodig. Dit komt neer op eerder lichtere hulp inzetten en een betere samenwerking tussen instanties en hulpverleners. Ook hebben we te maken met stijgende zorgvraag vanwege een combinatie van vergrijzing en een arbeidsmarkt die moeilijk zal kunnen voorzien in de benodigde handen. Voor Midden-Drenthe specifiek geldt dat de uitgestrektheid van onze gemeente zorgt dat de bereikbaarheid van voorzieningen en hulp een belangrijk aandachtspunt blijft. We willen dat ouderen zoveel mogelijk in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Hiervoor is professionele zorg nodig, maar is het ook van belang om informele netwerken in te zetten en tegemoet te komen aan specifieke woonbehoeften. Dit krijgt aandacht in het uitvoeringsprogramma Welzijn, Wonen en Zorg waarmee we in 2025 aan de slag gaan. Verder willen we ons gemeentelijk minimabeleid versterken en gaan we ons dorpenbeleid evalueren. Daarbij streven we naar sterke lokale gemeenschappen, waarin inwoners samen met (maatschappelijke) steunorganisaties en de gemeente zorgen voor een prettige en leefbare omgeving.

Financiële vooruitzichten 2025 en verder

De afgelopen jaren hebben we vol energie en enthousiasme gewerkt aan de prioriteiten uit het raadsprogramma. U, als raad, heeft de middelen beschikbaar gesteld om de basis op orde te krijgen en uitvoering te geven aan uw ambities. Dit heeft geleid tot mooie resultaten. We hebben grote stappen gezet op het gebied van wonen en duurzaamheid en we zijn hard aan de slag gegaan met de optimalisatie van onze dienstverlening. Door het gebrek aan financieel perspectief voor gemeenten zal de komende periode er echter anders uit komen te zien. Uiteraard zetten wij ons nog steeds in voor de prioriteiten uit het raadsprogramma, maar bij de bespreking van de kadernota werd duidelijk dat er keuzes moeten worden gemaakt. En u als raad staat voor de moeilijke opgave om deze lastige keuzes te maken.

Door een aantal financieel-technische aanpassingen kunnen we voor 2025 een sluitende begroting voorleggen. Daarnaast heeft de organisatie de beschikbare ruimte voor 2025 in beeld gebracht, waardoor er incidenteel ruimte vrijgemaakt is voor een aantal nieuwe beleidsvoornemens die in de kadernota 2025 zijn aangedragen. Bij de bespreking van de kadernota werd duidelijk dat er fors meer nieuwe beleidsvoornemens zijn, dan dat er middelen beschikbaar zijn. U heeft daarom bij de behandeling van de kadernota uw kaders meegegeven. Op basis hiervan doen wij in de bijlage bij deze begroting een voorstel voor de inzet van de incidentele ruimte voor 2025. Daarnaast doen wij een aanvullend voorstel voor de structurele dekking van een aantal belangrijke projecten en prioriteiten. Deze projecten en prioriteiten zijn van groot maatschappelijk belang en vragen de komende jaren noodzakelijke investeringen omdat we anders niet aan de wettelijke eisen voldoen.

Voor 2026 en verder wordt er op dit moment hard gewerkt aan begrotingsvoorstellen. Er wordt gekeken naar de beïnvloedbare ruimte, maar ook naar mogelijke hervormingen. Dit met als doel om te komen tot een structureel en evenwichtige begroting waarin ook ruimte is voor (nieuwe) ambities. Deze voorstellen worden in het voorjaar van 2025 aan u voorgelegd. De keuzes die worden gemaakt raken ook onze externe partners, inwoners en ondernemers. Ook zij worden daarom betrokken in dit proces.

Tot slot

De begroting en de bijlage die voorligt geven de richting aan die we als gemeenteraad en college samen op gaan, ofwel waar de financiële middelen op ingezet worden, en welke ambities we als eerste willen gaan realiseren. Daarom gaan we graag met u als raad in gesprek over hoe we in de komende jaren, waarin de financiële positie van de gemeente onzeker is, invulling kunnen geven aan de bestuurlijke ambities en prioriteiten.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,
de secretaris, de burgemeester.

Inleiding

1. Basis van de begroting 2025

Onzekerheden in de rijksbijdrage

De ontwikkeling van het Gemeentefonds (onze belangrijkste bron van inkomsten) is onzeker. De rijksoverheid geeft ons als gemeenten wel taken, maar geeft ons onvoldoende middelen om die taken goed uit te voeren. Begin dit jaar werd duidelijk dat onze gemeente al vanaf 2025 te maken krijgt met forse structurele tekorten als gevolg van de wijzigingen die het rijk wil doorvoeren in het gemeentefonds. Dit betekent dat onze gemeentelijke taken en voorzieningen de komende jaren onder druk komen te staan.

Kadernota 2025

De kadernota 2025 was het startpunt voor het opstellen van de begroting 2025. Dit is het eerste jaar dat we een kadernota in plaats van een perspectiefnota aan u hebben voorgelegd. Hierin hebben we u alvast een indruk gegeven van hoe we er financieel voorstaan, welke ontwikkelingen er zijn en welke nieuwe beleidsvoornemens we hebben. Kortom; wat zijn onze inkomsten, wat zijn onze uitgaven, welke bestedingswensen liggen er en wat is dan het financiële resultaat? Op basis van de Kadernota heeft u ons kaders meegegeven voor de begroting 2025. In de bijlage bij deze begroting treft u een voorstel aan voor de inzet van de beschikbare incidentele en structurele middelen voor een aantal nieuwe beleidsvoornemens uit de kadernota.

Raadsprogramma

Voor het eerst in Midden-Drenthe is er in 2022 een raadsprogramma gepresenteerd dat de ambities en prioriteiten van alle partijen in de gemeenteraad beschrijft. Het raadsprogramma bevat een vijftal speerpunten: wonen, duurzaamheid, dienstverlening, bestuursstijl en participatie. In deze begroting komt naar voren hoe we de komende jaren prioriteren en investeren op deze speerpunten. Vanuit het raadsprogramma en het bestuursakkoord is daarnaast de opdracht gegeven om te werken aan een duurzaam financieel perspectief, met een helder en evenwichtig meerjarenperspectief.

Commissie- en raadsbehandeling

Op 1 oktober wordt de programmabegroting verzonden aan de raad, waarna er op 24 oktober, voorafgaand aan de raadsvergadering, inwoners de mogelijkheid wordt geboden om in te spreken op de begroting. Raads- en commissieleden krijgen in oktober ook de gelegenheid om technische vragen te stellen. Wanneer daar behoefte aan is, wordt de beantwoording van de technische vragen toegelicht op 4 november. De behandeling van de begroting vindt plaats op 7 november tijdens de gemeenteraadsvergadering. Hier beslist u hoe de begroting en de meerjarenraming eruit gaan zien.

2. Opzet inleiding

De opzet van de inleiding is als volgt; allereerst gaan we kort in op een aantal algemene ontwikkelingen en de wijze waarop we in 2025 aan de slag gaan met de prioriteiten uit het raadsprogramma. Daarna wordt in het hoofdstuk financiën toegelicht hoe het huidige saldo van de begroting en de meerjarenraming tot stand is gekomen. Ook laten we daar zien hoe we de begroting 2025 structureel sluitend kunnen krijgen. Het laatste onderdeel van de inleiding gaat over de lokale lasten.

Voorstel:

1. De begroting 2025 vast te stellen.
2. De bestemmingsreserve onderhoud gebouwen en de bestemmingsreserve kapitaallasten wegen en bruggen op te heffen en het saldo van deze reserves toe te voegen aan respectievelijk de voorziening onderhoud gebouwen en de voorziening kapitaallasten wegen en bruggen.
3. Een bedrag van € 453.291 te onttrekken aan de algemene reserve (weerstandsvermogen).
4. De budgetten overeenkomstig het in deze begroting opgenomen programmaplan te autoriseren op het niveau van de taakvelden.
5. De investeringskredieten te autoriseren zoals opgenomen in het programmaplan en de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.
6. De toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves vast te stellen.
7. Het voornemen uit te spreken om de afschrijvingstermijn voor wegen te verhogen zoals opgenomen in de in de raad van december 2024 vast te stellen Financiële verordening.

Samenvatting:

De begroting 2025 is sluitend, zonder positief begrotingssaldo. De meerjarenbegroting 2025-2028 laat vanaf 2026 een structureel tekort zien. Het voorstel is dat de gemeenteraad de begroting 2025 daarom beleidsarm vaststelt. Met het opheffen van de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen en de bestemmingsreserve kapitaallasten wegen en bruggen loopt de raad op dit onderdeel vooruit op de nota reserves en voorzieningen die in december 2024 in de raad ter besluitvorming wordt aangeboden. Het verlengen van de afschrijvingstermijn voor wegen is opgenomen in de Financiële Verordening die ook in december 2024 in de raad ter besluitvorming wordt aangeboden.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen

De komende jaren blijven in het teken staan van nieuwe ontwikkelingen en onzekerheden. De geopolitieke verhoudingen in de wereld zijn instabiel en er lijkt voorlopig nog geen einde te komen aan de oorlog in Oekraïne. Daarnaast gaan we een financieel onzekere periode tegemoet. Dit heeft tot gevolg dat de voorzieningen in onze gemeente onder druk komen staan.

Fysieke leefomgeving

We hebben te maken met grote opgaven in de fysieke leefomgeving op het gebied van klimaat, duurzaamheid, natuur en waterkwaliteit. Daarnaast vraagt het wegenonderhoud de komende jaren veel aandacht en zetten we ons in om het maatschappelijk vastgoed binnen de gemeente verder te verduurzamen. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. We hebben afgelopen jaar de eerste ervaringen opgedaan met deze nieuwe wet en concrete stappen gezet om onze werkprocessen aan te passen. Dit zullen we in 2025 voortzetten. Als gemeente hebben we tot 2032 om de uitgangspunten en doelen van de Omgevingswet te implementeren in de organisatie. De Rijksoverheid gebruikt deze tijd ook om de wet steeds meer vorm te geven.

Sociaal domein

Voor de korte termijn leek er binnen het sociaal domein meer financiële stabiliteit te zijn, maar op de langere termijn zien we echter een aantal onzekerheden. Zo speelt er veel op het gebied van jeugdhulp. Er is de afgelopen periode gewerkt aan een Hervormingsagenda Jeugd. Hierin staat beschreven op welke manier de jeugdzorg verbeterd zal worden tussen 2023 en 2028. Dit betekent dat er ook voor de gemeente Midden-Drenthe grote opgaven liggen op lokaal en regionaal niveau. Zo zal de samenwerking op Drents jeugdhulpregio worden geïntensiveerd. Daarnaast zijn er ook diverse ontwikkelingen waar we ons de komende jaren toe te verhouden hebben, denk bijvoorbeeld aan het nog vast te stellen landelijke Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

Prioriteiten Raadsprogramma

Bij de begroting 2023 heeft u fors geïnvesteerd in de prioriteiten wonen, duurzaamheid en dienstverlening uit het raadsprogramma. We zijn in 2024 voortvarend gestart met de uitvoering en zullen dit ook in 2025 voortzetten.

Wonen

In het raadsprogramma is aangegeven dat wonen prioriteit nummer één is in onze gemeente. Met de nieuwe woonvisie (vastgesteld op 25 mei 2023) hebben we een stevige basis gelegd om de uitdagingen op het gebied van wonen aan te pakken. Voor het halen van onze ambities, vastgelegd in de woonvisie, zijn we niet alleen afhankelijk van personele capaciteit, maar ook van externe ontwikkelingen, zoals de stikstofproblematiek, het gebrek aan netcapaciteit en wijzigingen in landelijke wet- en regelgeving. Desondanks zetten we vol in op de woningbouwopgave zoals we deze in het raadsprogramma hebben opgenomen.

In 2025 geven we verder uitvoering aan onze Woonvisie. Via het Programma Wonen sturen we op ons bouwprogramma en spelen we in op de verwachte behoefte aan woningen. We zetten daarbij in op een divers, gevarieerd en betaalbaar woningaanbod, waarbij woningbouwontwikkelingen

aansluiten bij de maat en het karakter van de dorpen. We zetten in op realisatie van 1720 woningen tot 2030. Dit doen we door extra locaties te zoeken en in ontwikkeling te brengen (inbreiding en uitbreiding). Aan bestaande woningbouwplannen willen we in 2025 een concrete invulling geven.

Duurzaamheid en klimaat

Vanuit de rijksoverheid hebben we extra financiële middelen gekregen om uitvoering te kunnen geven aan het klimaatakkoord. De middelen zijn onder andere bedoeld om energiearmoede tegen te gaan en om extra capaciteit in te zetten voor de uitvoering van de duurzaamheidstaken. Belangrijke onderwerpen binnen de Duurzaamheidsvisie in 2025 zijn de Maatschappelijke Tender voor zonneparken, de aanpak van netcongestie, de inzet op de bestrijding van energiearmoede en de mogelijke inzet van restwarmte van Attero. Daarnaast werken we verder aan de uitvoering van de Voedselvisie en geven we vorm en inhoud aan het onderwerp circulaire economie.

Dienstverlening

Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuw uitvoeringsplan dienstverlening voor de periode 2025 - 2027. In dit nieuwe uitvoeringsplan staan de activiteiten en projecten beschreven voor de komende drie jaren. De input is mede tot stand gekomen door samen met raad en college met veel inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen in gesprek te gaan. Het ging daarbij over wat er goed gaat, wat we willen behouden, maar ook over wat er beter kan. De uitkomsten van deze gesprekken dienen als input voor het nieuwe uitvoeringsplan.

Overige ontwikkelingen - Arbeidsmarktkrapte

De krapte op de arbeidsmarkt vraagt nog steeds onze aandacht. De gemeenteraad en het college hebben de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de basissterkte van de ambtelijke organisatie. Uit een onderzoek van de Vereniging voor Drentse Gemeenten (VDG) blijkt echter op dat we Drenthebreed moeite zullen hebben om vacatures de komende jaren in te blijven vullen. In VDG verband wordt op dit moment uitgezocht hoe de krapte op de arbeidsmarkt er in Drenthe in 2030 uitziet en hoe we daarmee om kunnen gaan, eventueel in gezamenlijk verband.

Financiën

Overzicht ontwikkelingen structureel begrotingssaldo

Begrotingssaldo

Begroting 2025-2028 na kadernota	2025	2026	2027	2028
Saldo kadernota	245.000	-3.462.000	-6.660.000	-6.539.000
<i>Raad 11 juli:</i>				
GR Regionaal Historisch Centrum Drents Archief	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
AV apparatuur raadszaal - kapitaallasten	-61.000	-61.000	-61.000	-61.000
AV apparatuur raadszaal - Onderhoud	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Effect mutaties na 11 juli	-494.000	-466.000	-417.000	-537.000
Saldo begroting 11 juli	-343.000	-4.023.000	-7.171.000	-7.169.000
<i>Dekking:</i>				
Maatregelen extra tekort; resterende ruimte onder BCF	290.000	490.000	490.000	490.000
Maatregelen extra tekort; inzetten surplus weerstandsvermogen	53.000	-	-	-
Saldo	-	-3.533.000	-6.681.000	-6.679.000

Toelichting:

In de begroting 2025 zijn de effecten van het gemeentefonds uit de Meicirculaire verwerkt. De effecten van de septembercirculaire worden verwerkt in de bestuursrapportage 2024.

Bij de behandeling van de kadernota op 11 juli 2024 heeft de raad besloten structureel budget beschikbaar te stellen voor de vervanging van de AV-apparatuur in de raadszaal en de deelname aan de GR Regionaal Historisch Centrum Drents Archief.

Bij het opstellen van de begroting is gebleken dat de verwachte uitgaven op onderdelen hoger uitvallen dan gepresenteerd in de kadernota. Het betreft onder meer de salarislasteren en de quick wins. Het saldo van al deze mutaties staat in de regel 'effect mutaties na 11 juli'.

Het daardoor ontstane tekort (saldo begroting 11 juli) kan in 2025 worden gedekt door een iets hoger surplus van de algemene reserve weerstandsvermogen in te zetten als structurele dekking en de ruimte onder het BCF plafond nagenoeg geheel in te zetten.

Vrije reserves

Algemene bestemmingsreserve	2024	2025	2026	2027	2028
Stand 1-1	7.685.000	5.379.000	2.597.000	2.037.000	2.037.000
Saldo storting/ onttrekking stand 31-12	-2.306.000	-2.782.000	-560.000	-	-
	5.379.000	2.597.000	2.037.000	2.037.000	2.037.000

Reserve sociaal domein	2024	2025	2026	2027	2028
Stand 1-1	3.230.000	2.815.000	1.577.000	1.377.000	1.317.000
Saldo storting/ onttrekking stand 31-12	-415.000	-1.237.000	-200.000	-60.000	-
	2.815.000	1.577.000	1.377.000	1.317.000	1.317.000

Incidentele ruimte

Van de € 1 miljoen incidentele ruimte die voor 2025 is vrijgemaakt, is in de raad van 11 juli afgerond € 100.000 ingezet voor de vervanging van de AV-apparatuur in de raadszaal. Dit bedrag is onttrokken aan de algemene bestemmingsreserve. Het restant aan incidentele ruimte is € 900.000 en wordt in de begroting 2025 opgenomen. De dekking hiervan komt uit de reserve sociaal domein (€ 500.000), de reserve huisvesting Ontheemden (€ 100.000) en een deel van het in de begroting 2024 opgenomen budget voor vitaliteitsbeleid (€ 300.000). Het laatstgenoemde budget komt beschikbaar via een overheveling.

Programma ravijn 2026 en verder

Om te komen tot een begroting die structureel in evenwicht is, zijn we begin 2024 gestart met het programma Ravijn. In de eerste fase zijn structurele onderbestedingen, niet gebruikte budgetten, kansen voor besparingen en thema's voor verdiepende gesprekken in beeld gebracht. Dit heeft geresulteerd in een aantal quick wins (structureel en incidenteel) die in de kadernota 2025 zijn opgenomen.

Er is echter meer nodig om te komen tot een structureel evenwichtige en wendbare begroting. Er wordt daarom door de ambtelijke organisatie gewerkt aan begrotingsvoorstellen, met als doel om een sluitende begroting voor 2026, 2027 en 2028 aan u te kunnen voorleggen. De bedoeling is om met deze begrotingsvoorstellen niet alleen budget vrij te maken dat ingezet kan worden voor de structurele tekorten, maar ook om financiële ruimte te creëren voor de uitvoering van bestuurlijke prioriteiten en ambities. Het streven is om in totaal voor 12 miljoen aan besparingsvoorstellen en kostenbesparende opbrengsten op te halen, zodat er nog mogelijkheden zijn om hierin bestuurlijke keuzes te maken.

Om te komen tot deze begrotingsvoorstellen zal elk onderwerp uit de gemeentelijke begroting worden onderzocht. Aan elk onderwerp is ook een streefbedrag gekoppeld. Daarbij is het de bedoeling om per onderwerp zo objectief mogelijk de maximale beïnvloedingsruimte in beeld te brengen. Concreet betekent dit dat we gelijktijdig kijken naar specifieke maatregelen, hervormingsmaatregelen en generieke maatregelen. Daarbij brengen we in beeld wat onze kerntaken zijn, welke mogelijkheden er zijn om zaken anders te organiseren en wat de politieke en maatschappelijke impact is als we iets niet meer doen. Bij generieke maatregelen onderzoeken we de mogelijkheden voor kostenverlaging en inkomstenverhoging, maar ook of er ruimte is binnen de huidige reserves, kredieten en overhevelingen.

Om de streefbedragen te realiseren, worden voor 2026 de direct uitvoerbare maatregelen onderzocht. Voor de jaren daarna wordt er gekeken naar hervormingen. Dit betekent dat we ons focussen op zowel de korte als de (middel)lange termijn. Op 13 december 2025 moeten de voorstellen gereed zijn. De voorstellen worden vervolgens verwerkt in de kadernota 2026, waarbij het aan u als raad is om keuzes te maken.

Wij zijn ons er zeer bewust van dat hervormingen en mogelijke bezuinigingen ook de partners raken waar wij mee samenwerken, zoals onze subsidierelaties. Daarnaast zullen sommige voorstellen ook van invloed zijn op onze inwoners of kunnen negatieve gevolgen hebben voor de samenleving. We

zetten om die reden een zorgvuldige communicatie- en participatiestrategie op om externe partners en de samenleving tijdig te betrekken.

Totaaloverzicht streefbedragen:

Met de begrotingsvoorstellen doen we een onderzoek naar een pakket aan maatregelen van € 12 miljoen. Met dit maatregelenpakket kunnen we tegemoet komen aan het structurele tekort van 6,5 miljoen en willen we € 2,5 miljoen vrijmaken om de komende jaren in te zetten voor nieuw beleid. Dit nieuwe beleid zal vooral gericht zijn op het uitvoeren van wettelijke taken en het doen van noodzakelijke investeringen. Om u als raad de mogelijkheid te bieden om hierin keuzes te kunnen maken, willen wij een totaalpakket van € 12 miljoen aan besparingsmogelijkheden en kostenbesparende opbrengsten in beeld brengen.

In onderstaand overzicht zijn de streefbedragen, die we per hoofdthema uit de gemeentelijke begroting op willen halen, opgenomen. We houden bij de voorgestelde streefbedragen een bandbreedte van ongeveer 10 procent aan. Om het totale streefbedrag van € 12 miljoen op te halen, zetten we ook in op generieke maatregelen.

		Bandbreedtes	Bedragen x1.000 euro
Onderwerp	Totaal begrote lasten (excl. Res.)	Start bedrag	Eind bedrag
Sociaal domein	42.435	6.456	6.813
Fysiek domein	21.258	1.510	1.660
Economie en maatschappij	19.109	1.414	1.610
Bestuur en organisatie	19.273	1.256	1.388
Generieke maatregelen	nvt	64	530
Totaal	102.074	10.700	12.000

Plannen

In de bijlage bij deze begroting zijn de nieuwe beleidsvoornemens voor 2025 e.v. opgenomen.

Lokale lasten

1. Lasten voor inwoners en bedrijven

De onroerendezaakbelasting (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing noemen we samen onze lokale lasten. Inwoners, instellingen en bedrijven moeten die belastingen en heffingen aan de gemeente betalen.

Er zijn nog meer bedragen die mensen aan de gemeente moeten betalen, bijvoorbeeld voor het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Die kosten noemen we leges. Het gaat daarbij dus om de betaling voor een dienst of product voor een inwoner, instelling of bedrijf.

Daarom tellen we deze betalingen niet mee bij de lokale lasten. De kosten van leges kunnen overigens nooit hoger zijn dan de werkelijke kosten.

2. OZB

Voor de OZB hanteren wij de afspraken zoals vastgelegd in het Coalitieakkoord. Voor de begroting 2025 geldt een opbrengstverhoging die gekoppeld is aan de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP). Deze bedraagt 2,5%.

3. Afvalstoffenheffing en rioolheffing

Afvalstoffenheffing

Het op een goede en milieubewuste inzamelen van afval is de verantwoordelijkheid van de gemeente. We geven hier uitvoering aan via ons Grondstoffenbeleid 2021-2025. Het doel is om zo weinig mogelijk restafval en zo veel mogelijk hoogwaardige grondstoffen, door een goede afvalscheiding te stimuleren. Dit vraagt inzet, monitoring en het maken van goede afspraken met verwerkers van afval- en grondstoffenstromen. Om de beleidsmatige taken op afval goed te kunnen blijven uitvoeren en ook goed in te kunnen spelen op ontwikkelingen is het noodzakelijk om de capaciteit op afval (beleid) met 0,6 fte uit te breiden. De kosten van de formatie-uitbreiding worden binnen het tarief opgevangen. Het tarief voor de afvalstoffenheffing voor 2025 blijft gelijk aan 2024. Voor een drie-of meerpersoonshuishouden is het tarief in 2025 € 238,55.

Rioolheffing

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater, de inzameling en transport van afvloeiend hemelwater en voor grondwatermaatregelen. Voor aanleg, onderzoek, onderhoud, renovatie, inspectie, beheer, vervanging en beleid hebben we voldoende capaciteit nodig. Daarnaast zijn er klimatologische en maatschappelijke ontwikkelingen waardoor de complexiteit van het werk toeneemt en de druk op de mensen die de gemeentelijke watertaken invullen toeneemt. Binnen Fluvius verband is een branchestandaard onderzoek voor de riolering uitgevoerd. Daaruit blijkt dat gemeente Midden-Drenthe 1,7 fte tekort komt om de watertaken, zoals die er nu liggen, op een goed niveau uit te kunnen voeren. In de begroting 2025 is 1,4 fte formatie-uitbreiding meegenomen. De kosten van de formatie-uitbreiding worden binnen het tarief opgevangen. De tarieven voor de rioolheffing stijgen met 3,5% ten opzichte van 2024. Het tarief aansluiting gemeentelijke riool stijgt met € 8,35 tot € 246,85.

Bestedingsplan

Hiervoor verwijzen wij u naar de kadernota 2025.

Programmaplannen

Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Bestuur Burgerzaken Beheer overige gebouwen en gronden Overhead Treasury OZB woningen OZB niet-woningen Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds Overige baten en lasten Vennootschapsbelasting (VpB) Mutaties reserves Resultaat van de rekening van baten en lasten

Programmadoelstelling

- Het goed besturen van de gemeente. Dit willen wij bereiken door inwoners te vertellen wat wij als bestuur (raad en college) doen en waar wij het gemeenschapsgeld voor gebruiken.
- Raad en college betrekken onze inwoners en organisaties tijdig bij het maken van plannen en beleid, zodat zij invloed hebben op de eigen leefomgeving.
- Kinderen worden via de kinderraad bekend gemaakt met lokale democratie.
- Onze dienstverlening is eigentijds, waarbij wij rekening houden met de verschillende groepen inwoners in onze gemeente.
- Wij kiezen voor persoonlijk contact en zijn goed bereikbaar. Door korte lijnen leveren wij oplossingen op maat. Inwoners waarderen dat.
- Doorlopend werken we aan het verbeteren van de dienstverlening. We leren ervan wanneer inwoners niet tevreden zijn. Klachten nemen we serieus.
- Wij voeren een zorgvuldig financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en/of eigen gegevens.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen.

Indicator	Jaar		Beschrijving
Formatie	2025 (begroot)	8,8	Fte per 1.000 inwoners.
	2024 (begroot)	9,3	
	2023 (realisatie)	8,5	
Bezetting	2025 (begroot)	8,5	Fte per 1.000 inwoners.
	2024 (begroot)	9,3	
	2023 (realisatie)	8,5	
Apparaatskosten	2025 (begroot)	404	Apparaatskosten/ inwoners gemeente
	2024 (begroot)	446	
	2023 (realisatie)	599	
Externe inhuur	2025 (begroot)	3,6%	Totale kosten inhuur externen/ (Totale loonsom/totale kosten inhuur externen)
	2024 (begroot)	3,7%	
	2023 (realisatie)	11,2%	
Overhead	2025 (begroot)	14,1%	Overhead/ totale kosten.
	2024 (begroot)	16,7%	
	2023 (realisatie)	9,1%	

Bron: eigen gegevens

Dienstverlening

Goede en klantgerichte dienstverlening heeft hoge prioriteit binnen de organisatie. In 2022 is een nieuwe dienstverleningsvisie vastgesteld. Aan deze visie is een uitvoeringsplan gekoppeld. Dit uitvoeringsplan loopt tot en met 2024. Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuw uitvoeringsplan voor 2025 - 2027. In dit nieuwe uitvoeringsplan staan de activiteiten en projecten beschreven voor de komende drie jaren. De input is mede tot stand gekomen door samen met raad en college met veel inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen in gesprek te gaan. Het ging daarbij over wat er goed gaat, wat we willen behouden, maar ook over wat er beter kan. De uitkomsten van deze gesprekken dienen als input voor het nieuwe uitvoeringsplan.

Website

Het digitale kanaal is ons primaire kanaal, maar tegelijkertijd blijft er ruimte voor het persoonlijke gesprek. Maar wie online zaken wil doen kan daar gebruik van maken. Ook in 2025 blijven we doorontwikkelen op het gebied van toegankelijkheid, krijgen we nieuwe formulieren en is er veel aandacht voor direct duidelijke teksten. De kennisbank die in 2024 in gebruik is genomen wordt in 2025 doorontwikkeld. Deze kennisbank is een extra informatiebron die alleen medewerkers kunnen inzien. Hierin kunnen zij de juiste (extra) informatie vinden voor de beantwoording van vragen van onze inwoners.

Telefonie

We vinden het belangrijk dat inwoners niet lang hoeven te wachten voordat ze een medewerker aan de telefoon krijgen. Zoals in de dienstverleningsvisie benoemd staat, is onze norm dat telefoontjes binnen 5 keer overgaan worden opgenomen. Dat halen we in 87% van de gevallen. In het dashboard telefonie zien we goed in welke tijdblokken de meeste telefoontjes binnenkomen. In de planning houden we daar rekening mee. Doordat er steeds meer data beschikbaar komt, kunnen we onze dienstverlening gericht inzetten. Deze koers zetten we in 2025 voort.

Balie

In de periode van 2024 tot en met 2028 verwachten we extra drukte aan de aanvraagbalie. Dat heeft te maken met de zogenoemde "Paspoortpiek". Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit een toename van aanvragen reisdocumenten van ongeveer 30%. Het wordt daarom steeds belangrijker dat inwoners een afspraak maken. Alleen dan kunnen we garanderen dat een inwoner vrijwel direct geholpen wordt. Aan de ontvangstbalie helpen we inwoners die binnen komen lopen voor een korte vraag of bijvoorbeeld het inleveren van formulieren. Ook voor het afhalen van reisdocumenten of rijbewijzen kan men zonder afspraak (binnen de openingstijden) bij de ontvangstbalie terecht.

Klachten

Het doel van het klachtenproces binnen de gemeente is om samen met de inwoner tot een oplossing te komen. Een klacht kan gaan over het gedrag van medewerkers, maar bijvoorbeeld ook over een besluit waar de inwoner het niet mee eens is. In dat geval zou er een bezwaar moeten worden ingediend, geen klacht. Er wordt gewerkt aan een nieuw klachtenprotocol. De meeste klachten kunnen informeel worden opgelost. Dat houdt in dat de betreffende teamleider de klager belt en de klacht daarmee oplost. De klager wordt gehoord en wordt serieus genomen. Het (persoonlijke) contact met de klager over de klacht draagt bij aan het vinden van een oplossing.

Verbonden partijen

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

Vereniging Drentse Gemeenten (VDG)

Bank Nederlandse Gemeente (BNG Bank)

Enexis

Waterleidingmaatschappij Drenthe

P10

Beleidskaders

Bestuurlijke visie; Een leven lang ruimte (2021)

Vernieuwing BBV op het gebied van onder ander vennootschapsbelasting, overhead, grondexploitaties, opbouw begroting en materiële vaste activa

Financiële verordening Midden-Drenthe (2016)

Controleverordening gemeente Midden-Drenthe (2012)

Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Midden-Drenthe (2004)

Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe

Communicatiebeleid raad (2023)

Verordening Gemeentelijke rekenkamer (2023)

Verordening rechtspositie raads- en commissieleden Midden-Drenthe 2023]

Herziene verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Midden-Drenthe (2022)

Verordening werkgeverscommissie Midden-Drenthe (2021)

Gedragscodes integriteit raads- en commissieleden (2021)

Verordening werkgroep Financieel overleg Midden-Drenthe (2020)

Verordening vertrouwenscommissie Midden-Drenthe (2020)

Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Midden-Drenthe (2023)

Verordening op de raadscommissies (2018)

Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad (2014)

Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement (2015)

Nota Reserves en Voorzieningen (2019)

Notitie Beschikbaar en Bereikbaar (2016)

Visie op Dienstverlening (2022-2030)

Taakveld Bestuur

Ontwikkelingen

- Na de verkiezingen heeft de raad het Raadsprogramma vastgesteld en ook een werkgroep benoemd, die de speerpunten in dit programma gaat uitvoeren.
- Op basis van het raadsprogramma is een bestuursakkoord opgesteld door het college. In 2025 gaat het college verder met de uitvoering van dit bestuursakkoord.
- De speerpunten in beide programma's richten zich op de onderwerpen wonen, duurzaamheid en klimaat, dienstverlening en bestuursstijl. Participatie is bij al deze thema's belangrijk en heeft daarom speciale aandacht.
- Naast deze thema's vormen de diverse landelijke crises een uitdaging voor het bestuur. Dan gaat het bijvoorbeeld om opvang van vluchtelingen en statushouders en hoge (energie)lasten voor onze inwoners. De financiële situatie waar alle gemeenten mee kampen treft ook de gemeente Midden-Drenthe. Ook in 2025 zorgt dat al voor een financiële uitdaging.
- Bij de raadscommunicatie ligt de nadruk op de implementatie van de raadswebsite. Bestuurlijke vernieuwing en bestuursstijl worden verder uitgewerkt door de werkgroep Raadsprogramma.

- De nota verbonden partijen is in 2022 door de nieuwe raad vastgesteld. Afspraken in Drenthe over samenwerking met de Gemeenschappelijke Regelingen maken daar deel van uit. In 2025 zal deze nota worden geëvalueerd.
- De werkgroep Financieel Overleg is op hoofdlijnen betrokken bij de rechtmatigheidsverantwoording van het college over de rechtmatigheid van de jaarrekening. De financiële verordening en de nota reserves en voorzieningen worden herijkt in 2025.
- In 2024 is gestart met de kinderraad. De invulling van een kinderburgemeester staat voor de kinderraad als eerste op de agenda.
- 2025 is het laatste jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Wat willen we bereiken?

- Uitvoering van het raadsprogramma en het bestuursakkoord.
- Een bestuursstijl die aansluit bij de invulling van de rol van de raad van Midden-Drenthe en bijdraagt aan interactie met inwoners en met de organisatie.
- Een goede overdracht van kennis en vaardigheden ten behoeve van de (nieuwe)raadsleden.
- Veel interactie tussen bestuur, samenleving en andere besturen om door middel van participatie uitvoering te geven aan “meedenken, meepraten en meedoen”.
- Het betrekken van kinderen bij de lokale democratie.
- Goed voorbereid starten aan de gemeenteraadsverkiezingen.
- Een goedkeurende accountantsverklaring t.a.v. de getrouwheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2025 wordt geïnvesteerd in de kennis en vaardigheden van de raads- en commissieleden. Door informatiesessies en trainingen t.a.v. debatvaardigheden en integriteit. Dat laatste gebeurt op basis van de in 2021 vastgestelde gedragscode integriteit en een uit te werken stappenplan integriteitsmeldingen.
- De werkgroep Raadsprogramma extern laten ondersteunen bij de uitvoering van haar taak, dat loopt in ieder geval door tot de zomer van 2025.
- Terugkijken op het werken met een raadsprogramma en de inzet van de werkgroep raadsprogramma en de vier programmateams evalueren.
- De participatie tussen raad en inwoners aan de voorkant van het proces structureel een plek geven in onze werkwijze.
- Raadscommunicatie verder uitbouwen, via aandacht op de social media, de nieuwe raadswebsite, interviews met raadsleden en (externe) aandacht voor activiteiten van de raad.
- De kinderraad begeleiden via de werkgroep kinderraad en hen ondersteunen bij het vergaderen, adviseren aan de raad en selecteren van een kinderburgemeester.
- De raad actief informeren over ontwikkelingen binnen de Gemeenschappelijke Regelingen conform de nota verbonden partijen en deze nota te herijken voor de verkiezingen van 2026.
- Een cursus Politiek Actief organiseren samen met De Wolden en Hoogeveen, om gemeentepolitiek bekend te maken bij inwoners en daarmee mogelijk kandidaten te interesseren voor een rol bij een politieke partij.
- De rekenkamer begeleiden bij de werkzaamheden en gesprekken met de raad over de onderzoeksonderwerpen, die bijdragen aan de controlerende rol van de raad.

- Binnen de organisatie voldoende beheers- en controlemaatregelen te hebben en door te ontwikkelen om tot een goedkeurende accountantsverklaring te komen.
- Deelnemen aan de VDG, de VNG en de P10.

Wat mag het kosten?

Bestuur	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.192	2.486	2.287	2.339	2.381	2.441
Totaal lasten	2.192	2.486	2.287	2.339	2.381	2.441
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	2.192	2.486	2.287	2.339	2.381	2.441

Toelichting

Algemeen

De kosten voor personeel, gebouwen, automatisering, verzekering, kapitaallasten, etc. worden verzameld op zogenaamde kostenplaatsen. Enerzijds betreft dit kosten die direct aan een activiteit of taak kunnen worden toegerekend. Deze kosten worden vanuit de kostenplaatsen toegerekend/doorbelast aan de diverse taakvelden. Anderzijds is sprake van kosten die verband houden met de sturing en ondersteuning van het primaire proces, de overhead. Deze kosten worden vanuit de kostenplaatsen toegerekend/doorbelast aan het taakveld overhead. In beide gevallen vindt de doorbelasting plaats op basis van uren.

Omdat de kosten op de kostenplaatsen en de uren jaarlijks fluctueren, ontstaan er tussen de jaren verschillen in de toerekening/doorbelasting. Dit komt in de toelichting op het onderdeel 'wat mag het kosten' tot uiting in hogere of lagere toerekening/doorbelasting van kostenplaatsen of apparaatskosten.

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn afgerond € 200.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- In 2024 is eenmalig budget begroot voor de ondersteuning van de raad (€ 139.500);
- In 2024 is eenmalig budget begroot (€ 108.060) voor (voorbereidings)kosten AV-apparatuur (raad 11 juli 2024).

Voor het overige is sprake van iets hogere doorbelaste apparaatskosten.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Burgerzaken

Ontwikkelingen

- Een veranderende dienstverlening.
- Verdergaande digitalisering van aangiftes en aanvragen van producten bij de afdeling Burgerzaken.
- Een toename van aanvragen voor reisdocumenten.

Wat willen we bereiken?

- Nastreven van ambities en verder optimaliseren van onze interne en externe (digitale) dienstverlening, e.e.a. overeenkomstig de uitgangspunten in de visie op dienstverlening.
- Privacy van onze ingezetenen waarborgen en document-, identiteits- en adresfraude voorkomen.
- Een optimale Basisregistratie personen (Brp), zodat het mogelijk is om op een goede wijze uitvoering te geven aan de wettelijk voorgeschreven taken, zoals afgifte van uittreksels Brp, het in behandeling nemen van en de afgifte van rijbewijzen en reisdocumenten, het bijhouden van en de afgifte van uittreksels Burgerlijke Stand.
- Onze dienstverlening op het gebied van Burgerzaken via verschillende kanalen aanbieden (fysiek, digitaal en telefonisch). Hierbij worden de landelijke ontwikkelingen nauwlettend gevolgd.
- Een optimalisering en modernisering van de processen rondom verkiezingen. Zodat we verkiezingen organiseren die goed toegankelijk zijn voor onze kiezers.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan de (digitale) dienstverlening klantvriendelijker maken en nog meer uitbreiden.
- Doorontwikkeling binnen het werkveld Burgerzaken door o.a. te investeren in opleidingen en trainingen voor de medewerkers en het bijwonen van de nodige Burgerzakenbijeenkomsten. Extra aandacht zal besteed worden aan functioneel beheer van de verschillende applicaties.
- Het vaststellen van een processenhandboek dat voldoet aan de diverse wettelijke kaders (ENSIA/BRP/Reisdocumenten).
- Actualiseren en herzien van verordeningen of uitvoeringsbesluiten.
- Continueren deelname aan de LAA (Landelijke Aanpak Adresfraude).
- Voor het goed organiseren van de verkiezingen volgen we de landelijke ontwikkelingen en bijeenkomsten/trainingen.

Wat mag het kosten?

Burgerzaken	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	793	923	1.465	1.519	1.632	1.616
Totaal lasten	1.145	1.185	1.727	1.780	1.894	1.877
Totaal baten	-352	-261	-261	-261	-261	-261
Resultaat	793	923	1.465	1.519	1.632	1.616

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn € 542.000 hoger dan in de begrote van 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- Een hogere toerekening van organisatiekosten van € 552.000.
- € 10.000 lagere kosten voor het uitvoeren van een BRP-audit en invoering van de donorwet.

Baten

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden

Ontwikkelingen

- Dorpshuizen, aula's en sportcomplexen behoren tot het maatschappelijk vastgoed. Verduurzaming van deze gebouwen zien we als een gezamenlijke opgave met de eigenaar/exploitant. Voor de dorpshuizen is met het vaststellen van de Prioritering en financiering verduurzaming dorpshuizen invulling gegeven aan een eerlijk speelveld en de wijze van verduurzaming. De aula's en buitensportcomplexen volgen in 2024 en 2025. De financiële consequenties komen grotendeels bovenop de beschikbare investeringsruimte overeenkomstig het Integraal Accommodatiebeleid.
- Met het verduurzamen van de MFA De Spil in Bovensmilde maken we het gebouw weer klaar voor de toekomst. Door het verwachte verhuizing van de kantine van BSVV naar een eigen voorziening op het sportcomplex ontstaat ruimte voor de bibliotheek, een wens voortvloeiend uit het toekomstplan Dorpshuis De Spil in Bovensmilde.
- Voor de periode tot en met 2026 wordt ook gewerkt aan de planvorming voor verduurzaming /(ver)nieuwbouw van de werkplaats/milieustraat Beilen, zwembad de Smelte en de Drenthetal. De toekomstvisie bewegingsonderwijs en binnensport is bepalend voor de wijze van verduurzaming en/of nieuwbouw van binnensportaccommodaties.

Wat willen we bereiken?

- Het maatschappelijk vastgoed in Midden-Drenthe is in 2040 energieneutraal.
- Voor accommodaties (maatschappelijk vastgoed), waarin wordt overwogen te investeren in (ver)nieuwbouw of verduurzamen, stellen we businesscases op. In de businesscase beoordelen en wegen we de belangrijkste (maatschappelijke) aspecten en risico's af.
- Bij investeringen kijken we naar de behoefte van onze inwoners en verenigingen, efficiënt gebruik van het vastgoed en hebben we oog voor synergiekansen.
- We nemen afscheid van een pand als deze geen maatschappelijk belang (meer) dient, niet nodig is voor het uitvoeren van wettelijke verplichtingen en niet nodig is voor toekomstige ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op basis van het eind 2021 vastgestelde Integraal Accommodatie Beleid (IAB) maken we op natuurlijke momenten (mutatie/investering/veranderende behoefte samenleving) een afweging over het toekomstperspectief van het gebouw (de 'stenen') waarbij we niet alleen de accommodatie maar ook functies willen verduurzamen. Hierin kijken we minstens 20 jaar vooruit. Dit doen we in overleg met de gebruikers/exploitanten/eigenaren.
- Bij toekomstbestendig maatschappelijk vastgoed investeren we de komende jaren volgens het Integraal Accommodatiebeleid 2021-2040 in verduurzaming dan wel (ver)nieuwbouw.
- Bij verduurzaming van accommodaties sluiten we zoveel mogelijk aan bij noodzakelijke en logische momenten van het (groot) onderhoud (MJOP) van het pand.

Wat mag het kosten?

Beheer overige gebouwen en gronden	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	0	0	-51	-51	-50	-50
Totaal lasten	0	121	18	18	19	19
Totaal baten	0	-121	-69	-69	-69	-69
Resultaat	0	0	-51	-51	-50	-50

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2024 zijn identiek aan die in de begroting van 2023 zijn opgenomen.

Baten

De begrote baten 2024 zijn identiek aan die in de begroting van 2023 zijn opgenomen.

Taakveld Overhead

Ontwikkelingen

In de financiële begroting, onderdeel uitgangspunten meerjarenraming, is beschreven hoe de notitie overhead van de commissie BBV is verwerkt in de begroting.

Wat willen we bereiken?

- Inzicht hebben in de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
- Inzicht hebben in de toerekening van de kosten van overhead aan de kostendekkende heffingen (rioolheffing en afvalstoffenheffing), bouwgrond en investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen overeenkomstig het BBV alle kosten in beeld van de activiteiten die onder overhead vallen.
- Een deel van de overhead wordt via een rekentarief per productief uur doorberekend aan afvalstoffen- en rioolheffing, bouwgrond en investeringen.

Wat mag het kosten?

Overhead	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	17.249	19.079	15.220	14.931	14.960	15.073
Totaal lasten	17.506	19.170	15.312	15.024	15.054	15.167
Totaal baten	-257	-91	-92	-93	-93	-93
Resultaat	17.249	19.079	15.220	14.931	14.960	15.073

Toelichting

Lasten

Op dit taakveld staan de (doorberekende) lasten die verband houden met 'de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Dit betreft de kosten van leidinggevenden en ondersteunend personeel alsook de kosten van ICT en huisvesting. Door schommelingen in deze kosten fluctueren de totale lasten jaarlijks. Door loon- en prijsontwikkeling is bij een gelijkblijvende organisatie sprake van een iets stijgende trend.

De lagere lasten in 2025 worden veroorzaakt door de beschikbaarheid van incidentele middelen in 2024 die (nog) niet in 2025 begroot zijn. Enkele grotere budgetten betreffen het budget voor de inzet van personeel (centraal budget; € 1.300.000) en de inzet van derden (€ 642.000).

In de jaarrekening 2025 wordt de werkelijke omvang van de overhead bepaald.

Baten

De begrote baten liggen op hetzelfde niveau als voorgaande jaren en bestaan voornamelijk uit huren en pachten en cateringopbrengsten (van derden).

Taakveld Treasury

Ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?

- We zorgen ervoor dat de gemeente over voldoende liquide middelen beschikt om haar activiteiten te kunnen uitvoeren.
- We willen zo optimaal mogelijk financieringsmiddelen aantrekken tegen een zo laag mogelijke rente, zo min mogelijk risico's en zo laag mogelijke kosten om de taken die de gemeente heeft te kunnen uitvoeren.
- We willen de risico's die verbonden zijn aan treasury beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's, kredietrisico's).

Wat gaan we daarvoor doen?

- We volgen de rentemarkt op de voet.
- We anticiperen periodiek op onze liquiditeitsbehoefte en we trekken indien nodig kortlopende en langlopende geldleningen aan.
- We beheersen de risico's en proberen zoveel mogelijk zekerheden te vestigen bij leningen en garanties die aan derden worden verstrekt.

Wat mag het kosten?

Treasury	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-1.648	-1.379	-2.366	-2.255	-2.151	-2.064
Totaal lasten	211	1.015	529	-207	-302	-397
Totaal baten	-1.859	-2.395	-2.894	-2.048	-1.849	-1.667
Resultaat	-1.648	-1.379	-2.366	-2.255	-2.151	-2.064

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2024 zijn € 845.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2023. Dit wordt vooral verklaard door:

- Overboeking van verzekeringsproducten € 1,1 miljoen, komt overeen met de hogere baten in de verklaring treasury baten.
- € 212.000 lagere rente op langlopende geldleningen ten opzichte van vorig jaar.

Baten

De begrote baten 2024 zijn € 1,1 miljoen gestegen ten opzichte van de begrote baten 2023. Dit wordt vooral verklaard door:

- Effect rente geldleningen/ rekening courant, is € 1,1 miljoen hoger dan voorgaand jaar.

Taakveld OZB woningen

Ontwikkelingen

- Op basis van het Bestuursakkoord stijgen lokale lasten mee met de inflatie. Verdere verhoging als helder is waar het geld voor nodig is.
- Herziening van het gemeentelijk belastinggebied: verruimen, verbreden en moderniseren.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid bij uitstel van betaling wordt ingevoerd vanaf 2027.
- De overheid en de burgers vragen om een meer transparant beleid op gebied van het vaststellen van de WOZ-waarde en invordering.

Wat willen we bereiken?

- Bij te late betaling: invordering via aanmaning, dwangbevel of schuldregeling.
- Klantgericht behandelen van reacties en bezwaren.
- Het op orde houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren vraag- en koopcijfers, registratie nieuw- verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw en waardebeoordeling.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.
- Opstellen van een verantwoordingsdocument en dit toegankelijk maken voor inwoners.
- Opstellen van een Leidraad Invordering en toegankelijk maken voor inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen en eigenaren (koppeling Kadaster).
- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften.
- Inzet op telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid geven om te betalen via automatische incasso in maxi. 8 maandelijks termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies van de deurwaarder of bij faillissement.
- Opstellen van een verantwoordingsdocument en dit toegankelijk maken voor inwoners.
- Opstellen van een Leidraad Invordering en toegankelijk maken voor inwoners.

Wat mag het kosten?

OZB woningen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-3.715	-4.147	-3.883	-3.942	-4.004	-4.066
Totaal lasten	681	731	1.129	1.171	1.211	1.253
Totaal baten	-4.395	-4.878	-5.013	-5.113	-5.215	-5.319
Resultaat	-3.715	-4.147	-3.883	-3.942	-4.004	-4.066

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2024 zijn € 113.000 hoger dan in de begrote lasten 2023. Dit wordt vooral verklaard door:

- Een stijging van de toegerekende apparaatskosten van € 93.000.
- Een gepland onderzoek naar het forfaitair beleid van € 12.000.

Baten

De begrote baten 2024 zijn hoger dan begroot in 2023. Dit wordt verklaard door:

- Een tariefstijging van 3,2%
- Een indexering van 4,5% op basis van de geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp).
- Toename van de waarde van de woningen door waardeontwikkeling en nieuw/ verbouw.

Taakveld OZB niet-woningen

Ontwikkelingen

- Op basis van het Bestuursakkoord stijgen lokale lasten mee met de inflatie. Verdere verhoging is mogelijk als helder is waar het geld voor nodig is.
- Herziening van het gemeentelijk belastinggebied: verruimen, verbreden en moderniseren.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid bij uitstel van betaling wordt ingevoerd vanaf 2027.
- De overheid en de burgers vragen om een meer transparant beleid op gebied van het vaststellen van de WOZ-waarde en invordering.

Wat willen we bereiken?

- Klantgericht behandelen van reacties en bezwaren.
- Het op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren Vraag-, koop- en huurcijfers, registratie nieuw- verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw en waardebepaling.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.
- Transparant zijn over de WOZ-waarde vaststelling.
- Transparant invorderingsbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen, eigenaren en gebruikers (koppeling Kadaster, BRP en KvK).
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften.
- Inzet op telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid geven om te betalen via automatische incasso in max. 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen afboeken na contact met de deurwaarder of bij faillissement.
- Opstellen van een verantwoordingsdocument en dit toegankelijk maken voor inwoners.
- Opstellen van een Leidraad Invordering en toegankelijk maken voor inwoners.

Wat mag het kosten?

OZB niet-woningen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-3.050	-3.350	-3.437	-3.507	-3.578	-3.650
Totaal lasten	63	67	37	37	37	37
Totaal baten	-3.113	-3.417	-3.475	-3.544	-3.615	-3.687
Resultaat	-3.050	-3.350	-3.437	-3.507	-3.578	-3.650

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2024 zijn op een minimale doorbelasting van de overhead gelijk aan die van 2023.

Baten

De begrote baten 2024 zijn hoger dan begroot en gerealiseerd in 2023. Dit wordt vooral verklaard door:

- Een tariefstijging van 3,2%
- Een indexering van 4,5% op basis van de geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp).
- Toename van de waarde van de woningen door waardeontwikkeling en nieuw/verbouw.

Taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Ontwikkelingen

- De oploep van de opschalingskorting wordt geschrapt (2026) in combinatie met de invoering van de nieuwe financieringssysteem (2024). De gemeente wordt hierdoor al in 2025 geconfronteerd met een tekort. Ook meerjarig blijft er sprake van een tekort door een lagere rijksbijdrage.

Wat willen we bereiken?

- Na het uitkomen van de circulaire van het gemeentefonds brengen we de financiële gevolgen voor onze gemeente meerjarig in beeld voor het bestuur.
- We informeren de organisatie over de onderdelen die voor hen relevant zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De financiële gevolgen voor onze gemeente meerjarig berekenen.
- Bepalen van de financiële gevolgen die de uitkomsten van een circulaire heeft op de (meerjaren)begroting.
- In beeld brengen van de specifieke gevolgen van zogenaamde taakmutaties voor de diverse beleidsterreinen.

Wat mag het kosten?

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-63.779	-68.308	-71.126	-68.798	-71.385	-73.968
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	-63.779	-68.308	-71.126	-68.798	-71.385	-73.968
Resultaat	-63.779	-68.308	-71.126	-68.798	-71.385	-73.968

Toelichting

Lasten

Er zijn op dit taakveld geen lasten begroot.

Baten

Op basis van maatstaven en eenheidsprijzen is de bijdrage uit het gemeentefonds berekend.

Vanaf 2025 is sprake van een nieuwe financieringssysteem, gebaseerd op het historisch verloop van het bruto binnenlands product. Vanaf 2023 is sprake van een 'korting' op het volumedeel. Beide onderdelen leiden per saldo tot een lagere uitkering onder de oude systematiek.

De resultaten van de meicirculaire 2024 zijn verwerkt in de begroting.

Taakveld Overige baten en lasten

Ontwikkelingen

- Onder de overige baten en lasten wordt, evenals voorgaande jaren, een stelpost opgenomen voor de onderuitputting van beschikbaar gestelde kredieten. Het bedrag dat niet wordt besteed, wordt toegevoegd aan de reserve Wegen en Bruggen. Dit loopt door totdat het saldo van deze reserve toereikend is om de kapitaallasten van de investeringen vanuit het beleidsplan Onderhoud Wegen en Bruggen 2018-2028 te kunnen dekken.

Wat willen we bereiken?

- Dat we inzicht hebben in alle baten en lasten die (nog) niet aan een specifiek taakveld kunnen worden toegerekend.
- Dat we jaarlijks een bedrag van € 25.000 beschikbaar hebben voor onvoorziene uitgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Alle baten en lasten die niet direct kunnen worden toegerekend aan een specifiek taakveld inventariseren. Dit betreffen o.a. posten als onvoorzien, nog niet aangewend deel van structurele bestedingsruimte, verrekening BTW Compensatiefonds en incidentele onderuitputting kapitaallasten.

Wat mag het kosten?

Overige baten en lasten	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-359	575	-2.233	-1.757	857	-4.123
Totaal lasten	61	590	-2.218	-1.742	872	-4.108
Totaal baten	-420	-15	-15	-15	-15	-15
Resultaat	-359	575	-2.233	-1.757	857	-4.123

Toelichting

Lasten

Op dit taakveld staat, naast de onvoorziene lasten, in 2023 het voordeel op de onderuitputting en het beschikbare budget voor coronakosten opgenomen. In 2024 is dit nog niet geboekt.

Baten

De baten bestaan uit het verwachte voordeel op declaratie van het BTW compensatiefonds, dit is gelijk aan het bedrag van het voorgaand jaar..

Taakveld Vennootschapsbelasting (VpB)

Ontwikkelingen

- Jaarlijks vindt een toetsing plaats welke activiteiten onder vennootschapsbelasting vallen. Op dit moment zijn alleen de bouwgrondactiviteiten vennootschapsbelastingplichtig.

Wat willen we bereiken?

- We voeren de juiste acties uit om jaarlijks te kunnen voldoen aan de wettelijke verplichting om een complete aangifte vennootschapsbelasting in te dienen bij de belastingdienst en belasting af te dragen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente wordt voor vergelijkbare activiteiten als in het bedrijfsleven, fiscaal gelijk behandeld. Een aantal activiteiten valt daardoor onder de vennootschapsbelasting.

- Jaarlijks toetsen of ondernemersactiviteiten zijn verricht en of op deze activiteiten winst is gemaakt waarmee de gemeente onder de vennootschapsbelasting valt.
- Jaarlijks een aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de belastingdienst.

Wat mag het kosten?

Vennootschapsbelasting (VpB)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	38	0	0	0	0	0
Totaal lasten	38	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	38	0	0	0	0	0

Toelichting

Lasten

Er zijn op dit taakveld geen lasten begroot. Indien een betaling voortvloeit uit de winst van de bouwgrond dan zullen deze kosten ook binnen de bouwgrond worden opgevangen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Mutaties reserves

Ontwikkelingen

- Er zijn geen relevante ontwikkelingen. In dit taakveld worden de stortingen en onttrekkingen aan de algemene - en bestemmingsreserves verantwoord. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de nota reserves en voorzieningen.

Wat willen we bereiken?

- Dat we de beschikking hebben over voldoende weerstandsvermogen voor het opvangen van onvoorziene calamiteiten.
- Dat de saldo's van de reserves toereikend zijn voor de realisering van het beschreven doel.
- We zorgen ervoor dat mutaties in reserves binnen de beleidsregels worden uitgevoerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We handhaven een vrij te besteden algemene reserve als buffer voor financiële tegenvallers.
- Jaarlijks toetsen of het beschreven doel van de reserve nog actueel is en gerealiseerd kan worden.
- Dat mutaties in de reserves worden onderbouwd met raadsbesluiten.

Wat mag het kosten?

Mutaties reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-4.394	-13.024	-1.071	-301	-314	-173
Totaal lasten	22.435	-4.824	7.732	2.443	1.365	1.204
Totaal baten	-26.829	-8.200	-8.803	-2.744	-1.679	-1.377
Resultaat	-4.394	-13.024	-1.071	-301	-314	-173

Toelichting

Lasten

Het betreft de toevoegingen aan de reserve onderhoud gebouwen, de reserve vervangingsinvesteringen, en de reserve kapitaallasten wegen en bruggen.

Baten

Het betreft de onttrekkingen aan de reserve kapitaallasten wegen en bruggen, de reserve vervangingsinvesteringen, de reserve onderhoud gebouwen.

De onttrekkingen aan de algemene bestemmingsreserve zijn voornamelijk gebaseerd op het meerjarenperspectief 2023-2026, zoals vastgesteld in de raad van december 2022.

Naast de onttrekkingen met betrekking tot het meerjarenperspectief 2023-2026 staan in de jaren 2024 en 2025 ook onttrekkingen begroot ten laste van de reserve sociaal domein in verband met het in die jaren verwachte hogere uitgaven binnen het sociaal domein.

Taakveld Resultaat van de rekening van baten en lasten

Ontwikkelingen

- Er zijn geen ontwikkelingen. Dit taakveld geeft het overschot of tekort ten opzichte van de begroting weer.

Wat willen we bereiken?

- Wij streven naar een begroting in evenwicht.
- Wij willen tussentijds inzicht in de beschikbare financiële ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij begroten realistisch de verwachte baten en lasten.

Wat mag het kosten?

Resultaat van de rekening van baten en lasten	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	80	-7.494	1.195	-3.454	-6.524	-867
Totaal lasten	80	25	1.195	-3.454	-6.524	-867
Totaal baten	0	-7.519	0	0	0	0
Resultaat	80	-7.494	1.195	-3.454	-6.524	-867

Toelichting

Lasten

Dit betreft het positieve begrotingssaldo van € 451.000 wat het resultaat is van alle uitgangspunten die verwerkt zijn in de begroting.

Baten

De begroting 2024 vertoont een positief saldo waardoor er geen baten begroot zijn op dit taakveld.

Programma	Veiligheid
Taakveld	Crisisbeheersing en brandweer Openbare orde en veiligheid

Programmadoelstelling

- Wij zorgen voor een veilige en prettig leefbare samenleving in Midden-Drenthe.
- Wij zorgen in samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe voor een adequate crisismanagementorganisatie.
- Wij waarborgen de veiligheid van de mensen die in Midden-Drenthe wonen, werken, recreëren of anderszins verblijven.
- Wij handhaven de regelgeving en de openbare orde. Daarmee beschermen we inwoners en bedrijven zo goed mogelijk tegen aantasting van hun leefomgeving en hun persoonlijke veiligheid.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en/of eigen gegevens.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000 en de provincie Drenthe.

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	Beschrijving
Verwijzingen Halt	2023	5	8	7	Aantal per 1.000 jongeren.
	2022	2	8	5	
	2021	5	7	6	
Winkeldiefstallen	2023	7,6	14,2	16,6	Aantal per 10.000 inwoners.
	2022	7,4	12,3	14,2	
	2021	2,1	10,1	9,7	
Geweldsmisdrijven	2023	1,8	3,0	3,3	Aantal per 1.000 inwoners.
	2022	2,5	3,3	3,7	
	2021	1,9	3,1	3,3	
Diefstallen uit woning	2023	1,2	1,1	1,1	Aantal per 1.000 inwoners.
	2022	1,6	1,2	1,5	
	2021	0,7	1,1	1,1	
Vernielingen en misdrijven (tegen openbare orde en gezag)	2023	2,9	4,4	5,3	Aantal per 1.000 inwoners.
	2022	3,4	4,8	5,7	
	2021	4,8	4,8	5,8	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Beleidskaders

Regionaal Beleidsplan Noord Nederland 2020-2023

Regionaal Crisisplan VRD

Integraal Veiligheidsplan 2024-2027

Handhavingsbeleid hard- en softdrugs (Damoclesbeleid) (2022)

Beleidsregel gevaarlijke honden gemeente Midden-Drenthe (2022)

Preventie- en handhavingsplan alcohol 2024-2027

APV Gemeente Midden-Drenthe 2021

Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe

Taakveld Crisisbeheersing en brandweer

Ontwikkelingen

Brandweezorg

- Door de steeds extremere weersomstandigheden, neemt o.a. het risico op natuurbranden toe.
- Overstromingsrisico's zijn in Drenthe beperkt, maar de kans op extreem weer zoals stormen neemt toe. Bij extreem weer is de slagkracht (gelijktijdige inzet van eenheden) van de brandweer net zo belangrijk als snelheid (opkomsttijd).
- De energietransitie zorgt voor nieuwe specifieke veiligheidsrisico's. De brandweer heeft niet alle expertise op dat gebied. De VRD neemt daarom zelf initiatief om netwerken te benaderen dan wel te vormen.

Crisisbeheersing en GHOR

- Crisisbeheersing is een vak in ontwikkeling en vraagt steeds meer professionaliteit.
- Het informatie gestuurd werken is onmisbaar geworden in de voorbereiding op en tijdens incidenten en crisissituaties, zowel voor crisisbeheersing, GHOR als brandweer. Hiervoor is bij de VRD een Veiligheid Informatie Knooppunt (VIK) ingericht. Door te leren, evalueren en door te ontwikkelen ontstaat met het VIK een stevige basis in de informatiepositie binnen Drenthe.
- Langdurige crises vragen om meer strategisch/tactische informatie-uitwisseling en een goed voorbereide samenwerking.

Bedrijfsvoering

- Er is geen proces meer denkbaar waarbij data en informatie geen essentiële rol spelen. Daarbij is de snelheid van ontwikkelingen ongekend hoog en voortdurend sneller dan gedacht. Het is belangrijk om steeds mee te gaan in ontwikkelingen, om te voorkomen dat een achterstand wordt opgelopen die niet meer in te halen is.
- Door de veranderingen op de arbeidsmarkt is het belangrijk om een aantrekkelijke werkgever te zijn en te blijven.

Wat willen we bereiken?

Brandweezorg

- In 2025 wordt het Programma Brandweezorg voortgezet. Hiermee wordt de slagkracht van de brandweer behouden en waar mogelijk versterkt door de samenleving te betrekken en slimme samenwerkingen aan te gaan.
- De VRD wil samen met haar ketenpartners zorgen voor meer regie en afstemming op het nemen van preventieve maatregelen omtrent (onbeheersbare) natuurbranden.

Crisisbeheersing en GHOR

- In 2025 wordt informatie gestuurd werken verder ontwikkeld, behoeften worden opgehaald, netwerken worden gelegd en systemen worden aan elkaar gekoppeld.
- Daarnaast sluit de VRD zich in 2025 aan op het landelijke systeem KCR2 (Knooppunt Coördinatie Rijk-Regio) voor de uitwisseling van landelijke gegevens.
- De GHOR brengt in 2025 de specifieke gezondheidsbehoeften en -risico's in Drenthe in kaart in een zorgrisicoprofiel. De focus voor de GHOR binnen de begroting 2025 is gericht op de crisispreparatie van kleine zorgaanbieders.

- De processen en diensten die samen de vitale infrastructuur vormen, zijn een belangrijk fundament waarop de Nederlandse samenleving draait. Omdat de crisisorganisatie moet blijven functioneren, bereidt de VRD zich voor op het langdurig operationeel zijn van de eigen crisisorganisatie. Hiervoor wordt een continuïteitsplan opgesteld.
- De VRD wil actief bewustzijn en gevoel van urgentie creëren bij de gemeenten, met name voor het scenario waarin vitale functies uitvallen.
- Het doel van crisisbeheersing is om de kwetsbaarheid voor klimaatverandering te verminderen en de impact van klimaatverandering op de gezondheid en veiligheid van de samenleving zo klein mogelijk te houden.

Bedrijfsvoering

- Vanuit de landelijke samenwerking van veiligheidsregio's wordt gewerkt aan het versterken van de cyberweerbaarheid van de veiligheidsregio's.
- Huisvesting van brandweerposten komt op de agenda

Wat gaan we daarvoor doen?

Brandweezorg

- Om de samenleving effectiever te ondersteunen, worden in 2025 trainingen georganiseerd over de rol van brandweerposten bij maatschappelijke crises.
- Voortzetting van het programma Toekomstbestendige brandweezorg, waarbij gewerkt wordt aan de vier onderdelen; behapbare basis, ondersteuning op afstand, samenleving betrekken en vitale brandweerposten.

Crisisbeheersing en GHOR

- Het verstevigen van allianties en coalities en het maken van nieuwe netwerken vraagt om specifieke vaardigheden die continu ontwikkeld moeten worden.
- In 2025 zal ingezet worden op het verder ontwikkelen van adviesvaardigheden, het effectief ontsluiten en interpreteren van betrouwbare informatie en het verbeteren van netwerkvaardigheden.
- In 2025 zal er veel energie gestoken worden in het vakbekwaam maken en houden van de medewerkers en het (door) ontwikkelen van de juiste competenties op het gebied van informatie gericht werken.
- Het scenario van uitval van vitale functies wordt actief beoefend in 2025. Dat doet de VRD door het oefenen van verschillende scenario's en het samenwerken met partners op gerelateerde thema's.
- Daarnaast wordt de multidisciplinaire crisisorganisatie voorbereid en geoefend, om ingezet te kunnen worden bij organisaties die vragen om hen te ondersteunen of adviseren.

Bedrijfsvoering

- De informatievoorziening (IV) zorgt ervoor dat alle informatie beschikbaar is die nodig is om bedrijfsprocessen goed te laten verlopen.
- Om de informatievoorziening op orde te houden en maximaal te benutten, blijft de VRD vernieuwen en ontwikkelen. Ook worden innovaties uit de markt toegepast en ontwikkelt en experimenteert de VRD samen met partners.

Wat mag het kosten?

Crisisbeheersing en brandweer	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.237	2.370	2.510	2.558	2.668	2.761
Totaal lasten	2.240	2.378	2.519	2.566	2.676	2.769
Totaal baten	-4	-8	-8	-8	-8	-8
Resultaat	2.237	2.370	2.510	2.558	2.668	2.761

Toelichting

Lasten

De begrote lasten zijn € 140.600 hoger dan in 20214, dit wordt veroorzaakt door de hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio Drenthe.

Baten

Taakveld Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

- De burger wordt steeds mondiger. Dit zien wij ook op het gebied van bijvoorbeeld demonstraties. Het aantal demonstraties neemt toe en die zijn niet altijd vreedzaam. Daarnaast zien wij het aantal burenruzies toenemen. Dit zal de nodige inzet vragen van de gemeente.
- Net als voorgaande jaren, blijft ondermijning een belangrijk onderwerp die inzet van de gemeente vraagt. Het aantal drugs dumpingen neemt toe en de gemeente Midden-Drenthe heeft een groot buitengebied en veel vakantieparken waar ondermijning makkelijk onder de radar kan blijven.
- Inwoners met psychische aandoeningen worden vaker ambulantly begeleid en mensen moeten steeds langer thuis blijven wonen. Hierdoor is het aantal incidenten met mensen met onbegrepen gedrag toegenomen. Dit heeft gevolgen voor de openbare orde en veiligheid en daarmee ook voor de inwoners.
- Jonge aanwas in de criminaliteit neemt toe. Jonge jeugd wordt geronseld door oudere jeugd voor diverse criminele activiteiten. Hier is moeilijk grip op te krijgen.
- Het aantal woninginbraken daalt. Daarentegen neemt cybercriminaliteit toe.
- De polarisatie in Nederland en ook in de gemeente Midden-Drenthe neemt toe. Dit zien wij op het gebied van de Wolf, maar ook over de conflicten in het Midden-Oosten. Dit kan grote gevolgen hebben voor de openbare orde en veiligheid.

Wat willen we bereiken?

- We blijven inzetten op veilige straten, buurten en wijken. Met andere woorden een veilige woon- en leefomgeving, voor inwoners, bedrijven, instellingen en iedereen die Midden-Drenthe bezoekt.

- Wij gaan verder uitvoering geven aan de doelstellingen zoals beschreven in het uitvoeringsplan 2024-2025; het verminderen van ondermijnende factoren in de gemeente Midden-Drenthe, voorkomen jonge aanwas, versterken digitale veiligheid en het verbinden van de domeinen zorg en veiligheid om gezamenlijk casuïstiek op te kunnen pakken.
- In 2025 zal een start worden gemaakt met de evaluatie van het preventie- en handavingsplan Alcohol. Naar aanleiding van de evaluatie kan het plan worden aangepast.
- Wij willen de Crisisorganisatie in 2025 verder professionaliseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Aanbieden van cursussen en trainingen aan crisisfunctionarissen.
- Wij blijven inzetten op het creëren van bewustwording onder inwoners, bedrijven en de gemeentelijke organisatie op het gebied van ondermijning door o.a. bewustwordingssessies te organiseren, trainingen aan te bieden en campagnes op te zetten.
- Opzetten van een communicatiestrategie voor de aanpak van ondermijning gericht op diverse doelgroepen.
- In 2025 krijgen medewerkers trainingen op het gebied van Bibob en zal het Bibob beleid worden geïmplementeerd in de gehele organisatie.
- Wij gaan de informatiepositie van de gemeente versterken, door het inrichten van een intern meldpunt en het opzetten van een LIO/casustafel.
- Er wordt een lokaal beleidsplan 'Drenthe Tegen Mensenhandel' opgesteld.
- Er vindt een inventarisatie plaats van de interventies op het gebied van jeugdproblematiek.
- Indien nodig, starten wij met het implementeren van het 7- stappen model voor de aanpak van jeugdproblematiek. Voor zover mogelijk haken wij aan bij bestaande initiatieven.
- Het project Hackshield wordt ook in 2025 voortgezet. Hackshield is een game waarbij kinderen al spelend leren op het gebied van digitale veiligheid.
- Er wordt een start gemaakt met het opstellen van een Cybercrisisplan.

Wat mag het kosten?

Openbare orde en veiligheid	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	586	740	757	781	805	826
Totaal lasten	606	753	770	795	817	838
Totaal baten	-20	-14	-14	-14	-12	-12
Resultaat	586	740	757	781	805	826

Toelichting

Lasten

De lasten zijn € 17.000 hoger begroot dan vorig jaar.

In 2024 is eenmalig een bedrag van € 15.000 beschikbaar gesteld voor het integraal veiligheidsplan. Een hogere toerekening van organisatiekosten van € 32.000.

Baten

Programma	Verkeer, vervoer en waterstaat
Taakveld	Verkeer en vervoer

Programmadoelstelling

- Wij willen de openbare ruimte op zo'n manier inrichten en beheren dat sprake is van een aantrekkelijk en leefbaar woonklimaat.
- Wij willen een optimaal bereikbare gemeente zijn.
- Wij willen vanuit de nota "Midden-Drenthe op de goede weg!" de aankomende jaren zorgen voor het gewenste kwaliteitsniveau van onze wegen en bruggen.

Beleidsindicatoren

Geen.

Verbonden partijen

Geen.

Beleidskaders

Beleid Onderhoud wegen en bruggen Midden-Drenthe op de goede weg! 2018-2028

(in de raadsvergadering van 25 mei 2023 geëvalueerd)

Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan 2012 -2020

Fietsplan 2035 "Op Fietse Midden-Drenthe"

Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023

Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe

Ontwikkelingen

- Van nature is de insteek geweest om de openbare ruimte in te richten vanuit een perspectief van wonen en straten, aangevuld met andere elementen zoals groen. De toekomstige opgave is dat we deze openbare ruimte inrichten vanuit een ander vertrekpunt: water en bodem sturend. Daarnaast hechten veel mensen steeds meer waarde aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Sociale ontmoetingsplekken, plekken om te verblijven en te recreëren, wandel- en hardlooprondjes, zijn een aantal voorbeelden. Dit betekent een complexere opgave waarin de openbare ruimte anders verdeeld wordt en daardoor er in veel situaties minder ruimte is voor meer functies. Dit betekent dat er bij de (her)inrichting van de openbare ruimte keuzes gemaakt moeten worden. Dit kan leiden tot een wegen- en padenpatroon waarbij meer nadruk wordt gelegd op fietsen en wandelen en minder op automobilititeit.
- We hebben een grootschalige woningbouwopgave. Naast de bouw van veel woningen heeft dit ook als effect dat we rekening moeten houden met forse toekomstige investeringen in de aanleg van nieuwe, en opwaardering van bestaande, infrastructuur.
- De oorlogen in Israël en Oekraïne en klimaatverandering, zijn grote maatschappelijke thema's en opgaven die ook van grote invloed zijn op mobiliteit en de Grond-, Weg- en Waterbouw. Onzekerheid zorgt voor spanning en vaak ook voor onvoorspelbaarheid, hogere prijzen van grondstoffen en brandstoffen en risico's.
- Ook de samenleving verandert, daarmee de openbare ruimte en het gebruik ervan. De verandering van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij zorgt er onder andere voor dat mensen langer thuis wonen en daarmee vervoersstromen en -wijzen veranderen.

De bovenstaande ontwikkelingen vergen fysieke aanpassingen maar ook een ander maatschappelijke acceptatie. Dit heeft grote effecten.

- De raad heeft op 6 juli 2023 het Fietsplan 2035 vastgesteld, waarmee de fiets op 1 staat in ons mobiliteitsbeleid. De fiets kan een belangrijke rol vervullen als alternatief voor de auto. We zijn een belangrijke fietsgemeente! De (elektrische) fiets neemt een dominantere rol in dan vroeger en dat neemt in de toekomst verder toe. De fiets is niet alleen belangrijk voor het thema mobiliteit. Ook is de fiets belangrijk bij andere sociale thema's, zoals gezondheid en overgewicht. Ook met het thuiswerken neemt ook de behoefte aan bewegen toe. Mensen fietsen, wandelen, skeeleren meer dan eerder. Dit doen zij voor een belangrijk deel op de fietspaden en andere fietsinfrastructuur. Om toekomstgericht te bouwen aan een veilige, bereikbare, gezonde en aantrekkelijke (Midden-Drentse) samenleving is het belangrijk dat we blijven inzetten op, en investeren in, de fiets.

- Waar de automobilititeit weer terug is op het niveau van voor COVID-19 is, is ook de bezetting en het gebruik van het openbaar vervoer vrijwel op hetzelfde niveau als toen. De financiële coronasteun vanuit het rijk om de dienstregeling te kunnen blijven rijden, is vervallen. Dit heeft effecten op de exploitatie. Daarom kijkt het OV-bureau Groningen-Drenthe extra kritisch naar de buslijnen en de bijbehorende kosten en opbrengsten. Er is een grote kans dat er daarom in de toekomst (nog meer) bezuinigd wordt op het openbaar vervoer en mogelijk ook op buslijnen en ritten in onze gemeente.
- Fossiele brandstofauto's worden steeds meer vervangen door elektrische auto's. Dit betekent dat er steeds meer oplaadpunten moeten komen. En dit heeft effect op de indeling van de openbare ruimte, zowel bovengronds en ondergronds. Ook heeft het effect op het stroomnet, waarvoor integrale keuzes gemaakt moeten worden.
- Voor het wegenonderhoud zien we dat veel wegen op het einde van hun technische levensduur zijn en dat we daardoor over het algemeen zwaardere constructieve maatregelen toe moeten passen om onze wegen in een goede conditie te brengen en te houden. Dit vereist hoge investeringen. Daarbovenop komen ook nog de gestegen kosten door de gestegen prijzen van de grondstoffen en materialen.

Op 25 mei 2023 heeft de raad besloten over de evaluatie van het beleid voor het onderhoud wegen 2018-2028 en op 2 november 2023 heeft de raad de strategische herijking van het wegenonderhoud vastgesteld. De raad heeft vanuit een aantal scenario's het ambitieniveau bijgesteld voor 30 km/u-wegen in woonwijken. Als vervolg op het raadsbesluit is er in de kadernota een voorstel gedaan om de opgave voor het wegenonderhoud uit te kunnen voeren. Omdat de gemeentelijke middelen de komende jaren stevig onder druk staan, zijn er een aantal alternatieve financiële scenario's uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?

- Samen werken we aan een goede openbare ruimte voor iedereen, nu en in de toekomst. Vanuit deze taak staan we voor de opgave om de openbare ruimte op een maatschappelijk verantwoorde wijze en op een duurzame manier, veilig en comfortabel in te richten en te (be)houden.
- We maken fietsen nog toegankelijker. Om zo in Midden-Drenthe duurzaam en gezond de toekomst tegemoet te gaan. Vanuit het nieuwe Fietsplan 2035, met invalshoeken vanuit de verschillende vakgebieden verkeer, recreatie/toerisme, sociaal, gezondheid en sport, ontwikkelen we een uitvoeringsplan met projecten en maatregelen.
- De fiets neemt een dominantere positie in. Naast de verkeersaspecten levert dit een positieve bijdrage aan duurzaamheid, milieu, volksgezondheid en recreatie/toerisme.
- Het Beleid voor onderhoud wegen en bruggen 2018-2028: "Midden-Drenthe op de goede weg!", hebben we geactualiseerd om de wegen en bruggen op een goede manier te onderhouden en zo de veiligheid en de bereikbaarheid in onze gemeente in de toekomst te waarborgen.
- De veiligheid en bereikbaarheid willen we ook verbeteren door te investeren in projecten. Daarnaast investeren we ook in onkruidbestrijding, straatvegen, onderhoud bermen en

wegbeplanting en gladheidsbestrijding om de veiligheid en bereikbaarheid zoveel mogelijk te waarborgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om grip te houden op de voorgenoemde ontwikkelingen zijn we in 2024 gestart om een nieuwe mobiliteitsvisie op te stellen. De nieuwe mobiliteitsvisie zal medio 2025 ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad.
- Met het Fietsplan 2035 als basis, maken we plannen om fietsen aantrekkelijker te maken. Dit doen we in samenspraak met de lokale afdeling van de Fietzersbond.
- Met het verkeersmodel hebben we de effecten van ontwikkelingen en scenario's doorgerekend. Met deze gegevens kunnen we ruimtelijke keuzes maken en effecten van bijvoorbeeld woningbouw in beeld brengen.
- Samen met de provincie Drenthe en de gemeente Assen hebben we plannen ontwikkeld voor een betere verkeersafwikkeling rond de Norgerbrug in Bovensmilde. Samen met inwoners van het buurtschap Norgerbrug maken we plannen om de (nieuwe) doorlopende weg her in te richten tot een aantrekkelijk verblijfsgebied.
- We starten in 2025 met de herinrichting van de Noord-Zuidroute (Esweg) in Beilen.
- De gemeente Midden-Drenthe doet mee aan de nieuwe concessie 2023-2026 voor laadpalen in Groningen en Drenthe. Vanuit deze concessie plaatsen we strategische laadpalen voor elektrische auto's bij openbare voorzieningen en grote parkeerterreinen. Ook plaatsen we openbare laadpalen op aanvraag van inwoners, forensen en bezoekers die geen eigen parkeermogelijkheid hebben. Zo werken we, samen met inwoners en bedrijven, toe naar een dekkend netwerk van openbare en semipublieke laadpalen in de gemeente Midden-Drenthe.
- Samen met de provincie en de andere Drentse gemeenten blijven we het Regionaal Mobiliteitsplan doorontwikkelen.

Wat mag het kosten?

Verkeer en vervoer	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	5.525	8.542	7.752	7.851	7.923	7.844
Totaal lasten	6.202	8.801	8.010	8.110	8.182	8.102
Totaal baten	-677	-259	-259	-259	-258	-258
Resultaat	5.525	8.542	7.752	7.851	7.923	7.844

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn € 791.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- In 2024 eenmalig middelen beschikbaar was gesteld voor een integraal verkeersplan Suermonsweg € 580.000, 't Stroomdal € 500.000, bijdrage Norgerbrug € 200.000 en voor beleid klimaatadaptatie € 22.000.

- Hogere apparaatskosten binnen- en buitendienst. Voor 2025 bedraagt de verhoging € 203.000. Voor de volgende jaren bedragen de stijgingen voor 2026 € 72.000 en voor 2027 en 2028 zo'n € 70.000.
- Hogere kapitaallasten van € 516.000 in 2025. In 2026 en 2027 nemen de kapitaallasten af met € 45.000 en in 2027 zijn ze € 125.000 lager.
- Correctie wegens dubbele lasten beleidsplan € -200.000
- Het restant is diverse kleine posten
- Voor het meerjarig perspectief zijn de onderhoudsbudgetten geïndexeerd.

Baten

De begrote baten 2025 blijven gelijk aan 2024.

Programma	Economie
Taakveld	Fysieke bedrijfsinfrastructuur Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen Economische promotie

Programmadoelstelling

- Wij willen de werkgelegenheid behouden en bevorderen.
- Wij willen de arbeidsdeelname bevorderen, zodat inwoners (jong en oud) in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
- Wij willen de bestaande bedrijfsgemeenschap behouden en zo mogelijk uitbreiden zodat lokaal zoveel mogelijk arbeidsplaatsen beschikbaar zijn.
- Wij willen dat het vestigingsklimaat op orde is. Goede bereikbaarheid en infrastructuur zijn hierbij belangrijke faciliteiten.
- Wij willen ondernemers zodanig faciliteren bij uitbreiding, vernieuwing of nieuwbouw binnen de bestaande regelgeving dat van de ondernemerszijde weinig drempels worden ervaren.
- Wij bieden faciliteiten aan en creëren voorwaarden voor een zinvolle invulling van de vrije tijd van inwoners en bezoekers van de gemeente.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en/of eigen gegevens.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000 en de provincie Drenthe.

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	Beschrijving
Functiemenging	2023	51,4%	50,6%	51,3%	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	2022	51,1%	50,2%	51%	
	2021	50,6%	49,7%	50,4%	
Vestigingen (van bedrijven)	2023	183,4	174,2	171,5	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar. (gegevens 2022 niet beschikbaar)
	2022	176,9	166,8	165,2	
	2021	169,4	158,5	157,6	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 23 juli 2024)

Verbonden partijen

Recreatieschap Drenthe

Zonnepark Leemdijk

Beleidskaders

Nota grondbeleid 2016-2020

Landbouwonwikkelingsvisie

Masterplan Beilen Centrum

Nota Natuurlijke Kracht (economisch beleid)

Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe

Koers en uitvoeringsagenda economie 2020-2024

Koersnota vrijetijdseconomie 2024-2029

Ontwikkelingen

- De Koers en uitvoeringsagenda economie 2020-2024 willen we gaan verlengen. Met alle ondernemers(-verbanden) en betrokken stakeholders zijn we voortdurend in gesprek over de manieren waarop we gezamenlijk uitvoering kunnen geven aan deze koers en agenda. Eind september 2023 voerden we samen met diezelfde ondernemersverbanden een evaluatie uit van deze koers en de uitvoeringsagenda. Deze evaluatie vormde geen aanleiding tot een herijking van de actuele koers. Daarom willen wij die actuele koers gaan verlengen tot en met 2030 en voorzien van een geactualiseerde uitvoeringsagenda. Dit mede in verband met de beperkte beschikbaarheid van gemeentelijke middelen, het feit dat we uitvoering belangrijker achten dan ontwikkeling van nieuw beleid. Daarnaast willen we meer inzetten op het onderhouden van bedrijfscontacten in plaats van het ontwikkelen van visies zonder daadwerkelijke uitvoeringskracht.
- Momenteel neemt Midden-Drenthe zeer beperkt deel aan economische samenwerkingsverbanden in de regio's. Wel oriënteren wij ons op mogelijkheden tot deelname aan regionale samenwerkingsverbanden die al bestaan of kunnen ontstaan op diverse beleidsvelden naast economie. Vanwege de steeds complexer wordende opgaven maar ook omdat je samen vaak tot betere resultaten komt.
- Het onderzoeksrapport over vraag en aanbod van werklocaties is eind 2024 opgeleverd. Het ontwikkelplan Ossebroeken fase 2 past naar verwachting heel goed in de nog te bevestigen regionale programmeringsafspraken bedrijventerreinen die naar aanleiding van het onderzoek worden opgesteld. Daarnaast sluit het plan aan bij de ontwikkelingen en vraag in de markt. Eventuele nieuwe ontwikkelingen van (woon-)werklocaties zullen vooral gebaseerd moeten worden op de uitkomsten van het onderzoeksrapport.
- We blijven in 2025 inzetten op een sterk ondernemersklimaat. Daarvoor is voldoende kwalitatieve en kwantitatieve ruimte nodig voor een gezonde bedrijvendynamiek en realisatie van ontwikkelingsmogelijkheden. Dit vraagt een goed en divers aanbod van verschillende typen werklocaties die passen bij de wensen en eisen van onze ondernemingen.
- Goede (digitale) bereikbaarheid/infrastructuur ten behoeve van zowel werklocaties als dorpscentra blijft een belangrijke vestigingsfactor ondanks de trend van werken op afstand en de sterk groeiende platformeconomie.
- In toenemende mate spelen ondernemende mensen een sleutelrol in het behalen van maatschappelijke doelen. Transitie op het gebied van digitalisering, verduurzaming energiebronnen en een meer circulaire economie en inclusieve samenleving kunnen niet behaald worden zonder de samenwerking met het bedrijfsleven. Dit vraagt van zowel de overheid als de ondernemers een actieve rol om gezamenlijk oplossingen te bedenken en door te voeren. De brede welvaarts- en welzijnsdoelen vragen steeds meer om een

integralere benadering van de opgaven en nauwe betrokkenheid van verschillende stakeholders (ondernemers, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en overheden).

Wat willen we bereiken?

- Zoveel mogelijk ondernemerschap in Midden-Drenthe behouden.
- Streven naar een optimaal vestigings- en ondernemersklimaat.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om nieuwe vestigingen mogelijk te maken zorgen we voor voldoende ruimte. Om bestaande vestigingen te behouden denken wij met de bedrijven mee waar dat mogelijk is.
- In verband met beperkte ruimte in alle kernen wordt er gewerkt aan een uitbreiding van Ossebroeken (Ossebroeken 2). De uitgifte kan naar verwachting begin 2025 van start gaan.
- Op Dambroeken zijn nog twee kavels beschikbaar. De verwachting is dat deze kavels al voor het jaar 2025 verkocht zullen zijn.
- In de Omgevingsvisie Midden-Drenthe staat dat we het beleid voor vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen integraler en stimulerender willen maken. Daarvoor gaan we eerst onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van de vrijkomende bebouwing in het buitengebied. Leegstaande bebouwing brengt risico's met zich mee, maar er zitten ook allerlei kansen in. We ontwerpen een proces om samen met onze stakeholders en inwoners te komen tot een stimulerender beleid. Ook leent dit onderwerp zich ervoor om te kijken naar koppelkansen met andere opgaven, zoals woningbouw, natuur, duurzaamheid, klimaatadaptatie, stikstof, gezondheid, veiligheid.

Wat mag het kosten?

Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	0	0	171	-99	-161	8
Totaal lasten	8	6	171	70	11	8
Totaal baten	-8	-6	0	-169	-172	0
Resultaat	0	0	171	-99	-161	8

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn € 171.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- De effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie) voor bedrijventerreinen. Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht.
- De effecten van kredietverstrekking of kredietaflossing. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2022 per jaar in evenwicht.

Baten

De begrote baten 2025 zijn € 6.000 hoger dan de begrote baten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- De effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie) voor bedrijventerreinen. Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht.
- De effecten van kredietverstrekking of kredietaflossing. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2022 per jaar in evenwicht.

Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Ontwikkelingen

Quick wins programma ravijn

De PM post 'Economische Koers en Uitvoeringsagenda 2025 en verder' die nog vermeld stond in de begroting 2024 is geschrapt. Op het bestaande budget 'Bedrijvenloket' is daarnaast bijna € 13.000 vrijgemaakt om zodoende bij te dragen aan de demping van de gevolgen van de zogenaamde 'Ravijnjaren' vanaf 2025. Om die reden zijn er voor 2025 geen nieuwe zaken toegevoegd in dit hoofdstuk. Enkele onderdelen zijn verschoven naar het hoofdstuk "Duurzaamheid", omdat daar incidentele middelen voor gereserveerd zijn in de komende jaren. Thema's als energietransitie, oplossingen voor netcongestie, verduurzaming bedrijventerreinen, elektrificering wagenparken en circulaire economie die in samenwerking met het bedrijfsleven worden opgepakt dienen vooral om de gemeentelijke duurzaamheidsdoelen na te streven.

Arbeidsmarkt en Onderwijs

Het thema "Arbeidsmarkt & Onderwijs" wordt vanaf 2025 intensiever opgepakt binnen de Arbeidsmarktregio. Dit gebeurt in samenwerking met de beleidsadviseurs vanuit het sociaal domein en de accountmanagers werk. Hierdoor kan er meer focus aangebracht worden binnen het team economie en wordt de verschuiving naar het belangrijkste aandachtsgebied, het aangaan, onderhouden en uitnutten van bedrijfscontacten, mogelijk gemaakt.

Overleg met ondernemersverbanden

De halfjaarlijkse bijeenkomst met de bestuursleden van alle lokale ondernemersverbanden (en soms ook andere ondernemers, afhankelijk van het thema) blijven we inzetten om thema's zo centraal en integraal mogelijk te bespreken.

Ondernemersdienstverlening

In 2024 zijn we gestart om de positionering en uitingen van ons ondernemersloket te herzien. Met name de online dienstverlening namen we hierbij in ogenschouw. Ook het Klantenpanel, Ik Ben Drents Ondernemer, branchevertegenwoordigers en alle lokale ondernemersverbanden worden hierbij nauw betrokken in 2025 en verder.

Regionale Samenwerking

Sommige opgaven zijn zo groot dat we ze als gemeente niet alleen kunnen aanpakken; daarom werken we nauw samen in onze regio, met buurgemeenten en provincie. Denk hierbij aan onderwerpen als duurzaamheid, bereikbaarheid, onderwijs en werkgelegenheid. Het in beeld brengen van nut en noodzaak van eventuele aansluiting bij de Regio Groningen-Assen is voorlopig on hold gezet. Dit o.a. omdat de evaluatie van deze regionale samenwerking nog niet is afgerond en omdat de financiële gevolgen van aansluiting nog onvoldoende bekend zijn.

Wat willen we bereiken?

- We voeren tweemaal per jaar overleg met alle ondernemersorganisaties. Dat gaat o.a. over de gemeentelijke dienstverlening en verbeterpunten daarin.
- Dat Midden-Drenthe een plek is waar het voor ondernemers goed ondernemen is.
- Goed relatiebeheer met onze ondernemers en ondernemersorganisaties.
- Zo goed mogelijk uitvoering geven aan de Koers- en Uitvoeringsagenda Economie 2025 en verder. Mede op basis van de trends en ontwikkelingen en de wensen van de ondernemers is gekozen voor zes thema's waar de gemeente en ondernemers zich de komende jaren voor een groot deel op gaan richten. De thema's brengen focus aan in onze activiteiten. De thema's zijn:
 1. Circulaire economie en duurzaamheid
 2. Arbeidsmarkt en onderwijs
 3. Dienstverlening voor bedrijven
 4. Bedrijventerreinen
 5. Detailhandel
 6. Starters

Wat gaan we daarvoor doen?

- Startende ondernemers helpen met verschillende vraagstukken.
- Dienstverlening richting ondernemers op peil houden en waar nodig verbeteren.
- Deelnemen aan de tweejaarlijkse enquête m.b.t. de MKB-vriendelijkste gemeente.
- Samen met ondernemers en ondernemersverenigingen in gesprek over zaken die we kunnen verbeteren.
- In samenwerking met partijen organiseren van twee thema-avonden per jaar.
- We bouwen aan een goed relatiebeheer door een proactieve houding naar ondernemers door diverse bedrijfsbezoeken vanuit het bestuur en de ambtelijke organisatie.
- We netwerken met diverse stakeholders en andere overheden.
- We vertegenwoordigen de gemeente op (digitale) evenementen.
- We houden de vestigingsvoorwaarden op peil en verbeteren deze zo mogelijk.
- We gaan conform BIZ-verordeningen de BIZ-bijdragen heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.

Wat mag het kosten?

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	82	272	143	148	157	162
Totaal lasten	178	374	245	250	256	261
Totaal baten	-96	-102	-102	-103	-99	-99
Resultaat	82	272	143	148	157	162

Toelichting

Lasten

De toegestane lasten liggen € 129 duizend lager, Dit wordt vooral verklaard door:

- in 2024 eenmalig toegekend budget van 80.000 voor de uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak.
- Bij de kadernota is € 10 duizend gekort vanuit de geformuleerde quick wins voor het programma Ravijn.
- In 2024 is er een bijdrage van € 30 duizend euro gedaan voor de Middenveldtentoonstelling

Baten

Taakveld Economische promotie

Ontwikkelingen

- Op basis van de Koersnota Vrijtijdseconomie 2024-2029 zal er een uitvoeringsprogramma geschreven worden, in samenwerking met het Toeristisch Ondernemers Platform (TOP) en de Stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe (SMPMD). Het streven is om het uitvoeringsprogramma te bekostigen uit bestaande middelen.
- Het tweede deel van het Wandelknooppuntennetwerk is geopend op 7 maart 2024. Het is nu volledig af en beslaat onze gehele gemeente. Het netwerk is ruim 900 kilometer en daarmee de grootste van de provincie. We verwachten in 2025 geen nieuwe kosten voor het aanleggen voor het wandelknooppuntennetwerk. De bestaande onderhoudskosten worden verhoogd, aangezien het netwerk nu langer is. Dit wordt betaald uit het werkbudget recreatie en toerisme.
- De toeristenbelasting blijft € 1,55 per overnachting, per persoon.
- De evaluatie van Vitale Vakantieparken Drenthe eind 2021 heeft ertoe geleid dat het provinciaal programma VVP is verlengd tot en met 2024. Alle Drentse gemeentes en de provincie hebben de intentie om het programma te verlengen. Het programma zal dan tot en met 2027 worden verlengd. Over eventuele wijzigingen ten opzichte van het huidige programma wordt nog gesproken.
- Transformatieparken De Hullen en Thrianta hebben de afsprakenbrief getekend. Er is een projectleider ingehuurd om de transformatieprocessen te begeleiden. Momenteel lopen met beide parken gesprekken over het streefbeeld en de transformatiekosten.

- In 2023 is er gestart met het opstellen van een gebiedsanalyse voor het recreatiecluster Hoogersmilde. Deze analyse is inmiddels afgerond en de uitkomsten zijn besproken op een inloopbijeenkomst voor inwoners van Hoogersmilde. In deze analyse wordt ook gesproken over het eventueel transformeren van de parken De Heerlickheyt en De Veldhuizen.

Wat willen we bereiken?

- De groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector bevorderen.
- Ruimte bieden voor groei van nieuwe en unieke recreatieve nachtverblijven, dag attracties en klein- en grootschalige activiteiten.
- Gemeente Midden-Drenthe promoten als een aantrekkelijke toeristische gemeente. Hierbij ligt op de ligging van Midden-Drenthe, midden in de provincie en daardoor op korte afstand van vele dag attracties buiten de gemeente, maar ook zeker op de promotie van de eigen dag attracties.
- Wij nemen een proactieve rol aan, waarbij de voorwaarden van beleid, vergunningen en bestemmingsplannen duidelijk zijn en proberen met ondernemers mee te denken waar mogelijk.
- In andere jaren lag er veel focus op een toename van het aantal toeristen, oftewel de kwantitatieve doelen. In de koersnota Vrijetijdseconomie 2024-2029 is gefocust op kwalitatieve doelen en daarmee dus op het kwalitatief verbeteren van percelen voor recreatieve nachtverblijven en het meewerken aan nieuwe unieke initiatieven in de dag attracties en nachtverblijven.
- Een goede relatie tussen de Gemeente Midden-Drenthe, Bestuur van de TOP en SMPMD en de ondernemers.
- Een blijvend gemeente-dekkend wandel-, fiets-, hippische- en MTB route netwerk. Op dit moment gaat dit goed, maar wij regelmatig in gesprek gaan met het Recreatieschap over hoe het gaat en waar nog verbeterd kan worden.
- Het realiseren van de geraamde opbrengsten toeristen- en forensenbelasting. Hiervoor hebben en houden we de heffingsadministratie op orde.
- Een inventarisatie maken van de nachtverblijven die op dit moment onterecht nog geen toeristenbelasting betalen. Hiermee worden de plichten in de afdracht van toeristenbelasting gelijk getrokken.
- In 2025 willen we met De Hullen en Thrianta het transformatieplan gereedmaken en het omgevingsplan in procedure brengen.
- Naar aanleiding van de gebiedsanalyse over het recreatiecluster Hoogersmilde zal een visie op het recreatiecluster volgen. Met de acties die uit de analyse en de visie volgen willen we aan de slag door in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van de parken en met inwoners van het dorp. We willen stappen zetten om dit recreatiecluster nog aantrekkelijker te maken.
- We willen de permanente bewoning op Bungalowpark Het Hart van Drenthe tot een minimum beperken. Hierop wordt op dit moment gehandhaafd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het uitvoeringsplan 2024-2029, voortvloeiend uit de koersnota vrijetijdseconomie 2024-2029 in 2025 uitvoeren.

- De activiteiten die de TOP, SMPMD en gemeente organiseren voor ondernemers, zoals de gebiedssafari en het ondernemerscafé in stand houden.
- Het uitvoeren van controles op de inventarisatie van nachtverblijven, waarvan vermoedt wordt dat zij niet voldoen aan de afdracht van toeristenbelasting en vervolgens de aanslag van de toeristenbelasting versturen.
- Om het transformatieproces van De Hullen en Thrianta op een goede manier af te ronden is intensieve begeleiding vanuit de gemeente nodig. Door de huidige projectleider samen met een coördinator aan te houden, wordt hier voor gezorgd.
- Om gevolg te kunnen geven aan de acties uit de gebiedsanalyse en de visie op het recreatiecluster Hoogersmilde, is het inhuren van een gebiedsregisseur benodigd. Deze kan dan verschillende partijen bij elkaar brengen.
- Als het transformatieproces van De Heerlickhey en De Veldhuizen wordt ingezet, is, voor een goede begeleiding, een projectleider vanuit de gemeente benodigd.
- Als er inschrijvingen plaatsvinden op Bungalowpark Het Hart van Drenthe zal hierop worden gehandhaafd.

Wat mag het kosten?

Economische promotie	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-827	-864	-918	-908	-896	-888
Totaal lasten	591	640	612	627	639	648
Totaal baten	-1.418	-1.504	-1.530	-1.535	-1.535	-1.535
Resultaat	-827	-864	-918	-908	-896	-888

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn €28.000 lager dan in 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- Een hogere geïndexeerde bijdrage aan het Recreatieschap Drenthe van € 13.000.
- Een hogere toerekening van organisatiekosten van € 41.000.

Baten

De begrote baten 2025 zijn € 26.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2024. Dit wordt verklaard door:

- De hogere opbrengsten in 2024 op het onderdeel toeristenbelasting van € 9.000 en forensenbelasting van € 17.000. Op basis van de indexatie van de kadernota, hierin is de tariefstijging nog niet opgenomen.

Programma	Onderwijs
Taakveld	Onderwijshuisvesting Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Programmadoelstelling

- Wij stimuleren een optimaal opleidings- en ontwikkelingsniveau voor kinderen, jongeren en volwassenen.
- Wij zorgen voor goede onderwijshuisvesting.
- Wij zorgen voor een sluitend vangnet voor uitvallers binnen het onderwijs.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en/of eigen gegevens.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000 en de provincie Drenthe.

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	Beschrijving
Absoluut verzuim	2023	1,4	6,0	4,5	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen van 5-18 jaar.
	2022	0	4,2	2,9	
	2021	0	2,0	0,8	
Relatief verzuim	2023	17	23	26	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen van 5-18 jaar.
	2022	19	21	23	
	2021	10	18	20	
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwal.	2023	1,9%	2,1%	2,5%	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van 12-23.
	2022	1,9%	2,1%	2,3%	
	2021	1,8%	1,6%	1,9%	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 19 juni 2024)

Verbonden partijen

Geen

Beleidskaders

- Jeugdnota: 'Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe'
- Notitie in- en externe zorgstructuren: 'Waar IKC, onderwijs en zorg elkaar vinden'
- Document 'Een kansrijke start in Midden-Drenthe'
- Nota Onderwijskansen 2022-2026 'Ieder kind een goede start en een eerlijke kans' Onderwijskansenbeleid. Voorschoolse educatie en reguliere peuteropvang.
- Uitvoeringsnotitie NPO 'Ieder kind in zijn kracht'
- Regionaal Ontwikkelagenda Passend Onderwijs: 'Zorg voor Jeugd'
- Regioplan aanpak laaggeletterdheid 2020-2024 - Arbeidsmarktregio Drenthe
- Uitvoeringsprogramma Welzijnswerk en Biblionet: 'Naar een geletterd en Digisterk Midden-Drenthe II'
- Visie Bibliotheekwerk 2023-2030
- Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe

Taakveld Onderwijshuisvesting

Ontwikkelingen

- Op de locatie van de huidige IKC G.A. de Ridder realiseren we een nieuw onderwijsgebouw voor de IKC G.A de Ridder en CKC Beatrix inclusief een gymzaal.
- Het voormalige onderwijsgebouw van het CS Vincent van Gogh aan de Omloop 4 wordt eenvoudig geschikt gemaakt als tijdelijke huisvesting voor IKC G.A. de Ridder tijdens de sloop- en bouwperiode van het onderwijsgebouw. Tegelijkertijd maakt de Stichting Techniek Onderwijs mogelijk tot aan de sloop ook gebruik van enkele ruimten voor het Techlab.
- Het voortgezet openbaar en bijzonder onderwijs en het jongerencentrum heeft het nieuwe gebouw Volta sinds begin 2022 in gebruik. Nu het pand in gebruik is, komen een aantal wensen naar voren. Samen met de gebruikers en de VvE Volta zoeken we naar praktische oplossingen. Met het vastleggen van een aantal wijzigingen in de VvE Volta statuten in 2025, vanwege de fusie van beide voortgezet onderwijsinstellingen, is de Vereniging van Eigenaars Volta klaar voor de toekomst.
- Het Integraal Huisvestingsplan voor het Basisonderwijs (IHP) is opgesteld voor de periode 2021-2040. Het IHP wordt periodiek geactualiseerd.

Wat willen we bereiken?

- Het doel van investering in de gebouwen van het basisonderwijs is dat alle IKC's klaar zijn voor de toekomst, zodat kinderen elkaar gezond en veilig kunnen ontmoeten, bewegen en met elkaar spelen en leren.
- In toekomstbestendige schoolgebouwen kijken we naar mogelijke combinaties van maatschappelijke voorzieningen en samenwerking binnen opvang en goed kwalitatief onderwijs.
- Alle schoolgebouwen in Midden-Drenthe zijn op termijn duurzame en frisse scholen die op alle vlakken voldoen aan de meest recente eisen. Dit doen we door het realiseren van onder andere (ver)nieuwbouwprojecten en tijdig inspelen op actualiteiten en ontwikkelingen.
- Met duurzame en frisse scholen wordt het brede onderwijsaanbod behouden. Jongeren kunnen langer binnen de gemeente vervolgonderwijs volgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In toekomstbestendige onderwijsgebouwen investeren we de komende jaren in verduurzaming dan wel (ver)nieuwbouw volgens het Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs 2021-2040.

Wat mag het kosten?

Onderwijshuisvesting	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.054	2.344	2.824	2.806	2.749	2.718
Totaal lasten	2.124	2.383	2.864	2.845	2.788	2.757
Totaal baten	-71	-39	-39	-39	-39	-39
Resultaat	2.054	2.344	2.824	2.806	2.749	2.718

Toelichting

Algemeen

De lasten en baten op dit taakveld betreffen voornamelijk de exploitatie- en investeringslasten van alle gymlokalen en het onderwijs. De systematiek hierachter staat beschreven op het taakveld Bestuur.

Lasten

De begrote lasten zijn in 2025 € 481.000 hoger dan de begrote lasten 2024. Dit wordt veroorzaakt door hogere kapitaallasten.

Baten

De begrote baten wijzigen in 2025 niet.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Ontwikkelingen

- Op alle IKC's en kinderopvangorganisaties in de gemeente Midden-Drenthe wordt preventieve logopedie (GGD) ingezet. Hiermee worden problemen bij jonge kinderen aangepakt en problemen op oudere leeftijd voorkomen.
- Het Rijk is bezig met een beleidsverkenning ter voorbereiding op een nieuwe visie op het verbeteren van basisvaardigheden voor de jaren 2025-2028. Het is op dit moment nog onduidelijk welke impact (inhoudelijk en financieel) deze vernieuwde visie heeft op de gemeentelijke taken.
- De afgelopen jaren kenmerken zich door een grotere instroom van mensen uit andere landen. Denk hierbij aan een toename van het aantal te huisvesten statushouders en Oekraïners. Daarnaast weten we ook steeds beter de autochtone laaggeletterde te bereiken. Dat leidt tot een toename in de vraag naar het aanbod voor het versterken van de basisvaardigheden lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.
- Het Nationaal Programma Onderwijs loopt nog tot de zomer van 2025. In Midden-Drenthe werken we vanuit het Uitvoeringsprogramma 'Ieder kind in zijn kracht'. Doel is het versterken van de samenwerking tussen het onderwijs, ouders, sport, cultuur en welzijn. De aanpak vanuit het Nationaal Programma Onderwijs is ook onderdeel van de pilot Hulp op en om School.
- De geactualiseerde verordening leerlingenvervoer is vastgesteld door de raad. Deze is weer in lijn met de huidige wet- en regelgeving.

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief goed en toegankelijk aanbod voorschoolse educatie voor peuters van 2,5 - 4 jaar. Doel is dat zij zonder (ontwikkel)achterstand kunnen beginnen aan de basisschool.
- Een doorgaande leerlijn van de voorschoolse educatie naar het primair onderwijs.
- We willen voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan.
- We werken aan het versterken van de basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden) en het terugdringen van laaggeletterdheid, samen met onze lokale partners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Voor de jongste inwoners werken we vanuit het Onderwijskansenbeleid "Ieder kind een goede start en een eerlijke kans". Binnen de voorschoolse educatie ligt het accent op een

goed aanbod voor het verhogen van taalvaardigheden voor jonge kinderen met (een kans op) een taal- en of ontwikkelachterstand.

- Vroegtijdig signaleren en bestrijden van onderwijsachterstanden bij peuters met een vve-indicatie.
- Voorschoolse educatie wordt aangeboden vanuit een kinderopvangorganisatie. De komende periode evalueren we onze huidige werkwijze in de integrale kindcentra.
- Preventieve logopedie binnen alle Integrale Kindcentra (IKC) en op de kinderopvang voortzetten.
- Het versterken van de samenwerking tussen de jeugdgezondheidszorg en de voor- en voerschoolse educatie (VVE) -aanbieders om de toeleiding van doelgroepkinderen te bevorderen.
- De pedagogische coach binnen de VVE-locaties voortzetten met als doel het verhogen van de kwaliteit van het aanbod.
- Aanbieden van leerlingenvervoer.
- Structureel overleg tussen de kinderopvang, het onderwijs, zorg en gemeente. Dit doen we in het LEA-overleg en de VVE-werkgroep.
- In regionaal verband organiseren we activiteiten en projecten om de positie van kwetsbare jongeren te verbeteren en voortijdig schoolverlaten te voorkomen. We stemmen daarin structureel af met betrokken partijen als het Doorstroompunt, CJG, Leerplicht, Wmo en Werk en Inkomen.
- Het uitvoeringsplan “Naar een geletterd en digisterk Midden-Drenthe II” loopt af in 2024. Met alle lokale partners formuleren we onze ambities, doelen, rollen en verantwoordelijkheden voor de komende jaren.
- De nieuwe visie op het versterken van de basisvaardigheden vanuit het Rijk wordt vertaald naar een regionaal plan vanuit de Arbeidsmarktregio Drenthe (AMRD).

Wat mag het kosten?

Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.357	1.733	1.627	1.693	1.988	1.995
Totaal lasten	1.781	2.018	1.912	1.965	1.985	1.992
Totaal baten	-424	-285	-285	-272	3	3
Resultaat	1.357	1.733	1.627	1.693	1.988	1.995

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn afgerond € 105.000 lager dan de begrote lasten 2024. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere doorbelaste salariskosten aan dit taakveld (€ 89.000). Daarnaast is in 2024 € 40.000 incidenteel beschikbaar voor de evaluatie van de vve in de integrale kindcentra ten behoeve van een kwalitatief goed aanbod binnen de wettelijke kaders.

Baten

De begrote baten in 2025 vloeien grotendeels voort uit de verwachte rijksbijdrage voor het onderwijsachterstandenbeleid. Voor het overige hebben de baten betrekking op de ouderbijdrage voor het leerlingenvervoer en een bijdrage voor de kwalificatieplicht.

Programma	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	Sportbeleid en activering Sportaccommodaties Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie Musea Media Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Programmadoelstelling

- Samen met de sportsector zijn we continu op zoek naar mogelijkheden om de inwoners zoveel mogelijk te laten sporten en bewegen.
- Wij faciliteren goede sportaccommodaties in de gemeente zodat elke inwoner tegen acceptabele tarieven zoveel mogelijk binnen zijn eigen woonomgeving kan sporten en bewegen.
- Wij stimuleren, ondersteunen en faciliteren het sporten en bewegen door de inwoners op meerdere niveaus.
- Wij ondersteunen een divers cultuuraanbod door middel van subsidiëring van activiteiten.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en/of eigen gegevens.

Hieronder staan de beleidsindicatoren opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met die van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 -50.000 en de provincie Drenthe.

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	Beschrijving
Niet-sporters	2023	nb	nb	nb	Het percentage inwoners dat aangesloten is bij een sportvereniging
	2022	51,5%	47,9%	52%	
	2021	nb	nb	nb	
Sport, cultuur en recreatie	2023	242	254	343	Het netto bedrag dat per inwoner aan sport, cultuur en recreatie wordt besteed.
	2022	nb	237	276	
	2021	216	227	282	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (geraadpleegd 23 juli 2024)

Verbonden partijen

Geen

Beleidskaders

Beleidsplan Buitensportaccommodaties 2013

Accommodaties buitensport - Beleid in uitvoering

Bomenverordening

Landschapsbeleidsplan 2012

Groenbeleidsplan 2016-2025

Beleidsplan openbare speelruimte 2023-2031

Cultuurbeleid Midden-Drenthe 2021-2025 "Iedereen verdient een podium"

Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe

Nota kunstgrasvelden

Beleidsnota bewegen, leefstijl en gezondheid 2023-2026 "Met elkaar blijven bewegen naar een gezonde toekomst"

Taakveld Sportbeleid en activering

Ontwikkelingen

- In 2024 is de beleidsnota Bewegen en Leefstijl 2019-2023, “Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst”, herijkt.
- We blijven inzetten conform het herijkte beleid 2024-2027 "Met elkaar blijven bewegen naar een gezonde toekomst." Er zijn enkel aanscherpingen geweest en nieuwe ontwikkelingen, zoals het landelijke GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en IZA (Integraal Zorgakkoord) zijn verwerkt. De komende jaren ligt er een extra focus op gezond gewicht en bewegen.
- Het programma Drenthe Samen Gezond in Beweging wordt onderdeel van het provinciale programma Gezonde Marke. De bestaande netwerken en expertisegroepen worden geïntegreerd in dit programma.
- Hoewel het merendeel van de inwoners sport en beweegt bij een sportvereniging/sportaanbieder, zien we steeds meer dat het sporten en bewegen zichzelf organiseert. Inwoners nemen zelf initiatieven om alleen of gezamenlijk te sporten/bewegen. Dit vindt plaats op of in bestaande (gemeentelijke) sportaccommodaties maar ook in de openbare ruimte zoals de speeltuin of het grasveld in de wijk. Drenthe Samen Gezond in Beweging ondersteunt deze initiatieven.

Wat willen we bereiken?

- Door de kracht van (actief)bewegen op diverse beleidsterreinen binnen het sociaal domein te promoten willen we inwoners het belang van een gezonde levensstijl en sociale betrokkenheid laten herkennen en motiveren zich hiervoor in te zetten.
- Doel is om een gezondere leefstijl bij de inwoners te bevorderen door (actief) te bewegen en betrokkenheid bij sociale activiteiten te behouden.
- Gelukkige en sociaal betrokken inwoners.
- Gezonde leefstijl en betere gezondheid voor inwoners met minder gezondheidsverschillen, minder zorg en een prettig leven.
- Sterke integrale samenwerking tussen alle spelers en supporters binnen het speelveld.
- Behouden en versterken van de Midden-Drentse sportinfrastructuur met toekomstbestendige sportverenigingen en ruimte voor nieuwe initiatieven en sport/beweeg behoeften.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Preventie om ervoor te zorgen dat iedereen van jong tot oud zich gezond en gelukkig voelt.
- Met promotie- en stimuleringsactiviteiten zetten we de uitvoering van het sportakkoord en de beleidsnota Bewegen en Leefstijl kracht bij en worden inwoners gemotiveerd tot (meer) deelname aan beweeg- en activiteitenprogramma's.
- Stimuleren van een gezonde leefstijl die aansluit bij de behoefte en motivatie van haar inwoners.
- Faciliteren en stimuleren van het actieplan uit het sportakkoord en het beleid bewegen en leefstijl 2024-2027: Met elkaar blijven bewegen naar een gezonde toekomst en daardoor de samenwerking van alle betrokken partijen.
- Met behulp van inzet door het Team Gezond in Midden-Drenthe (GIMD) geven we uitvoering aan de nota Bewegen en Leefstijl in combinatie met het sport & gezondheidsakkoord. Het

team werkt vraag- en aanbodgericht en weet verbindingen te leggen, te ondersteunen en te faciliteren.

- Stimuleren van de lokale sport- en beweegaanbieders om meer sport- en beweegaanbod op lokaal niveau te ontwikkelen.
- Het gebruik van het jeugd sport en cultuurfonds voor minimahuishoudens promoten om daarmee actieve deelname aan (sport)activiteiten te bevorderen.
- Met de inzet van vakdocenten nog meer samenwerkingsverbanden tussen sportverenigingen en scholen tot stand brengen met als doel om de motorische vaardigheden van de kinderen te verbeteren en de diversiteit aan sportsoorten op de scholen onder de aandacht te brengen en te beoefenen.
- Meedenken om de openbare ruimte nog aantrekkelijker te maken om in beweging te komen.

Wat mag het kosten?

Sportbeleid en activering	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-336	353	208	213	213	212
Totaal lasten	517	353	208	213	213	212
Totaal baten	-853	0	0	0	0	0
Resultaat	-336	353	208	213	213	212

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2025 zijn afgerond € 144.000 lager ten opzichte van de begrote lasten in 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- In 2024 opgenomen incidentele budgetten voor verduurzaming sportaccommodaties (€ 75.000) en de aanschaf van camera's op sportlocaties (€ 55.000). Voor zover deze budgetten nog beschikbaar en nodig zijn in 2025 wordt dit meegenomen in de overheveling en dan opgenomen in de begroting 2025.

Baten

Op dit taakveld zijn voor de periode 2025 en verder geen baten geraamd.

Taakveld Sportaccommodaties

Ontwikkelingen

- We zien in toenemende mate een verschuiving naar de meer individuele beweeg- en sportactiviteiten in het buitengebied. Denk hierbij o.a. aan actief en (recreatief) fietsen, wandelen, hardlopen en vissen. Deze ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op het gebruik van de binnen- en buitensportaccommodaties en tot afname van het gebruik van de accommodaties leiden.

- In 2022 is het integraal accommodatiebeleid vastgesteld. De Visie op Binnensport zal aan het eind van 2024 worden vastgesteld. In 2025 zullen uitvoeringsplannen voor de sportaccommodaties worden opgesteld.
- De prijzen voor het onderhoud aan de gebouwen en de vervanging of reparatie van de sportinrichting in de sportaccommodaties nemen fors toe. Om het huidige niveau qua onderhoud en sportinrichting te behouden dient het beschikbare budget in de toekomst aangepast te worden. Daarnaast is het zaak blijvende passende inrichting te bieden aan de vakdocenten bewegingsonderwijs om hen goed te faciliteren in de werkzaamheden.
- De afspraken over zelfbeheer en huur van de buitensportaccommodaties worden geëvalueerd en indien nodig aangepast om voor zowel de verenigingen als de gemeente de juiste balans te vinden tussen kosten en kwaliteit van het onderhoud en de beschikbaarheid van de voorzieningen.

Wat willen we bereiken?

- We zorgen voor goed ingerichte sportaccommodaties waar gebruikers op een prettige, veilige en verantwoorde wijze gebruik van kunnen maken en men uitgedaagd wordt om in beweging te komen.
- We streven naar een stabiele bezetting van onze bestaande binnen- en buitensportaccommodaties.
- Bij het ontwikkelen van ons nieuwe integraal accommodatiebeleid vraagt duurzaamheid prioriteit en is het van belang een bijdrage te leveren aan de duurzaamheidsvisie Midden-Drenthe. Uitgangspunt hierbij is om de CO2 uitstoot in 2030 met 49% te verminderen.
- Het energie verbruik op de binnen- en buitensportaccommodaties terug te dringen en daarmee de energiekosten te verlagen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Intensief contact onderhouden met de gebruikers van onze sportaccommodaties en aanbieders van sport- en beweegactiviteiten.
- Betrokken sportverenigingen van de buitensportaccommodaties worden door de technisch adviseurs geïnformeerd over de BOSA subsidiemogelijkheden bij de investering in duurzaamheidsmaatregelen en worden hierin begeleid.
- We helpen de sportverenigingen om te gaan met veranderingen in de energiemarkt. Opslag van zonne-energie in plaats van teruglevering is daar een voorbeeld van.
- De plannen voor duurzaamheidsmaatregelen bij de binnensportaccommodatie zijn meegenomen in het nieuw integraal accommodatiebeleid. Uitvoering is over een langere periode weggezet.
- De gemeente zorgt voor goed beheer en onderhoud van de binnen- en buitensportaccommodaties. Hier wordt middels vaste kwaliteitscontroles op toegezien.
- We zorgen voor promotie van onze binnensportaccommodaties om het gebruik van onze binnensportaccommodaties te stabiliseren en waar mogelijk uit te breiden.

Wat mag het kosten?

Sportaccommodaties	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	3.085	2.939	2.992	2.765	2.811	2.836
Totaal lasten	3.811	3.705	3.757	3.531	3.577	3.602
Totaal baten	-726	-766	-766	-766	-766	-766
Resultaat	3.085	2.939	2.992	2.765	2.811	2.836

Toelichting

Lasten

De begrote lasten zijn in 2025 nagenoeg gelijk aan 2024 (+€ 52.000). Dit is het saldo van diverse kostenverschillen voor de exploitatie en onderhoud. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen staat hierover meer informatie opgenomen.

Baten

De begrote baten in 2025 en verder zijn gelijk aan 2024.

Taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Ontwikkelingen

- Cultuurparticipatie kan een belangrijk bijdrage leveren aan maatschappelijke opgaven en vraagstukken rondom gezondheid, welzijn en preventie. Daarom is er steeds meer aandacht voor cultuur als middel.
- De amateurkunst heeft het moeilijk. Er is aandacht nodig voor een revitalisering van de amateurkunst. Er is een nationaal akkoord amateurkunst in de maak en ook regionaal is het speerpunt, om lokaal de amateurkunst te kunnen ondersteunen.
- Er is een Fair Practice Code ontwikkeld voor het ondernemen in de kunst, cultuur en creatieve sector. De code nodigt uit tot kritische reflectie en biedt een handreiking hoe de sector samen tot een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk komt. Onderdeel is ook Fair Pay. Wat gaat dit betekenen voor de culturele sector en welke rol hebben we als overheid hierin?

Wat willen we bereiken?

- De gemeente registreert dat culturele organisaties en lokale verenigingen, clubs, kunstenaars, ateliers elkaar vinden en kennis met elkaar delen.
- We willen de zichtbaarheid van kunst en cultuur vergroten, voor alle inwoners en daarbuiten. Kunst en cultuur willen we toegankelijk laten zijn voor iedereen, met een accent op de verbinding met onze eigen tradities en geschiedenis.
- We willen een actieve participatie van inwoners bevorderen.

- We willen kunst en cultuur aantrekkelijk maken voor de jongeren in Midden-Drenthe door ze in aanraking te laten komen met kunst en cultuur.
- We willen de lokale economie versterken met de aanwezigheid van kunst en cultuur. Door bij de subsidiëring rekening te houden met initiatieven die lokaal ontstaan en lokaal plaats vinden. Dit is een pré om in aanmerking te komen voor een subsidie.
- Spreiding van activiteiten over onze hele gemeente en activiteiten dienen verspreid door het jaar plaats te vinden. Hier houdt de Adviescommissie Cultuur Midden-Drenthe rekening mee in de beoordeling van het subsidiëren van projecten.
- Het culturele aanbod in de gemeente is toegankelijk voor alle doelgroepen. In het bijzonder voor jongeren, waarbij er sprake moet zijn van een goede doorlopende leerlijn cultuur.
- Inwoners en toeristen kunnen op een actieve en meer passieve manier deelnemen aan het cultureel aanbod. Waarbij sprake is van een sterke culturele infrastructuur met een goede spreiding van activiteiten over de gehele gemeente. De Adviescommissie Cultuur Midden-Drenthe zal hier rekening mee houden bij het toekennen van de subsidies.
- Het cultuurbeleid sluit zoveel mogelijk aan bij de wensen en behoeften van de inwoners en is erop gericht onderlinge verbindingen te leggen en samenwerking tot stand te brengen.
- Culturele organisaties leveren een bijdrage aan cultuureducatie en het stimuleren van cultuurparticipatie voor onze inwoners en toeristen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente regisseert dat culturele organisaties en lokale verenigingen, clubs, kunstenaars, ateliers elkaar vinden en kennis met elkaar delen.
- We geven uitvoering aan het cultuurbeleid Midden-Drenthe 2021-2025.
- Nieuwe culturele initiatieven, gericht op samenwerking waarbij verbinding een rol speelt worden gestimuleerd.
- Cultuur wordt ingezet bij maatschappelijke vraagstukken zoals vereenzaming, nieuwkomers, laaggeletterdheid etc.
- Inzetten op meer samenwerking tussen en verbinding met toeristisch regisseur en medewerker recreatie en toerisme.

Wat mag het kosten?

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	237	355	262	264	267	270
Totaal lasten	326	355	262	264	267	270
Totaal baten	-89	0	0	0	0	0
Resultaat	237	355	262	264	267	270

Toelichting

Lasten

De lagere lasten in 2025 ten opzichte van 2024 worden voornamelijk veroorzaakt door het in 2024 opgenomen budget van € 75.000 voor de viering van 80 jaar vrijheid.

Baten

Er worden op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Musea

Ontwikkelingen

- Er zijn op dit moment 2 kleine musea in Midden-Drenthe. Het Jan Kruis museum en het Museum van de papierknipkunst. Het Jan Kruis museum heeft plannen om uit te breiden. Daarnaast valt de subsidie aan het herinneringscentrum Kamp Westerbork ook onder het taakveld musea. Het herinneringscentrum werkt aan een masterplan voor nieuwbouw.
- De gestegen kosten van afgelopen jaren geven voor musea een flinke uitdaging.

Wat willen we bereiken?

- De bewustwording van het cultureel erfgoed in Midden-Drenthe stimuleren.
- Het stimuleren en intact houden van de culturele infrastructuur.
- Musea in Midden-Drenthe zijn toegankelijk en we zorgen voor de verbinding met recreatie & toerisme.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het platform Drentse Musea is beschikbaar voor advies en hulp. Bij ondersteuningsvragen leggen we de verbinding tussen musea en het platform.
- We adviseren de musea om meer samen te werken en de verbinding te zoeken met het Drents Museum. Het Drents Museum heeft provinciaal de taak om kleine musea te ondersteunen.

Wat mag het kosten?

Musea	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	158	170	152	151	154	157
Totaal lasten	158	170	152	151	154	157
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	158	170	152	151	154	157

Toelichting

Lasten

De fluctuatie in de begrote lasten hangt grotendeels samen met de doorbelasting van de apparaatskosten. Zie hiervoor ook de toelichting op het taakveld Bestuur.

Baten

Er worden op dit taakveld geen baten begroot.

Ontwikkelingen

- We bereiden ons, samen met Biblionet Drenthe, voor op de wijziging van de Bibliotheekwet in 2026. Dan gaat een zorgplicht gelden. Dat betekent dat gemeenten de wettelijke taak krijgen om ervoor te zorgen dat inwoners toegang hebben tot een volwaardige bibliotheek.
- Om toe te werken naar de zorgplicht vanaf 2026 heeft de gemeente een beroep gedaan op de specifieke uitkering lokale bibliotheekvoorzieningen. In de eerste en tweede aanvraagronde werd onze aanvraag niet gehonoreerd. Op basis van de selectiecriteria deed Midden-Drenthe het al 'te goed'. In de voorgestelde voorjaarsnota van het Rijk komt een extra bedrag beschikbaar voor alle afgevalen gemeenten. We verwachten daarmee dat de subsidie alsnog wordt toegekend.
- Het Rijk geeft met de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden II de bibliotheek extra financiële mogelijkheden om de programma's BoekStart (kinderopvang) en de Bibliotheek op school (primair en voortgezet onderwijs) te versterken. De eerste organisaties in onze gemeenten hebben een bijdrage ontvangen. Het gaat om alle huidige BoekStart-locaties, acht basisscholen en Volta.
- Bij alle ontwikkelingen volgen we de vastgestelde visie op het bibliotheekwerk 2023-2030.

Wat willen we bereiken?

- Onze visie op het bibliotheekwerk kent een aantal thema's voor nu en op de langere termijn. Dit zijn:
 1. Samenwerkende organisaties in ons sociale domein (verbinding)
 2. Bestrijden van armoede en laaggeletterdheid (maatschappelijk betrokken)
 3. Educatie en gelijke kansen (een leven lang ontwikkelen)
 4. Informatie en ondersteuning (participatie in de informatiesamenleving)
 5. Leefbaarheid en spreiding bibliotheken.
- We werken aan het versterken van de basisvaardigheden en het terugdringen van laaggeletterdheid, samen met onze lokale partners.
- We zorgen dat kinderen plezier beleven aan lezen en bevorderen het lezen in het algemeen, met een accent op jonge kinderen van 0-6 jaar.
- We ondersteunen bij digitale basisvaardigheden en zorgen dat inwoners kunnen omgaan met digitalisering.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We richten ons op een integrale aanpak basisvaardigheden. Het is voor laaggeletterden moeilijk om mee te doen in de samenleving. We zien bijvoorbeeld dat laaggeletterden een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Door laaggeletterdheid te signaleren en aan te pakken, helpen we inwoners meer mee te doen in de samenleving. Als gemeente werken we meer samen met maatschappelijke partners bij de signalering en bestrijding van laaggeletterdheid.
- We zetten in op de doorontwikkeling van de Bibliotheek op school en BoekStart, vanuit de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden II.
- Met het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) beantwoorden we concrete hulpvragen van inwoners bij het gebruik van de digitale overheid. Bijvoorbeeld toeslagen, belastingen, DigiD, AOW, werk, uitkering, rijbewijs en zorg.

Wat mag het kosten?

Media	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	571	604	669	708	750	852
Totaal lasten	675	711	670	710	752	854
Totaal baten	-103	-107	-2	-2	-2	-1
Resultaat	571	604	669	708	750	852

Toelichting

Lasten

Stichting Biblionet ontvangt tot op heden jaarlijks een subsidie van de gemeente en daarnaast afgerond € 100.000 voor de spreiding en toegankelijkheid van bibliotheken, waarvoor de gemeente een provinciale subsidie van dezelfde omvang ontvangt. Bij het opstellen van de begroting was nog niet duidelijk of de gemeente ook in 2025 deze provinciale subsidie ontvangt. De lasten zijn daardoor in 2025 lager begroot.

Baten

De gemeente ontvangt van de provincie een subsidie voor de spreiding en toegankelijkheid van bibliotheken in de gemeente van afgerond € 100.000. Bij het opstellen van de begroting was nog niet duidelijk of deze subsidie in 2025 wordt voortgezet. Deze is daarom niet begroot. Inmiddels is duidelijk dat dit wel het geval is. Dit wordt verwerkt bij de bestuursrapportage (december 2024).

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Ontwikkelingen

- Wij willen ons voorbereiden op mogelijke uitwerkingen van het ravijnjaar. Hierbij is de basis dat de buitenruimte veilig moet blijven.
- Er is steeds meer aandacht voor en vraag naar natuurvriendelijk groenbeheer. Door soms kleine aanpassingen kunnen we grote stappen maken. Bijvoorbeeld door minder of anders te gaan maaien.
- De eikenprocessierups is overal aanwezig. Door het grote aantal eiken en areaal is het vanuit de gemeente niet meer mogelijk om alle overlast te voorkomen.
- Steeds meer bewonersgroepen zetten zich in om samen groene initiatieven te ontwikkelen in de openbare ruimte. Denk hierbij o.a. aan het ophangen van nestkastjes, het plaatsen van insectenhôtels, planten van fruitbomen of initiatieven voor eetbaar groen. Belangrijk is dat wij deze initiatieven blijven ondersteunen.
- We volgen en zijn betrokken bij de landelijke en regionale ontwikkelingen in het stikstofdossier, met name via het Drents Programma Landelijk Gebied.

Wat willen we bereiken?

- De ambities voor het begrotingsjaar 2025 zijn vooral gericht op het uitvoering geven aan het vastgestelde beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk, diverser en

eetbaar groen, bomenbeheer en het beheersbaar houden van hinder van de eikenprocessierupsen.

- De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan 2012 (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan 2016-2025 (binnen bebouwde kom).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Ervoor zorg dragen dat Midden-Drenthe een prettige omgeving blijft om te wonen, werken en recreëren. De belangrijkste activiteiten bestaan uit voorbereiden, uitvoeren en toezicht houden op het beheer van de openbare ruimte.
- Toezicht houden op diverse onderhoudsbestekken: straatreinigingen, onkruidbeheersing op verharding, maai en groenonderhoud openbare ruimte, begraafplaatsen, bomenonderhoud, eikenprocessierupsbeheersing, onderhoud (kunst)sportvelden.
- De werkzaamheden bestaan uit grasmaaien, groenonderhoud, straatreiniging, onkruid- en zwerfafvalbeheersing, beheren overlast eikenprocessierups, het beheren van bomen.
- Overleggen en samenwerken met diverse vrijwilligers en plaatselijke belangengroepen om de openbare ruimte mooier, groener en leefbaarder te maken. Voorbeelden hiervan zijn vrijwilligers die zwerfvuil opruimen, de speeltuin bijhouden, fruitbomen, bos(singels) te onderhouden of meedenken bij de inrichting van hun woonomgeving.
- Er wordt ingezet op extra externe advisering en berekeningen m.b.t. stikstof.

Wat mag het kosten?

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.965	3.415	3.496	3.584	3.671	3.608
Totaal lasten	2.970	3.418	3.499	3.587	3.674	3.611
Totaal baten	-5	-3	-3	-3	-3	-3
Resultaat	2.965	3.415	3.496	3.584	3.671	3.608

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2025 zijn € 81.000 hoger dan in 2024. Dit houdt voornamelijk verband met:

- Hogere kosten voor de werkzaamheden door Stark (€ 53.000).
- Hogere doorberekende apparaatskosten (€ 112.000). Zie ook de algemene toelichting in het taakveld bestuur.
- Hogere kapitaallasten (€ 12.000).
- In 2024 is een incidenteel budget opgenomen voor deelname aan de subsidieregeling Leader (- € 100.000).

Baten

De begrote baten wijzigen niet.

Programma	Sociaal domein
Taakveld	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal WSW en beschut werk Hulpmiddelen en diensten (WMO) Huishoudelijke hulp (WMO) Begeleiding (WMO) Dagbesteding (WMO) Jeugdhulp ambulant lokaal Jeugdhulp ambulant regionaal Jeugdhulp met verblijf lokaal Jeugdhulp met verblijf regionaal PGB WMO PGB Jeugd Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO) Jeugdbescherming Jeugdreclassering Volksgezondheid Samenkracht en burgerparticipatie Inkomensregelingen Arbeidsparticipatie

Programmadoelstelling

- Wij willen inwoners (financieel) ondersteunen die anders te weinig mogelijkheden/middelen hebben om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.
- Wij willen alle inwoners met een beperking faciliteren om ondanks deze beperking zoveel mogelijk deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk verkeer. Daarbij wordt uitgegaan van in eerste instantie eigen kracht, daarna gemeenschapskracht, dan collectieve voorziening en als sluitstuk de individuele voorziening.
- Inwoners kunnen binnen een netwerk alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen. De ontvanger van de vraag zorgt ervoor dat de inwoner antwoord krijgt op de vraag of bij de juiste persoon terecht komt.
- In samenspraak met dorpen en wijken willen wij de leefbaarheid in de gemeente bevorderen. Bij leefbaarheid doelen we op de fysieke leefomgeving en op de sociale leefomgeving. In Midden-Drenthe maken we daarin geen onderscheid.
- Wij faciliteren de ontwikkelingen in de samenleving door een adequaat dorpenbeleid.
- Wij willen een goede zorgstructuur voor jongeren realiseren waarbij de nadruk ligt op een goede invulling van de preventieve zorg zodat zwaardere zorg zoveel mogelijk wordt voorkomen.
- Wij zorgen ervoor dat, als het noodzakelijk is, de juiste zwaardere zorg beschikbaar is voor jongeren.

Verbonden partijen

Werkvoorzieningsschap Stark

Publiek vervoer

Beleidskaders

Nota integrale schuldhelpverlening 2013-2017

Nota Chronisch zieken en gehandicapten 2015-2019 gemeente Midden-Drenthe

Keuzenota Wet maatschappelijke ondersteuning in Midden-Drenthe

Nota persoonsgebonden budget en eigen bijdrage bij de Wmo

Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 'Meedoen in Midden-Drenthe'

Beleidsnota Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe, 2021-2026

Mantelzorgbeleid en vrijwillige ondersteuning

Samen voor elkaar, wmo nota 2021-2026

Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 [Midden-Drenthe](#)

Nota fraude- en handhavingsbeleid 2014 - 2018

Zorgkostenregeling 2018

Plan B: Samen sterk! Beleidsnota Armoede, 2021-2026

Verordening Minimaregelingen 2019

Beleid Bijzondere bijstand voor kosten van woninginrichting voor statushouders. (2016)

Terugvorderingsbeleid

Verordening Jeugdwet gemeente Midden-Drenthe, 2021

Verordening Wmo gemeente Midden-Drenthe 2020

Dorpenbeleid Midden-Drenthe - samenwerken vanuit vertrouwen 2020-2026

Re-integratie werkt voor iedereen 2021-2026

Ontwikkelingen

- **Dorpenbeleid.** Onze gemeente bruist van initiatieven in de dorpen. In december 2020 is het “Dorpenbeleid Midden-Drenthe, Samenwerken vanuit vertrouwen” vastgesteld. Het doel van dit beleid is om de participatie door de dorpen, samen met de dorpen en dorpsbelangenverenigingen actief te houden en verder te bevorderen. Ook de positie van het Dorpen Overleg Midden Drenthe is bevestigd. Deze participatie betreft alle thema’s die met de leefbaarheid van onze dorpen te maken hebben. Het dorpenbeleid gaat niet alleen over kleine dorpen, maar betreft ook de grotere dorpen (Beilen, Smilde, Westerbork en Bovensmilde).
In 2024 is er een enquête gehouden om te evalueren hoe het Dorpenbeleid tot nu toe is beleefd en bevallen. Afhankelijk van de uitkomsten gaan we hier in 2025 mee aan de slag.
- **Koersnotitie Dorpshuizen Actualisatie.** Om de positie van onze dorpshuizen te behouden en mogelijk te versterken is de Koersnotitie Dorpshuizen eind 2021 geactualiseerd. Na corona en de explosieve stijgingen van onze energielasten is het verduurzamen van de dorpshuizen in een ander daglicht komen te staan. In de Koersnotitie is een mogelijkheid opgenomen van cofinanciering van verbouwplannen/verduurzaming tot een max van € 200.000. De Koersnotitie gaat hier hand in hand met het Integrale accommodatiebeleid (IAB). In dit beleid wordt er ook gekeken naar het duurzaam maken van maatschappelijk vastgoed.
- **MOEK.** Mooi op Eigen Kracht (MOEK) is in 2023 en 2024 georganiseerd. Vanwege coronajaren was het ritme verstoord. MOEK en DOEK (Duurzaam op Eigen Kracht) zijn daarom in 2023 samen georganiseerd. Moek opnieuw ook in 2024. Het zorgt voor betrokkenheid van inwoners bij de eigen leef- en woonomgeving. De aanpak sluit naadloos aan bij de algemene doelstelling van ons beleid om inwoners te stimuleren met elkaar initiatieven te ontplooien.
- **Inburgering.** Op 1 januari 2022 is de nieuwe wet inburgering ingegaan en inmiddels zitten we in het derde jaar van deze nieuwe wet. De eerste statushouders die onder deze nieuwe wet vallen ronden in 2024 of 2025 hun inburgeringstraject af. Dankzij alle voorbereidingen in voorgaande jaren alsmede het enthousiasme van alle betrokkenen en een goede samenwerking zijn veel inburgeraars die onder de nieuwe wet vallen goed op weg geholpen met hun duale traject: het leren van de taal en het deelnemen aan de maatschappij middels werk, een werkervaringsplaats en/of taalstages. Er wordt intensief op ingezet om inburgeraars voldoende aanbod te bieden waarmee ze de taal kunnen leren. De taalschool IVIO heeft helaas regelmatig wachtlijsten. De Taal Oefen Werkplaats van Humanitas biedt enerzijds een zeer welkome aanvullingen op het aanbod van IVIO en is anderzijds een goede tijdelijke tussenvoorziening in geval statushouders op de wachtlijst staan. Daarnaast wordt in een vroeg stadium ingezet op werk of taalstage. Vanuit de Arbeidsmarktregio Drenthe (AMRD) worden projecten gestart als Statushouders aan het werk, het project Kans en de ondernemersschool voor statushouders.
- **Huisvesting statushouders en opvang asielzoekers.** Door de krapte op de woningmarkt stromen de asielzoekers met een verblijfsvergunning niet snel genoeg uit naar een woning. Daarnaast zijn er structureel te weinig opvangplekken binnen de asielzoekerscentra. Hierdoor ontstaat een grote druk op de asielzoekerscentra.

De taakstelling voor de gemeenten voor de huisvesting van statushouders is fors toegenomen. In 2023 hadden we een taakstelling van 76 waarvan we 56 hebben gerealiseerd. Dit betekent dat we onder Interbestuurlijk Toezicht staan van de provincie evenals 9 andere Drentse gemeenten. Het betekent ook dat onze taakstelling voor de eerste helft van 2024 verhoogd is met de achterstand die we hebben opgelopen. In de eerste helft van 2024 is onze taakstelling 56 (36 eerste helft 2024 en 20 van 2023). De taakstelling voor de tweede helft van 2024 en voor 2025 is op dit moment nog niet bekend. Zowel voor de huisvesting van statushouders als voor de totale opgave hebben we een plan van aanpak opgeleverd bij de provincie Drenthe. De komende jaren zetten we in:

- Het realiseren van 1 kleinschalige opvanglocatie voor (minderjarige) asielzoekers (50).
- Het behalen van onze jaarlijkse taakstelling voor statushouders (80 á 100). Dit betekent dat we moeten inzetten op alternatieve vormen van huisvesting zoals woning delen, woning splitsen, flexwoningen of anderszins tijdelijke oplossingen.
- Voor Oekraïense opvang hebben we 250 plekken beschikbaar verdeeld over 8 locaties. Onze opgave is hoger, we moeten dus in de komende jaren extra plaatsen realiseren. Afhankelijk van de situatie en provinciale afspraken kan de opgave oplopen.

Wat willen we bereiken?

Ten behoeve van de sociale samenhang en de leefbaarheid van buurten en dorpen bevorderen:

- Dat thema's op het gebied van leefbaarheid door inwoners(groepen) opgepakt (kunnen) worden en dat initiatieven van inwoners tot uitvoering komen (dorpenbeleid);
- Dat de dorpen de beschikking hebben over goede accommodaties voor ontmoeting en activiteiten; die voldoen aan de eisen die we nu stellen aan gebouwen als het gaat om duurzaamheid
- Dat er nieuwe vormen van zorg en leefbaarheid ontwikkeld worden, op maat gemaakt door één of een aantal dorpen. De pilot Witteveen is daarvoor een eerste voorbeeld ;
- Dat we met het project Mooi op Eigen Kracht (MOEK) initiatieven uit de dorpen ondersteunen en waarderen;
- Dat projecten op het gebied van leefbaarheid, sociale infrastructuur, zorg en cultuur financiële ondersteuning kunnen krijgen;
- Dat bestaande overlegstructuren met inwoners- en dorpsbelangenorganisaties worden geëvalueerd en voortgezet;
- Collegebezoek aan de dorpsbelangenorganisaties.

Inburgering

- We willen bereiken dat statushouders een goede en volwaardige plek vinden in onze samenleving zowel qua wonen als qua werk daar waar dat mogelijk is.

Huisvesting nieuwkomers:

- Elke gemeente heeft een verplichting om een bijdrage te leveren aan de huisvesting van verschillende nieuwkomersdoelgroepen. Ook als Midden-Drenthe willen we hierin de verantwoordelijkheid nemen om te zorgen voor voldoende opvangplekken in een omvang dat past bij de grootte en indeling van onze gemeente.

- Voldoen aan onze wettelijke verplichting om statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) te huisvesten
- Conform de afspraken in provinciaal verband willen we in de toekomst plek bieden aan (minderjarige alleenstaande) asielzoekers, het liefst op kleinschalige locaties.
- Voldoen aan onze opgave om Oekraïense vluchtelingen op te vangen en eventueel iets meer als nodig en haalbaar is om te voldoen aan onze bijdrage aan de Drentse opgave.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen initiatieven van inwoners, individueel of collectief, financieel en/of met menskracht.
- We zetten in op het behoud van de bestaande accommodaties en onderzoeken, samen met inwoners, de mogelijkheden voor nieuwe accommodaties.

Inburgering

- We blijven inzetten op het aanbieden van taalstages of werk(ervaringsplaatsen) in een zo vroeg mogelijk stadium.
- We leveren een bijdrage aan de voorinburgering als statushouders nog op het AZC verblijven voor zover dat mogelijk is.
- We stimuleren alle statushouders om zoveel mogelijk te oefenen met de taal, niet alleen op de taalschool, maar ook op de Taal Oefen Werkplaats en in de praktijk.
- We zetten waar mogelijk ervaringsdeskundigen in, dit zijn statushouders die goed zijn ingeburgerd en de Nederlandse taal machtig zijn.
- We werken samen met ketenpartners als Vluchtelingenwerk, Welzijnswerk en Humanitas

Huisvesting statushouders

- We werken nauw samen met woningcorporaties om de benodigde woonruimte voor statushouders te realiseren. We zetten daarbij in op zaken als woningdelen, woning splitsen en de realisatie van projecten waarbij zowel aan statushouders als aan lokale woningzoekenden een woonplek geboden kan worden.
- Daarbij zorgen we voor maatschappelijke begeleiding en participatie van statushouders in onze samenleving.
- We zoeken naar oplossingen buiten de reguliere woningmarkt om statushouders te kunnen huisvesten.
- We realiseren 1 of meerdere (kleinschalige) locaties voor (minderjarige) asielzoekers zonder status.
- We realiseren nieuwe opvanglocaties voor Oekraïense vluchtelingen.

Wat mag het kosten?

Samenkracht en burgerparticipatie	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	768	6.441	5.172	5.167	5.339	5.505
Totaal lasten	7.321	8.347	5.246	5.171	5.343	5.510
Totaal baten	-6.553	-1.906	-74	-4	-4	-4
Resultaat	768	6.441	5.172	5.167	5.339	5.505

Toelichting

Lasten

In 2025 zijn de lasten (en baten) voor inburgering en opvang Oekraïners nog niet geraamd. Dit verklaart grotendeels het verschil tussen 2024 en de jaren 2025 en verder. In beide gevallen gaat het om een SPUK- uitkering die in beginsel geen gevolgen heeft voor het resultaat.

Baten

In de begrote baten ontstaan grote verschillen tussen 2024 en 2025 en verder in verband met de rijksbijdrage voor de opvang van Oekraïners. In de kadernota 2024 is deze vergoeding voor het eerste halfjaar 2024 (afgerond € 2 miljoen) in de begroting verwerkt. In de jaarstukken 2024 worden de werkelijke opbrengsten (en kosten) in beeld gebracht. In 2025 en verder is deze bijdrage nog niet begroot.

Taakveld Toegang en eerstelijns voorziening

Ontwikkelingen

- Midden-Drenthe kent een ouder worden populatie, waardoor er een groter beroep wordt gedaan op voorliggende- en eerstelijns voorzieningen.
- Er is meer aandacht voor thema's op het gebied van wonen en zorg en sociale vraagstukken.

Wat willen we bereiken?

- We willen een sluitende keten op het gebied van wonen, welzijn en zorg.
- Een stevig en doorgaand intern- en extern samenwerkingsverband op verschillende niveaus en expertises.
- Aandacht, doorontwikkeling, kennisdeling en verbinding op sociale thema's.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bewustwording, aandacht en inzet op de thema's zoals mantelzorg, dementie, eenzaamheid, leefbaarheid, langer zelfstandig thuis wonen en inclusie.
- Samenwerking in de keten om voorliggende- en eerstelijnsvoorzieningen zoveel mogelijk aansluitend en aanvullend op elkaar te laten zijn. Zoals de wijkteams
- Aansluiten en deelpartner zijn in de woon- zorgvisie.

Wat mag het kosten?

Toegang en eerstelijnsvoorzieningen					
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	8.284	2.451	4.021	4.166	4.304
Totaal lasten	8.572	4.244	4.320	4.471	4.615
Totaal baten	287	1.793	299	305	311
Resultaat	8.284	2.451	4.021	4.166	4.304

Toelichting

Lasten

In 2024 staat het volledige (restant)budget voor het programma Sociaal domein op dit taakveld opgenomen (ruim € 3 miljoen). Dit is een incidenteel budget dat in 2025 dus niet in de begroting is opgenomen.

Baten

In 2025 is de bijdrage Beschermd wonen vanuit centrumgemeente Assen opgenomen in de begroting.

Taakveld Inkomensregelingen

Ontwikkelingen

- De bezwaar- en beroepsmogelijkheid bij een beschikking voor kwijtschelding wordt ingevoerd vanaf 2027.
- Herziening gemeentelijk belastinggebied: kwijtschelding is daarvan een onderdeel.
- De huisvesting in het nieuwe pand van Stichting Hart van Drenthe en Humanitas wordt vanaf 2024 tot en met 2027 opgenomen in de begroting.
- In 2025 vergroten we de kennis van onze professionals en vrijwilligers middels een cursus in het herkennen en bespreekbaar maken van (stille) armoede.

Wat willen we bereiken?

- Het verlenen van kwijtschelding overeenkomstig de maximaal door het rijk toegestane normen aan belastingplichtigen met een laag inkomen en vermogen.
- We willen een sociaal sterk Midden-Drenthe zijn. We willen alle minima bereiken, ook degenen die niet digitaal vaardig zijn.
- Inwoners die recht hebben op een gemeentelijke regeling weten dat en maken er gebruik van.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het toetsen van aanvragen om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen op basis van de gemeentelijke normen. Hierbij maken we gebruik van de mogelijkheid om, met toestemming van de aanvrager, de inkomens- en vermogensgegevens te toetsen via het Landelijk Inlichtingen Bureau.
- We gaan de toekenningen van de kwijtschelding zoveel mogelijk gelijktijdig met het opleggen van de aanslag(en) bekend maken op het aanslagbiljet.
- We geven goede bekendheid aan onze minimaregelingen.
- We continueren onze inzet om ervoor te zorgen dat onze regelingen vindbaar zijn én gebruikt worden. Samen met onze maatschappelijke partners zorgen voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden.
- We continueren onze hoogwaardige handhaving en zorgen voor goede voorlichting over de bijstand en de minimaregelingen.

Wat mag het kosten?

Inkomensregelingen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	4.079	4.236	2.241	2.283	2.326	2.371
Totaal lasten	11.816	11.954	9.959	10.001	10.044	10.089
Totaal baten	-7.738	-7.718	-7.718	-7.718	-7.718	-7.718
Resultaat	4.079	4.236	2.241	2.283	2.326	2.371

Toelichting

Lasten

De lasten zijn in 2025 € 1.995.000 lager dan in 2024. De oorzaken hiervoor zijn:

- € 1.334.000 lagere uitgaven bij de bijzondere bijstandsuitkering. Dit in verband met de energiearmoedetoeslag die in 2025 niet begroot is.
- € 220.000 lagere uitgaven bij het Kindpakket. In 2024 is dit bedrag toegevoegd aan de begroting middels een overheveling van incidenteel beschikbaar budget uit 2023 waar dat jaar geen beroep op is gedaan.
- Een hogere toerekening van organisatiekosten van € 316.000.
- € 125.000 lagere uitgaven bij de bijstandsuitkeringen. Op basis van de bijstandsuitkeringen die in 2024 zijn gedaan is de begroting voor 2025 naar beneden bijgesteld.

Baten

Taakveld WSW en beschut werk

Ontwikkelingen

- Stark is het leerwerkbedrijf van de gemeenten Midden-Drenthe, Hoogeveen en De Wolden en is operationeel vanaf 1 januari 2019. Stark voert voor deze gemeenten de Wsw en het nieuw beschut werk binnen de Participatiewet uit. Daarnaast biedt Stark aan meerdere

doelgroepen een (tijdelijke) ontwikkelplek aan om van daaruit de stap naar het reguliere bedrijfsleven te maken. Dit doet Stark door middel van het aanbieden van leerwerktrajecten en cursussen.

- De nieuwbouw van Stark is afgerond en de verhuizing heeft in de tweede helft van 2024 plaatsgevonden.

Wat willen we bereiken?

- We willen dat Stark onze kwetsbare inwoners zo goed mogelijk begeleidt en ontwikkelt om aan het werk te gaan. Waar nodig intern bij Stark en waar enigszins mogelijk buiten de organisatie van Stark (al dan niet vanuit Stark gedetacheerd).

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente bemiddelt waar mogelijk zelf bij het vinden van een passende werkplek. Voor de mensen die meer ondersteuning nodig hebben, biedt de Stark een passend traject aan.
- Stark heeft werkplekken ingericht voor het beschut werk en begeleidt de doelgroep Wsw.
- Op werkplekken bij een reguliere werkgever waar mensen vanuit het landelijke doelgroepregister werkzaam zijn, voert Stark de jobcoaching uit. Op deze manier wordt de werkgever ontzorgd en kunnen de jobcoaches van Stark vanwege hun expertise de vertaling van de belemmering naar de werkvloer maken.
- Om Stark ook in de nabije toekomst zo optimaal mogelijk in te kunnen zetten voor doelgroepen met een afstand tot de arbeidsmarkt, is eind 2023 gestart met een traject om de toekomstvisie van Stark als leerwerkbedrijf te bepalen. We werken samen met de andere deelnemers van de GR aan de uitwerking van deze toekomstvisie en leveren hiervoor ook specifieke input vanuit onze eigen gemeente op basis van onze ervaringen in de afgelopen jaren.

Wat mag het kosten?

WSW en beschut werk	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	59	356	255	236	253	192
Totaal lasten	59	356	255	236	253	192
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	59	356	255	236	253	192

Toelichting

Lasten

De bijdrage aan de GR Stark is aangepast aan de beleidsbegroting 2025, zoals vastgesteld door bestuur van deze gemeenschappelijke regeling.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Arbeidsparticipatie

Ontwikkelingen

- In de tweede helft van 2021 is de nieuwe re-integratienota 'Re-integratie werkt voor iedereen 2021 - 2026' vastgesteld. Het eerdere re-integratiebeleid is aangepast naar landelijke en regionale ontwikkelingen.
- Op 1 januari 2022 is de nieuwe wet inburgering ingegaan. Het doel van deze wet is dat het makkelijker moet worden voor de kandidaat om in te burgeren, zowel in de samenleving als op de arbeidsmarkt. De inburgering vindt via drie routes plaats: de onderwijsroute, de Z route en B1 route. Er wordt per route een plan opgesteld om de juiste middelen en begeleiding in te kunnen zetten.
- De Wet Uitvoeren Breed offensief is, voor zover het de verordeningsplicht betreft, vanaf 1 juli 2023 van kracht. Met de komst van het Breed Offensief wil het kabinet meer mensen met een beperking duurzaam aan het werk houden. Zo voorziet het Breed Offensief onder andere in uniformiteit in de studietoelage en het vereenvoudigen van het aanvragen van voorzieningen zoals loonkostensubsidie.
- De bepalingen uit de Wet Uitvoeren Breed offensief behelzen feitelijk een wijziging van de Participatiewet en vragen een uitwerking of nadere regeling in een gemeentelijke verordening. Dit heeft in juli 2023 geleid tot een wijziging van de re-integratieverordening Participatiewet.

Wat willen we bereiken?

- We gaan de mogelijkheden voor regulier werk bevorderen.
- We gaan de doelgroepen die behoren tot de landelijke banenafspraken en Beschut werk extra begeleiding bieden.
- We spelen in op kwetsbare doelgroepen en deze zullen extra ondersteuning krijgen.
- We gaan scholing (van met name de doelgroep 18 tot 27 jaar) bevorderen.
- We gaan de contacten met (lokale) werkgevers blijvend onderhouden en uitbreiden.
- We gaan nog meer verbinding met andere partners uit de Arbeidsmarktregio Drenthe zoeken.
- We willen voorkomen dat jongeren thuis komen te zitten zonder opleiding of werk. Activiteiten van team werk of het RMC zijn erop gericht om jongeren vroegtijdig te begeleiden naar een (vervolg)opleiding of naar arbeid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We richten ons met name op het actief bemiddelen van werkzoekenden naar duurzame arbeid. Hiervoor maken we lokaal en regionaal gebruik van onze werkgevers. Voor de mensen voor wie reguliere arbeid niet haalbaar is, biedt Stark leer-werktrajecten en cursussen aan en zetten we in op (om)scholing, participatie en sociale activering.
- We zoeken blijvend de verbinding op met de partners uit de Arbeidsmarktregio Drenthe zodat we zowel de werkgever als de werknemer op een optimale manier kunnen bedienen.
- Binnen de Arbeidsmarktregio Drenthe streven we naar een uniformiteit van het instrumentarium zodat de werkgevers zoveel mogelijk van dezelfde voorzieningen gebruik kunnen maken.

- We bieden in het laatste schooljaar van Pro/VSO of entreeleerlingen al begeleiding naar werk waardoor we kunnen voorkomen dat jongeren thuis komen te zitten.
- We ondersteunen statushouders bij de integratie en participatie binnen onze Midden-Drentse samenleving.
- Doorontwikkeling leerroutes en onderdelen van de inburgering die leiden tot participatie en werk. We werken hierin samen met de zes gemeenten die aangesloten zijn bij de Arbeidsmarkt Regio Drenthe.

Wat mag het kosten?

Arbeidsparticipatie	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.264	1.435	1.065	1.089	1.112	1.136
Totaal lasten	1.372	1.435	1.065	1.089	1.112	1.136
Totaal baten	-107	0	0	0	0	0
Resultaat	1.264	1.435	1.065	1.089	1.112	1.136

Toelichting

Lasten

De lasten in 2025 zijn afgerond € 370.000 lager dan in 2024 door lagere doorberekende apparaatskosten (€ 284.000) en een in 2024 incidenteel opgenomen budget voor impulsbanen (€ 88.000).

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Ontwikkelingen

- Niet alle inwoners redden het (volledig) zelfstandig. Ook niet met behulp van hun omgeving. We bieden hen een vangnet van voorzieningen. Dat begint bij onafhankelijke cliëntondersteuning dat door Welzijn Midden-Drenthe wordt verzorgd. Zij helpen mensen hun vraag helder te krijgen. Indien nodig komen zij tot een pakket aan voorzieningen. Maatwerk en duurzaamheid van oplossingen zijn hierbij de uitgangspunten. Zo bestaan de oplossingen altijd uit een combinatie van eigen kracht, inzet van vrijwilligers en mantelzorgers en inzet van betaalde zorg en ondersteuning.
- Welzijnswerk Midden-Drenthe en gemeente werken vanaf 2025 met elkaar samen op basis van strategisch partnerschap.
- De door-decentralisatie Beschermd Wonen wordt verwacht per 1 januari 2026. In samenwerking met negen Drentse gemeenten bereiden we ons hier in 2025 op voor.
- De aanbesteding Publiek Vervoer wordt verder voorbereid in NMD-samenwerkingsverband.

Wat willen we bereiken?

- We bevorderen de zelfredzaamheid van onze inwoners. Zij doen actief mee aan de (lokale) samenleving.

- Inwoners blijven zo lang mogelijk zelfstandig thuiswonen, daarbij ondersteund door een breed netwerk en daar waar nodig professionele ondersteuning.
- We hebben extra aandacht voor de kwetsbare ouderen zoals mensen met een verminderde mobiliteit en personen met verward gedrag.
- Stabiliteit en doorontwikkeling van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe(PVGD) ten behoeve van het WMO-vervoer.
- Het contracteren van een vervoerspartij voor Wmo en Leerlingenvervoer.
- Er is voldoende kennis en vaardigheden over Beschermd Wonen.
- De samenwerking tussen Welzijnswerk Midden-Drenthe en het team Wmo is verbeterd.
- De inloopvoorzieningen in de gemeente Midden-Drenthe ontvangen structurele financiering waardoor de voortgang geborgd is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten in op een verdere versterking van de samenwerking tussen team Wmo en welzijnswerk Midden-Drenthe zodat onze inwoners optimaal ondersteund worden.
- We ondersteunen de zelfredzaamheid en participatie van inwoners en houden de zorg betaalbaar. Dit doen we door te focussen op preventie, zorg dicht bij mensen te organiseren en te kiezen voor een integrale aanpak.
- Voor inwoners die het niet op eigen kracht redden, bieden we een sluitend vangnet.
- Indien nodig krijgen mensen zorg dicht bij huis om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen.
- Binnen het samenwerkingsverband van Welwozo werken we integraal aan vraagstukken rondom welzijn, wonen en zorg
- We verbinden partijen die betrokken zijn bij vervoersvoorzieningen in onze gemeente en we zorgen dat informatie over de diverse vervoersvoorzieningen makkelijker toegankelijk wordt.
- Vanuit het programma Sociaal Domein is extra inzet beschikbaar gesteld om de kennis en vaardigheden op het gebied van de Beschermd Wonen te verhogen.
- We gaan met alle 70 plussers in gesprek over welzijn, wonen en zorg. Deze integrale aanpak wordt geborgd door afspraken in de wijkteams.
- Vanuit het programma Sociaal Domein zijn een aantal inloopvoorzieningen ontstaan. Deze willen we - zo mogelijk - structureel gaan financieren zodat het voortbestaan van de inloopvoorzieningen geborgd is.
- Gezamenlijk met de NMD-samenwerking zetten we aanbestedingen in de markt voor vervoer, dagbesteding en ambulante hulpverlening.

Wat mag het kosten?

In 2025 is sprake van een nieuwe taakveldstructuur (lv3). De lasten en baten van dit taakveld staan opgenomen onder 'Maatwerkdienstverlening 18+

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18+

Ontwikkelingen

- In 2025 wordt in het samenwerkingsverband NMD het inkooptraject opgestart voor de percelen "dagbesteding en ambulante hulpverlening Wmo", alsmede voor Beschermd Wonen.
- Om de zorg en ondersteuning aan onze inwoners met GGZ-problematiek (ook wel 'Personen met verward gedrag' genoemd) te verbeteren, werken we met onze partners samen in het Optimaal Leven Team.
- Binnen het samenwerkingsverband Welwozo blijven wij inzetten op samenwerking met onze netwerkpartners. Thema's zoals inclusie, woonzorg, eenzaamheid, dementie en mantelzorg worden verder uitgewerkt binnen het samenwerkingsverband WelWozo.
- We voeren onderzoek uit naar de wijkgerichte aanpak: wat werkt wel en wat werkt niet?
- Vanuit IZA/Gala werken we verder aan de ketenaanpak voor Welzijn op Recept en Valpreventie. Welzijnswerk Midden-Drenthe is hiervoor projectleider. Regionaal sluiten wij aan bij De Gezonde Marke.

Wat willen we bereiken?

- Inwoners participeren optimaal in de lokale samenleving.
- De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorginstellingen en belangenbehartigers wordt verder verstevigd.
- Inwoners krijgen bij één herkenbaar en laagdrempelig loket alle relevante voorlichting, informatie, advies en hulp op het gebied van het sociaal domein.
- Via het inkoopproces kopen we betaalbare en kwalitatief hoogwaardige zorg in.
- Inwoners met beginnende of problematische schulden worden snel en goed geholpen om grip op hun financiën te krijgen.
- Met het Optimaal Leven Team willen we een sluitende aanpak creëren in de keten van zorg en ondersteuning voor personen met verward gedrag.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het uitvoeren van de uitvoeringsagenda sociaal domein en geestelijke gezondheidszorg.
- Voortdurend in gesprek zijn en blijven met inwoners, zorgaanbieders en andere relevante partijen, zoals de Adviesraad Sociaal Domein.
- Samen met onze maatschappelijke partners zorgen we voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden.
- De sociaal raadvrouw is beschikbaar voor onze inwoners.
- We ontwikkelen de wijkteams door op basis van de aanbevelingen van het onderzoeksrapport.

Wat mag het kosten?

Maatwerkdienstverlening 18+					
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	8.501	9.773	10.143	10.496	10.862
Totaal lasten	8.501	9.773	10.143	10.496	10.862
Totaal baten	-	-	-	-	-
Resultaat	8.501	9.773	10.143	10.496	10.862

Toelichting

Lasten

In de kadernota (p. 55) zijn de meerkosten voor de begroting 2025 - 2028 ten opzichte van de begroting 2024- 2027 in beeld gebracht en voorzien van een toelichting. Deze cijfers zijn ongewijzigd opgenomen in de begroting. Er zijn op het moment van schrijven van deze begroting geen ontwikkelingen bekend op basis waarvan de kosten naar verwachting hoger of lager zullen uitvallen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-

Ontwikkelingen

- Bij team jeugd zien wij een toename aan vragen over de onderwerpen: complexe scheidingen, existentiële levensvragen bij de doelgroep 12-18 jaar (depressie), eetstoornissen bij jonge kinderen, dreigend afglijden richting jeugdcriminaliteit en KOPP-problematiek (Kinderen van ouders met psychische problemen);
- De kosten binnen het jeugddomein stijgen.
- De doorontwikkeling van de uitvoering van de jeugdwet en het versterken van het lokale jeugddomein in de gemeente Midden-Drenthe staat de komende jaren centraal. Één van de programma's die moet worden gerealiseerd (2023-2025) is het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Dit is gericht op het slimmer en efficiënter inrichten van de jeugdbescherming in het kader van de brede gezinsaanpak. Na een eerste inventarisatie, moet de komende tijd duidelijk worden waar we in Drenthe aan willen gaan werken. Er wordt een verbinding gemaakt met de Hervormingsagenda jeugd;
- Naast het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming is in de zomer van 2023 de Hervormingsagenda Jeugd vastgesteld (2023-2028). Deze Hervormingsagenda is bedoeld om knelpunten in de jeugdzorg structureel aan te pakken en het jeugdzorgstelsel financieel houdbaar te maken voor de toekomst. Naast een financiële taakstelling wordt er gewerkt aan 7 thema's/opgaven. In het jaar 2025 wordt gewerkt aan de implementatie en uitvoering van de Hervormingsagenda voor Midden-Drenthe.
- Een belangrijke ontwikkeling die ook voortkomt uit de Hervormingsagenda Jeugd is de verwachte Algemene Maatregel van Bestuur waarbij er sprake is van verdergaande regionale samenwerking mogelijk in de vorm van een nieuwe gemeenschappelijke regeling.

Wat willen we bereiken?

- We willen dat kinderen en jongeren in Midden-Drenthe zo fijn, normaal en veilig mogelijk opgroeien en zich ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen. De basis voor de opgaven ligt in het jeugdbeleid van de gemeente Midden-Drenthe. Deze jeugdnota Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe kijkt naar het aandeel kinderen en jongeren dat gezond, veilig en in eigen omgeving opgroeit, en heeft als doel dat aandeel vergroten. Om te stimuleren dat jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen hebben we aandacht voor de omgeving en situatie waarin zij opgroeien. We investeren in die sociale omgeving. Ook blijven we effectieve, tijdige en samenhangende ondersteuning bieden aan jeugdigen en hun gezin daar waar zorgen of problemen zijn.
- We leveren een bijdrage in het versterken van mentale weerbaarheid van kinderen en jongeren die in Midden-Drenthe wonen. We besteden steeds meer aandacht aan preventie en vroegsignalering. Er wordt ingezet op het voorkomen van problemen en het tijdig herkennen van signalen die kunnen duiden op problemen bij jongeren.
- Een integrale benadering is essentieel. Dus met kind, het gezin, het onderwijs, de jeugdhulp en eventuele andere partners wordt gekeken naar wat het kind nodig heeft. De ondersteuning die wordt geboden is aanvullend op dat van de ander. Om dat te kunnen bereiken is het nodig dat partijen elkaar structureel opzoeken, dat er samenwerkingsafspraken worden gemaakt en dat deze jaarlijks worden herijkt.
- De Drentse jeugdhulpregio speelt een belangrijke rol bij het bieden van een breed palet aan ondersteuning en zorg aan kinderen en jongeren die hulp nodig hebben. De focus ligt hierbij vooral op hoog specialistische zorg die juist gewenst is voor de meest kwetsbare gezinnen en kinderen. We streven naar goede aansluiting bij de jeugdhulpregio zodat deze zorg en ondersteuning ook beschikbaar is voor onze jeugd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan investeren in de voorkant van het lokale jeugddomein. Met de voorkant wordt zowel de preventieve jeugdhulp als de toegang tot jeugdhulp bedoeld die samen zijn onder gebracht onder de naam "Centrum Jeugd en Gezin". Het CJG vormt een samenwerkingsverband tussen de gemeente, de welzijnsorganisatie en GGD Drenthe. Uit het onderzoek naar de uitvoering van de Jeugdwet in de gemeente Midden-Drenthe, met de landelijke Hervormingsagenda Jeugd en het toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming in gedachten, komt naar voren dat de huidige inrichting op bepaalde punten, zoals de bereikbaarheid, kwetsbaar is. We zijn bezig de dienstverlening te verbeteren.
- Ook gaan we de preventieve jeugdhulp versterken; het zogeheten voorliggende veld met voorzieningen en mogelijkheden voor gezinnen en kinderen zodat problemen zoveel mogelijk worden voorkomen en waar nodig vroegtijdig en in de eigen leefwereld worden aangepakt.

Wat mag het kosten?

Maatwerkdienstverlening 18- Bedragen x € 1.000					
	2024	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	8.020	9.052	8.528	8.837	9.399
Totaal lasten	8.020	9.052	8.528	8.837	9.399
Totaal baten	-	-	-	-	-
Resultaat	8.020	9.052	8.528	8.837	9.399

Toelichting

Lasten

In de kadernota (p. 55) zijn de meerkosten voor de begroting 2025 - 2028 ten opzichte van de begroting 2024- 2027 in beeld gebracht en voorzien van een toelichting. Deze cijfers zijn ongewijzigd opgenomen in de begroting. Er zijn op het moment van schrijven van deze begroting geen ontwikkelingen bekend op basis waarvan de kosten naar verwachting hoger of lager zullen uitvallen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Geëscaleerde zorg 18-

Ontwikkelingen

- Het programma Geweld hoort nergens thuis is geïntegreerd in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (2023-2026). Dit is gericht op het slimmer en efficiënter inrichten van de jeugdbescherming in het kader van de brede gezinsaanpak. Het gaat om een nieuwe manier van werken tussen lokale wijkteams, Veilig Thuis Drenthe, Gecertificeerde Instellingen (JB Noord en de WSG) en de Raad voor de Kinderbescherming in samenwerking met aanbieders en ervaringsdeskundigen. Dit moet leiden tot een efficiëntere manier van hulp en zorg voor gezinnen en kinderen. De lokale toegang wordt versterkt met expertise rondom veiligheid en bescherming vanuit de regionaal opererende organisaties. Ook dient er een Regionaal Veiligheidsteam te worden ingericht. We zijn bezig met het inventariseren waar we nu staan in Drenthe en waar we aan willen gaan werken. Er wordt een verbinding gemaakt met de Hervormingsagenda jeugd. Voor dit toekomstscenario werken we op Drents niveau samen met de andere 11 gemeenten.
- Jeugdbescherming Noord en Veilig Thuis Drenthe zien een stabilisering op het aantal ondertoezichtstellingen (2023: 17 t.o.v. 2022: 17), een lichte stijging van het aantal afgegeven jeugdreclasseringsmaatregelen (2023: 11 t.o.v. 2022: 10), een afname van het aantal voogdijmaatregelen (2023: 7 en 2022: 14) en een toename van het aantal verlengingen voor machtigingen van uithuisplaatsingen (2023: 2 + 4 verlengingen t.o.v. 2022: 2 + 0 verlengingen).

Wat willen we bereiken?

De gezamenlijke ambitie in Drenthe is dat Huiselijk Geweld en Kindermishandeling en Seksueel Geweld volledig stopt. Belangrijk daarbij is dat er wordt ingezet op preventie, eerder signaleren en daarmee het voorkomen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Komende jaren ligt de focus op het

versterken van de lokale infrastructuur en het realiseren van een Regionaal Veiligheidsteam. Daarbij gaat het Toekomstscenario uit van een Veilig Thuis-organisatie met een regionale uitvoering die vooral sterk is op expertise en kennisoverdracht en ondersteuning van de lokale teams. Gemeenten en Veilig Thuis organisaties blijven een sleutelpositie innemen bij de uitvoering van het Toekomstscenario, maar nu nog meer dan voorheen in sterke verbondenheid met het lokale veld.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op basis van het nieuwe regioprogramma actualiseren we ons eigen plan van aanpak waarbij de focus ligt op het versterken van regie op veiligheid in de jeugdteams, bewustwording intern bij de gemeente en onder onze inwoners voor deze problematiek verhogen en het samen optrekken met het onderwijs.
- Zowel lokaal als regionaal vindt er structureel afstemming plaats met Veilig Thuis Drenthe en de gecertificeerde instellingen (zoals Jeugdbescherming Noord) over casuïstiek, de samenwerking en gemaakte afspraken.

Wat mag het kosten?

Geëscaleerde zorg 18- Bedragen x € 1.000					
	2024	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	4.175	4.847	5.032	5.208	5.388
Totaal lasten	4.175	4.847	5.032	5.208	5.388
Totaal baten	-	-	-	-	-
Resultaat	4.175	4.847	5.032	5.208	5.388

Toelichting

Lasten

In de kadernota (p. 55) zijn de meerkosten voor de begroting 2025 - 2028 ten opzichte van de begroting 2024- 2027 in beeld gebracht en voorzien van een toelichting. Deze cijfers zijn ongewijzigd opgenomen in de begroting. Er zijn op het moment van schrijven van deze begroting geen ontwikkelingen bekend op basis waarvan de kosten naar verwachting hoger of lager zullen uitvallen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Programma	Volksgezondheid en milieu
Taakveld	Volksgezondheid Riolering Afval Milieubeheer Begraafplaatsen en crematoria

Programmadoelstelling

- Wij bewaken en bevorderen de volksgezondheid.
- Wij scheppen voorwaarden voor een divers functioneel gebruik van de ruimte in zijn geheel.
- Wij hebben een zorgplicht voor een (milieuhygiënisch) goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en/of eigen gegevens.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000 en de provincie Drenthe.

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	Beschrijving
Huishoudelijk restafval	2022	134	120	129	Aantal kilo's per inwoner van het niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (geen cijfers van 2023 beschikbaar).
	2021	140	133	148	
	2020	134	138	153	
Hernieuwbare elektriciteit	2022	148%	n.b.	73,1%	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit (geen cijfers van 2023 beschikbaar).
	2021	138,9%	n.b.	45%	
	2020	150,2%	n.b.	32,8%	
Totaal huishoudelijk afval	2022	595	499	537	Aantal kilo's per inwoner van het totaal ingezameld huishoudelijk afval (geen cijfers van 2023 beschikbaar).
	2021	689	548	593	
	2020	709	565	621	
Grof huishoudelijk restafval	2022	33	23	20	Aantal kilo's per inwoner van het ingezameld grof huishoudelijk afval. (geen cijfers van 2023 beschikbaar).
	2021	26	23	21	
	2020	36	25	24	
Woningen met zonnepanelen	2023	54%	n.b.	46%	Het aandeel woningen met een zonnepaneel installatie.
	2022	47%	n.b.	n.b.	
	2021	40%	n.b.	n.b.	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 23 juli 2024)

Verbonden partijen

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

Beleidskaders

Beleidsnota bewegen, leefstijl en gezondheid 2024-2027

Riolering en Water Programma 2023-2028

Grondstoffenbeleid 2022-2025

Duurzaamheidsvisie

Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden Drenthe

Nota bodembeheer

Beheersverordening begraafplaatsen Midden-Drenthe 2013

Uitvoeringsbesluit Graven, asbezorging en gedenkplaats

Uitvoeringsbesluit grafbedekkingen Midden Drenthe 2013

Nota Begraafplaatsenbeleid 2020-2030

Verordening op beheer en gebruik van de gemeentelijke begraafplaats(en)

Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten 2018

Ontwikkelingen

- We blijven inzetten conform het herijkte beleid bewegen, leefstijl en gezondheid 2024-2027. Er zijn geen grote beleidsmatige veranderingen doorgevoerd, enkel aanscherpingen op basis van ontwikkelingen zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)).
- Er is financiële onzekerheid om twee redenen.
 - Het budget voor de uitvoering van het beleid wordt grotendeels gefinancierd uit SPUK middelen die voor een deel zijn toegekend tot en met 2025 en voor een deel tot en met 2026.
 - De gemeente gaat een aantal jaren tegemoet waarin bezuinigd moet worden (ravijnjaar).
- In 2025 wordt de werkagenda vanuit het IZA regionaal en lokaal verder uitgewerkt. Vooral de werkagenda “gezondheid en leefstijl” is in het kader van het lokale beleid bewegen, leefstijl en gezondheid, van belang. Maar ook de verbindingen met de overige werkagenda’s en het GALA.
- De organisatiestructuur rondom Gezonde Marke en het Drents Zorglandschap ontwikkelt door. Onder andere Drenthe Samen Gezond in Beweging (DSGIB) wordt geïntegreerd in “Gezonde Marke” en gaat op in de coalitie “Gezonde Leefstijl”.
- In het ruimtelijk domein, oftewel de omgeving, krijgt “gezondheid” steeds meer plek. Deze ontwikkeling zet door in 2025.

Wat willen we bereiken?

Effect ten aanzien van de beleving van inwoners

1. Inwoners ervaren een goede gezondheid

Overige effecten

1. Iedereen hoort erbij en kan ook meedoen
2. Inwoners hebben een fysiek veilige en gezonde leefomgeving
3. Het aantal inwoners met overgewicht en obesitas neemt af
4. Overall is toegang tot gezond eten en drinken
5. In Midden-Drenthe kun je een leven lang bewegen
6. Iedere inwoner kan sporten en bewegen
7. De omgeving van kinderen is beweegvriendelijk
8. De omgeving van kinderen en jongeren is vrij van middelen (alcohol, tabak en drugs)

Wat gaan we daarvoor doen?

De bovengenoemde effecten willen we bereiken door de volgende concrete doelen op de kortere termijn na te streven:

1. We informeren, adviseren en geven voorlichting aan inwoners over een gezonde leefstijl
2. We stimuleren de ontwikkeling van gezondheidsvaardigheden van inwoners
3. We stimuleren sporten en bewegen en ontmoeten
4. We ondersteunen sportverenigingen om de basis op orde te hebben en toekomstgericht te handelen
5. We stimuleren dat kinderen van jongs af aan motorisch vaardig zijn
6. We ontmoedigen het gebruik van middelen

Aan deze doelen, zijn concrete indicatoren gekoppeld die staan in het herijkte beleid bewegen en leefstijl 2024-2027. We meten de voortgang via de gezondheidsmonitoren van de GGD Drenthe. Het is de verwachting dat in 2025 opnieuw resultaten worden gepubliceerd.

De gemeenteraad wordt jaarlijks geïnformeerd over de resultaten van het team GIMD en team van vakleerkrachten op de basisscholen (die verbonden is aan het team GIMD). Er wordt gebruik gemaakt van kwalitatieve en kwantitatieve informatie bij de verantwoording.

- Het team GIMD gaat verder met de uitvoering van het herijkte beleid 2024-2027. En doet dat samen met een groot netwerk van professionals, organisaties, verenigingen en inwoners. Het team werkt volgens een jaarlijkse uitvoeringsplan.
- Daarnaast is er een sport- en gezondheidsakkoord waar in 2024, 124 ambassadeurs aan verbonden zijn. In 2025 willen we een impuls geven aan de inzet van de ambassadeurs in en voor hun eigen omgeving.
- Het team draagt bij aan duurzame gedragsverandering en een omgeving dat een gezonde leefstijl stimuleert. De eigen verantwoordelijkheid en keuze vrijheid voor inwoners staat voorop. Het team laat zien en legt uit dat er keuzes gemaakt kunnen worden waaronder ook de meer “gezonde” keuze.
- Het team gaat meer wijkgericht werken waaronder in Beilen en Smilde waar de gezondheidsachterstanden net wat groter zijn dan in de andere gebieden in de gemeente.
- Het team werkt op vraag en naar behoefte, maar ook vanuit de opgaven die er liggen op het gebied van gezond gewicht, middelengebruik, bewegen, gezonde leefomgeving en mentale gezondheid. Extra aandacht is er voor de thema’s gezond gewicht en bewegen.
- Het team sluit aan bij dat wat er al is om bijvoorbeeld te voorkomen dat dubbel werk wordt gedaan, inwoners overvraagd worden, maar ook omdat het versterkend kan werken.
- We maken een start met het proces om tot een vervolg te komen van het project “impuls bewegingsonderwijs” dat eindigt na schooljaar 2025-2026. Dat gaat over de inzet van de vakleerkrachten op de basisscholen.
- Vanuit het beleid bewegen, leefstijl en gezondheid en de gemeentelijke opdracht zoals vastgelegd in het GALA en IZA zetten we in op het verminderen van overgewicht en obesitas van kinderen en volwassenen. Voor kinderen moeten gemeenten een ketenaanpak Kinderen Naar Gezond Gewicht (KNGG) realiseren. Dit vraagt inzet en geld waardoor niet duidelijk is wat gerealiseerd kan worden vanwege de financiële onzekerheid die er is. Binnen de mogelijkheden gaan we in 2025 in elk geval door met de inzet om gezond gewicht te stimuleren.

Wat mag het kosten?

Volksgezondheid	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.671	2.035	1.867	1.924	1.911	1.977
Totaal lasten	1.691	2.035	1.867	1.924	1.911	1.977
Totaal baten	-20	0	0	0	0	0
Resultaat	1.671	2.035	1.867	1.924	1.911	1.977

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2025 zijn € 168.000 lager dan de begrote lasten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- In de begroting 2024 staat een incidenteel bedrag van € 236.000 aan uit voorgaande jaren overgehevelde (incidentele) middelen voor de uitvoering van de Nota bewegen, leefstijl en gezondheid.
- Hogere bijdrage aan de GGD. Dit leidt in 2025 tot € 67.000 aan hogere lasten.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Riolering

Ontwikkelingen

- In 2025 geven we uitvoering aan het Riolering en Water Programma (2023-2028).
- Binnen de riolering werken we met zorgplichten voor het afvalwater, hemelwater en grondwater. In de huidige situatie kunnen we stellen dat de technische situatie op orde is. Wat wel meer gaat spelen zijn de effecten en mogelijke overlast door hoosbuien als gevolg van de klimaatontwikkeling.
- Klimaatverandering vraagt steeds meer aandacht van overheden, en dus ook van ons. Hoe we met de klimaatverandering om kunnen gaan wordt klimaatadaptatie genoemd. Vanuit het Rijk worden hiervoor kaders gesteld in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Dit werkt met het principe: weten-willen-werken. De eerste stap is weten: wat houdt de klimaatverandering in voor de eigen regio, wat gebeurt er en waar gebeurt het. We verkennen deze opgave samen met onze partners van het samenwerkingsverband Fluvius. De opgave hierin ligt niet alleen bij riolering en water, maar ook bij het ontwerpen en inrichten van de openbare ruimte, groenbeheer, ontwikkeling van zorgcentra en scholen (ouderen en kinderen zijn kwetsbare doelgroepen), organisatie van evenementen en inrichting van gebouwen. Klimaatadaptatie raakt dus meerdere disciplines en is een opgave die we breed moeten verkennen.

Wat willen we bereiken?

- Zorgen voor en in standhouden van een functionele riolering, een doelmatige inzameling van hemelwater en het beperken van structurele (grond)wateroverlast.
- Ten aanzien van klimaatadaptatie werken we aan een waterrobuust en klimaatbestendige inrichting van bebouwd gebied in 2050.
- Dat de huishoudens niet meer betalen dan de totale kosten voor het inzamelen, het transport en het verwerken van afval- en hemelwater.
- Dat tijdig wordt betaald, via automatische incasso en/of betalingsregelingen en het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- Het op orde hebben en houden van de heffingsadministratie: volledigheid objecten, hoeveelheid afvalwater.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Reinigen en inspecteren van het riool.
- Repareren, vervangen en vergroten van de riolen.
- Zorgen voor goed werkende gemalen.
- Schoonhouden van kolken.
- Beleid en strategie ontwikkelen, die rekening houdt met heviger neerslag, meer hitte en langere droge periodes om toename van overlast te voorkomen.
- We gaan conform de verordening rioolheffing heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het actueel houden van de gegevens: objecten, belastingplicht, hoeveelheid afvalwater.
- Door de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject proberen we het aantal bezwaar- en beroepschriften zo laag mogelijk te houden.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies van de deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Riolering	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-690	-1.117	-1.089	-1.481	-1.624	-1.800
Totaal lasten	3.380	3.130	3.263	3.022	3.036	3.023
Totaal baten	-4.070	-4.247	-4.351	-4.503	-4.660	-4.823
Resultaat	-690	-1.117	-1.089	-1.481	-1.624	-1.800

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn € 133.000 hoger dan de begrote lasten 2024.

- Voor riolering geldt een kostendekkend systeem. Waarbij op begrotingsbasis het verschil tussen de lasten en baten wordt verrekend met de mutatie in de voorziening Riolering. Niet alle mutaties die betrekking hebben op riolering zijn op dit taakveld zichtbaar. Dit geldt voor de btw die verrekend kan worden via het BTW compensatiefonds (BCF). Hetzelfde geldt voor de mutatie in de reserve, straatvegen, kwijscheldingen en overhead. Dit loopt via de taakvelden mutatie reserves, verkeer en vervoer, inkomensregelingen en overhead.

Baten

De begrote baten 2025 zijn € 104.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2024.

- De hogere baten hebben betrekking op meer aansluitingen voor 2025.

Ontwikkelingen

Belangrijke onderwerpen binnen de Duurzaamheidsvisie in 2025 zijn de Maatschappelijke Tender voor zonneparken, de aanpak voor netcongestie, de inzet op energiearmoede bestrijding en de mogelijke inzet van restwarmte van Attero. Daarnaast werken we verder aan de uitvoering van de Voedselvisie en geven we vorm en inhoud aan het onderwerp circulaire economie.

Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen zijn opgenomen in de Duurzaamheidsvisie:

- 1,5% energiebesparing per jaar
- 16% hernieuwbare energieopwekking in 2023
- De CO₂-uitstoot in 2030 met 49% verminderen
- De CO₂- uitstoot in 2050 met 95% verminderen
- Woningen en gebouwen van het aardgas af en met hernieuwbare bron verwarmen in 2050;
 - Tussendoel: in 2030 een kwart van de woningen en gebouwen van het aardgas af en verwarmen met hernieuwbare bronnen.
- 50% minder primaire grondstoffen in 2030
- Volledig circulaire economie in 2050
- In 2030 de voedselverspilling met 50% reduceren

Wat gaan we daarvoor doen?

Duurzame Elektriciteit

- Zon op bedrijfsdaken. Samen met ondernemers op Osse- en Dambroeken kijken we in 2025 naar de mogelijkheden voor een nauwere onderlinge samenwerking, waaronder bijvoorbeeld de collectieve inkoop van zonnepanelen, maar ook andere zaken zoals afvalinzameling, collectieve verwarmingssystemen of beveiliging van de bedrijventerreinen.
- Maatschappelijke tender voor grootschalige zonneparken. Met deze tender voeren we de ontwikkeling van het resterende deel van onze RES-ambitie voor zon op land uit. In 2025 worden de projecten concreet en starten de winnende partijen het participatieproces met de energiecoöperaties en omwonenden.
- Regionale Energiestrategie (RES). Vanuit de RES worden gezamenlijk de Regionale Routekaart Netinfrastructuur Elektriciteit, de Routekaart Warmtebronnen & -infrastructuur, de Versnellingsaanpak Zon-op-Dak en het uitvoeringsprogramma Groen Gas opgepakt.
- Netcongestie. In de gemeente Midden-Drenthe is er sprake van netcongestie. Het hoogspanningsnet wordt verzwakt door de uitbreiding van de trafostations bij Zeijerveen en De Lotten. Ook ontwikkelen TenneT en Enexis op het ETP-terrein een nieuw hoog- en middenspanningsstation die operationeel is in 2030. In 2025 stelt GS het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) 2.0 vast. Binnen het pMIEK stemmen de netbeheerders en de gemeenten af over de wijze waarop, wanneer en waar de energie-infrastructuur wordt uitgebreid. Dit vormt de basis voor het uitbreiden van het middenspanningsnet in Drenthe.
- Pilot erfmolens. In 2023 heeft de gemeente in samenwerking met De Wolden-Hoogeveen, Westerveld en de provincie Drenthe de pilot voor erfmolens met een as-hoogte van 25

meter gestart. Voor de gemeente Midden-Drenthe zijn vier aanvragen vergund en één aanvraag loopt nog. De verwachting is dat de eerste erfmolens eind 2024 worden geplaatst. De pilot is in juli 2024 gestart waardoor de eerste resultaten eind 2024/begin 2025 kunnen worden gedeeld.

Duurzame warmte

- Restwarmte. Samen met de gemeenten Hoogeveen, Assen en de provincie Drenthe verkennen we de potentie van een warmtenet om te bepalen of restwarmte financieel, technisch en duurzaam gezien een realistische optie is.
- Onderzoek collectieve warmtesystemen. In 2025 doen we nader onderzoek naar alternatieve warmtebronnen voor aardgas.
- Drents Flexteam Warmte. Vanaf 2023 kan de gemeente gebruik maken van het Drents Flexteam Warmte. Het flexteam zetten we in onze gemeente in voor participatietrajecten. Dit project loopt in 2025 door.
- Energiecoaches. In de gemeente Midden-Drenthe geven negen energiecoaches gratis een verkennende energiescan aan huis. Ook kan een gratis warmtescan met infraroodcamera worden aangevraagd.
- Drents Energieloket. Het Drents Energieloket voert voor de gemeenten de functie van energieloket uit en helpt woningeigenaren bij het verduurzamen van hun woning en geeft advies over energie- en warmtebesparing.
- Isolatiesubsidie. In samenwerking met de Drentse gemeenten is er een isolatiesubsidie opgesteld. We willen daarmee aansluiten op de provinciale isolatiesubsidie. Bewoners met een inkomen tot 150% van het wettelijk sociaal minimum kunnen 100% van de kosten van isolatie tot een maximum van 2500 euro ontvangen. De regeling is gestart op 1 april 2024.
- Nationale Isolatieaanpak (NIP). In 2023 heeft de gemeente subsidie aangevraagd voor een isolatieprogramma voor woningeigenaren met een laag energielabel. Dit programma zal gaan bestaan uit een doe-het-zelf-voucher regeling en een ontzorgingsprogramma zodat handige inwoners maar ook minder handige inwoners optimaal ondersteund kunnen worden. In 2025 verwachten we de meeste aanvragen hiervoor.
- Fixteam Drenthe. Het Fixteam is een initiatief van de provincie Drenthe en de Drentse gemeenten. Dit team reist met busjes door de hele provincie om kleine energiebesparende maatregelen bij inwoners thuis aan te brengen. Inwoners kunnen zich hier online voor aanmelden.
- Duurzame witgoedkaart. We hebben een regeling opgezet voor een duurzame witgoedkaart voor 625 inwoners met een laag inkomen. Het biedt inwoners de mogelijkheid om hun niet-zuinige apparatuur om te ruilen voor een alternatief met een beter energielabel. Deze regeling treedt eind 2024 in werking. De verwachting is dat we de meeste aanvragen in 2025 zullen ontvangen.
- Energiebespaar app. We stellen in samenwerking met een externe partner een app beschikbaar die bewoners helpt energie te besparen. De app zal praktische tips bieden en bewoners helpen met gedragsverandering door duurzaam gedrag te stimuleren. Deze app zal in het najaar van 2024 beschikbaar zijn, er worden in 2024 en 2025 licenties aangeschaft.
- Warmteprogramma. De transitievisie warmte uit 2021 moet voor eind 2026 herzien worden. Deze herziening leidt tot een warmteprogramma dat onderdeel wordt van de nieuwe omgevingsvisie en een zelfbindend wettelijk document zal worden. Voor dit programma is informatie van inwoners en bedrijven en onderzoek naar warmtebronnen nodig.
- Wijkuitvoeringsplannen. In een WUP wordt beschreven hoe en wanneer een wijk van het gas af gaat. Het proces voor het opstellen van een WUP is erg gericht op inwonersparticipatie. In 2025 zullen de eerste bijeenkomsten georganiseerd worden die leiden tot een kernteam en een klankbordteam om zo samen met de inwoner tot een gedragen plan voor hun eigen wijk te komen.

- Gemeentetour warmtetransitie. In het najaar van 2024 en voorjaar van 2025 zal een tour door de gemeente gedaan worden om informatie en bewustwording over de warmtetransitie te verspreiden en informatie op te halen ten behoeve van het nieuwe warmteprogramma en de wijkuitvoeringsplannen. Hiervoor wordt samen met het Flexteam van de provincie en andere lokale stakeholders een plan gemaakt.

Voedsel en Circulaire Economie

- Eetbaar groen. Samen met de Vereniging Drentse Voedselbossen (VDV) stimuleren we eetbaar groen en voedselbossen in de gemeente. In samenwerking met de VDV willen we in 2025 o.a. agrariërs enthousiasmeren voor het Agroforestry concept oftewel het biologisch (dynamisch) kweken van gewassen waarbij het Voedselbos concept een belangrijke invulling kan zijn. Tevens gaan we aan de slag met de ambitie en groeimogelijkheden van Eetbaar Groen in de openbare ruimte.
- Voedselvisie Eten van Hier. Eind 2024 hebben we de voedselvisie ter vaststelling aangeboden aan uw gemeenteraad. In 2025 starten we met het uitvoeren van de voedselvisie aan de hand van het uitvoeringsprogramma Eten van Hier.
- Circulaire economie. In 2025 onderzoeken we hoe we onze eigen bedrijfsvoering meer circulair kunnen krijgen (b.v. inkoop) en hoe we de inzameling van afvalstromen kunnen verbeteren. Verder ontwikkelen we een aanpak om circulaire initiatieven van bedrijven en inwoners te ondersteunen en te begeleiden. Ook willen we het onderwijs en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt hier meer bij betrekken. Een concreet voorbeeld zijn vier kennisbijeenkomsten met ondernemers in 2025.
- Circulair Ambachtsnetwerk. Eind 2024/begin 2025 zijn we bezig met een verkenningsjaar om samen met de samenleving te onderzoeken hoe we onze afvalstromen kunnen verbeteren oftewel hoe kan afval een nieuwe grondstof zijn. Onder de naam Grondstoffen van Hier gaan we onderzoeken wat de verschillende mogelijkheden zijn ten aanzien van een circulair ambachtsnetwerk en welke vervolgstappen er nodig zijn om dit te realiseren.
- Deeleeconomie. Samen met Welzijnswerk en NMF Drenthe wordt er gewerkt aan een platform waarop deeleeconomie wordt aangejaagd. Het doel van dit platform is het bewustzijn aanwakkeren bij inwoners, ondernemers en werkenden binnen de gemeente Midden-Drenthe over het delen van middelen/kennis/diensten. Ook willen we via dit platform informatie delen over deeleeconomie en initiatieven onder de aandacht brengen. Verwacht wordt dat dit eind 2024 live gaat en in 2025 zal er een jaarprogramma ten uitvoer gebracht worden om deeleeconomie op de kaart van Midden-Drenthe te zetten. Daarnaast zal er in 2025 een evaluatie plaatsvinden.

Wat mag het kosten?

Milieubeheer	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	481	3.957	2.946	2.956	3.085	3.187
Totaal lasten	2.346	4.087	3.076	3.086	3.215	3.317
Totaal baten	-1.865	-130	-130	-130	-130	-130
Resultaat	481	3.957	2.946	2.956	3.085	3.187

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn € 1.011.000 lager dan de begrote lasten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- Duurzaamheidsbudget € 1.473.000, dit is in 2024 vanuit de budgetoverheveling beschikbaar gesteld, de gelden die in 2024 niet worden gebruikt komen in 2025 beschikbaar maar zijn niet bij het opstellen van de primitieve begroting bekend.
- Een hogere bijdrage in 2024 aan de RUD van € 232.000.
- Hoger budget van € 130.000 voor duurzaamheidsmaatregelen, gefinancierd vanuit de dividenduitkering zonnepark Leemdijk.
- Een hogere toerekening van organisatiekosten van € 100.000.

Baten

Taakveld Afval

Ontwikkelingen

- In 2025 geven we uitvoering aan ons grondstoffenbeleid 2022-2025
- We betrekken inwoners, scholen en maatschappelijke organisaties bij het grondstoffenbeleid.
- We werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen.
- We werken aan het reduceren van de hoeveelheid restafval.
- We werken aan een goede inzameling van grond- en afvalstoffen.
- We werken aan een schone en zwerfafval vrije openbare ruimte.
- We brengen in beeld welke gegevens we nog willen hebben.
- Uitgangspunt is dat de afvalstoffenheffing kostendekkend blijft.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betalingen en tegen een beschikking kwijtschelding: de ingangsdatum is nog niet bekend.

Wat willen we bereiken?

- We willen met onze inwoners de kwaliteit van het PMD verbeteren om afkeur te voorkomen.
- We willen de inzameling van oud papier waarborgen.
- We willen de openbare ruimte schoon houden en zwerfafval voorkomen en verminderen.
- Voldoende data om goed te kunnen sturen op doelen, service en kosten.
- Reductie van restafval en verhoging van het percentage afvalscheiding.
- Dat huishoudens niet meer betalen dan de totale kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval.
- Dat tijdig wordt betaald, via automatische incasso en/of betalingsregelingen en het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- Optimaliseren inzameling grondstoffen en afvalstromen.
- Het op orde hebben en houden van de heffingsadministratie: volledigheid objecten en de gezinsgrootte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken samen met betrokken partijen aan het grondstoffenbeleid 2022-2025.
- We voeren het plan van aanpak verbeteren kwaliteit PMD uit 2019 uit.
- We stellen in Markerein verband een grondstoffenmonitor op om de voortgang en resultaten te kunnen volgen.
- We voeren samen met de betrokken partners de maatregelen uit het plan van aanpak zwerfafval (2023) uit.
- Het actueel houden van de gegevens: objecten, belastingplicht, gezinsgrootte.
- Door de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject proberen we het aantal bezwaar- en beroepschriften zo laag mogelijk te houden.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Afval	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-1.098	-881	-1.142	-1.155	-1.188	-1.222
Totaal lasten	2.758	3.010	3.005	2.992	2.952	3.019
Totaal baten	-3.857	-3.891	-4.147	-4.147	-4.140	-4.241
Resultaat	-1.098	-881	-1.142	-1.155	-1.188	-1.222

Toelichting

Lasten

De effecten van de geactualiseerde budgetten. Voor Afval geldt een kostendekkend systeem. Eventueel worden incidentele lasten eenmalig gedekt uit de voorziening egalisatie tarief afvalstoffenheffing.

Vanaf 2025 worden er jaarlijks onttrekkingen uit de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing. Voor 2025 wordt er € 179.288 onttrokken aan de voorziening.

Niet alle mutaties die betrekking hebben op afval zijn op dit taakveld zichtbaar. Dit geldt voor de btw die verrekend kan worden via het BTW compensatiefonds (BCF). Hetzelfde geldt voor de mutatie in de reserve, toezicht handhaving, zwerfafval, straatvegen, kwijscheldingen en overhead. Dit loopt via de taakvelden mutatie reserves, openbare orde en veiligheid, verkeer en vervoer, inkomensregelingen en overhead.

Het werkelijke resultaat wordt in de jaarrekening verrekend met de mutatie in de egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing.

Baten

De baten afval bestaan uit de opbrengsten op basis van vastgesteld tarieven voor de huishoudens en milieustraat en vergoedingen van Nedvang of andere derden. Voor 2024 zijn de tarieven met € 10

per aansluiting verhoogd als gevolg van stijgende kosten. Alleen door stijging van het aantal aansluitingen worden de baten hoger. Voor 2025 blijft het tarief ongewijzigd.

Taakveld Begraafplaatsen en crematoria

Ontwikkelingen

- Het begraafplaatsbeleid 2020-2030 is begin 2020 vastgesteld. Het vastgestelde beleid is een voortzetting van de ingezette lijn op weg naar toekomstbestendige begraafplaatsen over 10 tot 20 jaar. Het uiteindelijke doel is het circulair gebruiken van de begraafplaats met een hogere kostendekking zonder dat de kosten buitenproportioneel stijgen.
- Ondanks dat statistisch het aantal overledenen door onder andere vergrijzing al jaren stijgt, neemt het aantal begravingen en as-bijzettingen niet toe.
- Meer dan de helft (58%) van de uitvaartbestemmingen vindt buiten onze gemeente plaats. De trend is dat het aantal traditionele begrafenissen ieder jaar afneemt.
- Ongeveer 50% van de grafrechten wordt verlengd bij het aflopen van de termijn. Dit betekent dat begraafplaatsen steeds minder worden gebruikt. De verwachting is dat deze trend de komende jaren doorzet.

Wat willen we bereiken?

- De begraafplaatsen zien er netjes en verzorgd uit.
- Het garanderen van voldoende capaciteit c.q. voorkomen overcapaciteit.
- De kostendekkendheid van de begraafplaats moet omhoog zonder de leges 'buitensporig' te verhogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onderhouden van de op de begraafplaatsen aanwezige groenvoorzieningen, paden en hekwerken, urnen- en gedenkmuren en gebouwen.
- Het realiseren van voldoende capaciteit, zoals het uitbreiden van urnenmuren, aanleggen en herinrichten van grafperken.
- Het informeren en adviseren van recht- en belanghebbenden. Bijvoorbeeld over verlopen grafrechten, verwaarlozing of schades aan een graf.
- Actualiseren en herzien van verordeningen of uitvoeringsbesluiten.
- Overleg met de begrafenisverenigingen.
- Het schoonhouden en verzorgen van beplanting van graven van oorlogsslachtoffers. Dit wordt in eigen beheer uitgevoerd. Het schilderen, repareren of vervangen van de graven wordt door de Oorlogsgraven stichting uitgevoerd.
- Het periodiek schouwen van de graven door de Oorlogsgraven stichting.

Wat mag het kosten?

Begraafplaatsen en crematoria	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	363	407	501	535	637	633
Totaal lasten	682	807	901	935	1.037	1.033
Totaal baten	-319	-400	-400	-400	-400	-400
Resultaat	363	407	501	535	637	633

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn € 94.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- Een hogere toerekening van organisatiekosten van € 88.000.
- De onderhoudskosten aan Stark stijgen met € 6.000

Baten

Programma	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Taakveld	Ruimte en leefomgeving Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) Wonen en bouwen

Programmadoelstelling

- Wij willen bijdragen aan een goed woonklimaat, waardoor het (economisch) aantrekkelijk wordt om in onze gemeente te wonen en te werken.
- Wij willen de woningbehoefte en het woningaanbod beter op elkaar aan laten sluiten, zodat inwoners in staat zijn langer zelfstandig thuis te wonen.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en/of eigen gegevens.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000 en de provincie Drenthe.

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	Beschrijving
Gemiddelde WOZ waarde	2023	299.000	362.000	295.000	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
	2022	265.000	313.000	255.000	
	2021	244.000	285.000	230.000	
Nieuw gebouwde woningen	2022	4,1	8,3	6,4	Aantal per 1.000 woningen (geen gegevens van 2023 beschikbaar)
	2021	17,8	8,1	7,8	
	2020	3,6	8,7	6,5	
Demografische druk	2023	81,5%	79,1%	81,4%	Het aantal personen van 0-20 jaar en 65 jaar of ouder / de personen van 20-65 jaar.
	2022	81%	79%	81,2%	
	2021	80,5%	78,5%	80,9%	
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	2023	758	867	831	Het bedrag dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.
	2022	718	n.b.	810	
	2021	657	n.b.	721	
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	2023	803	949	883	Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.
	2022	763	n.b.	860	
	2021	702	n.b.	771	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 23 juli 2024)

Verbonden partijen

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)

Beleidskaders

Welstandsnota (2011)

Bestemmingsplannen

Kadernota toezicht en handhaving 2011-2014 Wabo

Westerbork structuurvisie voor het dorp 2009-2020

Nota Grondbeleid

Nota Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe

Verordening Starterslening Midden-Drenthe

Woonplan Midden-Drenthe 2017-2021

Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 'Platteland Leeft' (2012)

Visie op Beilen 2030 (2013)

Dorpsvisies Oranje, Spier, Hijken, Hooghalen

Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe

VTH-beleidsplan 2022-2026

Verordening Verzilverlening

Woonvisie 2023-2027

Omgevingsvisie

Ontwikkelingen

- Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Als gemeente hebben we tot 2032 om de uitgangspunten en doelen van de Omgevingswet te implementeren in de organisatie. We zijn hierbij wel afhankelijk van een goed werkend DSO en we kunnen nog niet inschatten of dit extra kosten met zich mee zal brengen. De Rijksoverheid gebruikt deze tijd ook om de wet steeds meer vorm te geven.
- Visies, verordeningen, beleid en bestemmingsplannen moeten vanuit verschillende vakdisciplines worden omgezet naar de omgevingsvisie Midden-Drenthe en het omgevingsplan.
- Daarnaast moeten we ervoor zorgen dat onze informatievoorziening en digitalisering op orde is, dan kunnen inwoners/ondernemers met één klik op de kaart zien wat mogelijk is op een bepaalde locatie.
- Er komen veel ontwikkelingen op het Buitengebied af. Vraagstukken zoals de stikstofproblematiek kunnen veel impact hebben op hoe het Buitengebied is ingericht. Vanuit het Rijk en de provincie komen diverse beleidsvoornemens voor het Buitengebied, zoals het Provinciaal programma Landelijk gebied en de nationale en provinciale omgevingsvisie.

Wat willen we bereiken?

- Wij willen dat de juiste woningen op de juiste plek voor de juiste doelgroep worden gebouwd.
- Wij willen dat er wordt voldaan aan de vraag en woningbehoefte vanuit de samenleving.
- We willen dat onze kernen en wijken leefbaar zijn en dat nieuwe initiatieven bijdragen aan het verbeteren van het woon- en leefklimaat.
- We willen dat aspecten als vergroening, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit, health in all policies en duurzaamheid meegewogen worden bij het realiseren van nieuwe projecten.
- We willen dat er betaalbare koopwoningen in onze gemeente worden gerealiseerd.
- Wij willen extra aandacht besteden aan de begeleiding bij concrete projecten van het begin tot het einde (uitwerken, begeleiden en bewaken). We hechten hier veel belang aan.
- In 2025 starten we met het omgevingsplan voor de kleine kernen. De verwachting is dat dit proces doorloopt naar 2026. In 2023 is de Nota van Uitgangspunten omgevingsplan Midden-Drenthe aangenomen, waarin staat hoe we beleidsneutraal overgaan.
- We willen voor het Buitengebied een integrale aanpak ontwerpen met oog voor onze gemeentelijke belangen, zodat we van daaruit proactief kunnen handelen naar andere overheden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingsplan en visies

- We gaan het Omgevingsplan voor de kleine kernen actualiseren. De basis hiervoor zijn de in 2022 en 2023 vastgestelde stukken: Routekaart omgevingsplan, Nota van Uitgangspunten omgevingsplan, Participatiebeleid omgevingsplan en Handboek omgevingsplan.
- Er wordt uitvoering gegeven aan Visie op Smilde. Uitvoering van gemeentelijke onderdelen uit de visie worden zoveel mogelijk ingepast op de in de planning staande werkzaamheden.
- We hebben alle opgaven voor het buitengebied in kaart gebracht en onderzoeken of het mogelijk is een programma voor het buitengebied vast te stellen, waarin we aangeven hoe we in samenhang aan de opgaven gaan werken. Het vaststellen van een programma is een collegebevoegdheid.
- We werken verder aan de scenariostudie voor het ETP-terrein en de VAM-berg. Er wordt een voorkeursvariant van de scenario's uitgewerkt.
- De opgaven waarvoor we staan zijn groot. Niet alleen met betrekking tot wonen maar ook op het gebied van water, energie, duurzaamheid, recreatie, klimaatadaptatie, mobiliteit, landschap, natuur, stikstof enzovoort. Om hier invulling aan te geven zijn we gestart met een wervend perspectief voor Beilen. Het gaat daarbij niet alleen om het toevoegen van woningen maar juist ook om een aantrekkelijke openbare ruimte en verblijf- en werkgebieden.

Ruimtelijke projecten

- Door invulling te geven aan diverse woningbouwlocaties binnen onze gemeenten, spelen we in op de vraag vanuit de samenleving.
- Aan het Oranjekanaal Noordzijde in Oranje komen drie extra bouwkavels in de verkoop.
- In de Woonservicezone in Beilen is in deelgebied B het appartementencomplex en de woningen gerealiseerd (omgeving oude Karspelhuis)
- De bouw van woningen in Lievingerveld is volop op stoom. Het maximale aantal van 150 kavels is nu bijna uitgegeven. Daarom is een herziening van het bestemmingsplan in procedure gebracht om 15 extra woningen toe te staan. Nadat deze procedure is afgerond, kunnen de gronden die tot nu toe nog niet in de uitgifte zijn betrokken worden uitgegeven. Verder is de herinrichting van de doorgaande weg Lieving in voorbereiding. De weg wordt veiliger en het asfalt wordt vervangen door klinkers, zodat het meer aansluit bij de bebouwde omgeving en bij de maximale snelheid van 30 km/u. Uitvoering zal plaatsvinden in het voorjaar van 2025.
- Op de hoek van de Torenlaan/Nassaukade in Beilen wordt in het vierde kwartaal van 2024 gestart met de bouw van 11 appartementen en 5 levensloopbestendige woningen.
- In het Havengebied in Beilen (Grote Drift, Havenstraat, De Grote Driestraat en Verlengde Havenstraat) is gestart met de eerste fase van de bouw van 55 woningen.
- Aan de Acacialaan in Beilen is gestart met de bouw van 23 woningen.
- In 2024 gaan we verder met de uitwerking van de Visie op 't Stroomdal in samenwerking met Kits Primair en CKC. We werken in 2025 aan het definitieve ontwerp en starten de planologische procedure op. Ook hopen we begin 2025 de bouw aan te kunnen besteden en de omgevingsvergunning aan te vragen.

- De bouw van de acht sociale koopwoningen binnen het project De Lindelaar in Westerbork is in uitvoering.
- Het project An de Boerbrink in Westerbork wordt gezamenlijk ontwikkeld met bouwaannemer Hunebouw. De 10 gemeentelijke kavels zijn begin 2024 in optie gegeven en zijn inmiddels allemaal verkocht. De woningen zijn op dit moment in aanbouw.
- Het project Smilde-Molenwijk is een project van 31 woningen aan de noordrand van de kern Smilde. De gemeente ontwikkelt dit plan samen met woningcorporatie Actium en een projectontwikkelaar. Het streven is om de woningen eind 2025 op te leveren.
- We gaan aan de slag met woningbouwlocaties in Bovensmilde om daar te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn.
- In Wijster willen we een CPO faciliteren. We gaan een CPO-begeleider vanuit de Provincie Drenthe aanbieden aan de groep uit Wijster. Van de procesbegeleider kunnen zij sturing krijgen bij het ontwikkelen van plannen. Ook geven we kaders mee waarbinnen de plannen uitgewerkt worden.
- In de wijk Brootacker in Hooghalen werkt een CPO-vereniging aan een woonplan.

Wat mag het kosten?

Ruimte en leefomgeving	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	741	2.433	1.100	1.133	1.165	1.198
Totaal lasten	741	2.433	1.100	1.133	1.165	1.198
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	741	2.433	1.100	1.133	1.165	1.198

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn € 1.333.000 lager dan de begrote lasten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- Incidentele beschikbare bedragen. Dit betreft voor 2024 € 1,3 miljoen voor de invoering Omgevingswet en € 50.000 voor een procesaanpak leefbaar buitengebied.
- De toegerekende apparaatskosten stijgen in 2024 met € 120.000.
- Quick wins kadernota een besparing van € 75.000

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Ontwikkelingen

- De opgaven waarvoor we staan zijn groot. Niet alleen met betrekking tot wonen maar ook op het gebied van water, energie, duurzaamheid, recreatie, klimaatadaptatie, mobiliteit, landschap, natuur, stikstof enzovoort. Om doelen op de genoemde gebieden en vooral met betrekking tot woningbouw te realiseren wordt grondbeleid ingezet zoals is bepaald in de nota Grondbeleid 2021-2026. Wanneer er grondaankopen worden gedaan, is snel en vertrouwelijk handelen van belang. Hierin heeft de gemeenteraad een belangrijke rol. Om er voor te zorgen dat het proces tussen gemeenteraad en college vlot verloopt en een verkoper binnen een redelijke termijn weet of de gemeente bereid is zijn grond te kopen, leggen we procesafspraken vast, waarbij de raad een afweging kan maken. Dit is beschreven in de nota Grondbeleid 2021-2026.
- We zien dat de meeste kavels van gemeentelijke ontwikkelingen zijn verkocht. Om te zorgen voor voldoende ruimte voor woningen, zijn we voor Beilen gestart met het zoeken naar geschikte uitbreidingslocaties. Dit is verwoord in het rapport van Land-iD, door de gemeenteraad vastgesteld op 30 mei 2024.

Wat willen we bereiken?

- We willen zorgen voor voldoende vestigingsmogelijkheden in Midden-Drenthe zodat iedereen fijn kan wonen in Midden-Drenthe.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij zorgen voor een prettig vestigingsklimaat in onze gemeente door ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Daar waar wij zelf geen eigenaar zijn, bieden we bedrijven, ontwikkelaars of individuele inwoners de mogelijkheid zelf woningbouw te realiseren. Bij het faciliteren van deze initiatieven is de gemeente verplicht afspraken te maken, zodat duidelijk is wie welke verantwoordelijkheden heeft en met welke kosten de initiatiefnemer rekening moet houden.

Wat mag het kosten?

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	129	11	-466	-637	415	421
Totaal lasten	1.479	1.128	939	504	415	421
Totaal baten	-1.349	-1.118	-1.405	-1.140	0	0
Resultaat	129	11	-466	-637	415	421

Toelichting

Lasten

Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per BIE (Bouwgrond In Exploitatie) in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen zijn op dit taakveld de lopende plannen per jaar in evenwicht.

Baten

Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per BIE (Bouwgrond In Exploitatie) in beeld gebracht welke baten in de betreffende jaren worden verwacht. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen zijn op dit taakveld de lopende plannen per jaar in evenwicht.

Taakveld Wonen en bouwen

Ontwikkelingen

Wonen

- De druk op de woningmarkt in Midden-Drenthe is onveranderd hoog. Het gevolg is dat het aanbod aan woningen beperkt is en de prijzen (verder) zijn gestegen. Ook in 2025 proberen we ons op verschillende manieren in te zetten om het wonen in Midden-Drenthe betaalbaar te houden. Onder meer door de inzet van de starterslening en het mogelijk maken van de bouw van betaalbare woningen, zowel in de koop als de huursector. Tegelijkertijd is en blijft dit een uitdaging door de gestegen kosten.
- We bouwen op in- en uitbreidingslocaties en daarnaast vindt er (vooral in de grotere kernen) veel vervangende nieuwbouw plaats, waarbij verouderde (huur)woningen plaatsmaken voor nieuwe, duurzame, vaak levensloopbestendige woningen.
- Het Rijk werkt aan de Wet versterking regie volkshuisvesting. Van hieruit worden alle gemeenten (naar verwachting in 2025/2026) verplicht om regionaal te werken aan een evenwichtige/evenredige verdeling van urgent woningzoekenden tussen gemeenten. Elke gemeente moet straks een huisvestingsverordening met urgentieverordening hebben, waarin in ieder geval de wettelijk voorgeschreven urgentiecategorieën een plaats krijgen. Met de voorbereidingen hiervoor gaan we aan de slag.
- In 2025 zetten we ons samen met onze partners op de woningmarkt in op de verdere uitvoering van de regionale woondeal. Deze sloten we in december 2022 met de provincie, het Rijk en gemeenten in Zuidwest en Midden-Drenthe.
- We blijven de ontwikkelingen rondom stikstof, netcongestie etc. op de voet volgen. Deze factoren zijn sterk bepalend bij de ontwikkeling van onze woningbouwplannen- en ambities. Waar nodig lobbyen we richting provincie, Rijk en netbeheerders.
- We willen dat iedereen prettig kan wonen, ook als er een zorgvraag is. Onze ambitie is een inclusieve gemeente met een mix aan bewonersgroepen en woonvormen. In 2024 zijn we gestart met het oppakken van deze opgave. Dit doen we samen met onze partners in het Welwozo-samenwerkingsverband en werken we uit in een uitvoeringsprogramma. In 2025 werken we hieraan verder. We maken afspraken over hoe we het wonen voor

zorgdoelgroepen gaan realiseren. Zo kunnen we samen sturen op locaties, spreiding en randvoorwaarden rondom woonzorgoplossingen. Daarnaast gaan we in 2025 door met het aanbieden van de Verzilverlening. Hiermee kunnen senioren met een bescheiden inkomen en vermogen de overwaarde in hun woning gebruiken om de woning levensloopbestendig te maken. We willen de regeling breder gaan inzetten: ook voor het financieren van duurzaamheidsmaatregelen.

Leefbaarheid en wijkverbetering

- Een prettige woon- en leefomgeving in onze kernen en wijken vinden we belangrijk. In 2023 is het wijkverbeteringsproject in de Zes lanenbuurt afgerond (reconstructie Beukenlaan Lindelaan) en is er een start gemaakt met het project herstructurering Bomenbuurt (sloop/nieuwbouw en verduurzaming woningen). Onderdeel van de plannen is de sloop-nieuwbouw van 42 huurwoningen. Op basis van een samenwerkingsovereenkomst met Woonservice is, samen met de inwoners, gewerkt aan een stedenbouwkundig plan dat in februari 2024 is afgerond. Dit plan is de basis voor verdere uitwerking met betrekking tot de nieuwbouw, inrichting woonomgeving en de infrastructuur. De uitvoering zal gefaseerd gaan plaatsvinden tot en met 2028. De bewonerscommissie Bomenbuurt is hier als stakeholder ook actief bij betrokken.

Woonwagenzaken

- Er is nog steeds een directe behoefte aan standplaatsen. Er is een wachtlijst met 8 personen. Op de woonwagenlocatie in Beilen is ruimte voor uitbreiding met 7 standplaatsen. Voor deze uitbreiding zijn al diverse onderzoeken gepleegd en zijn er adviezen opgevraagd bij verschillende instanties.
- De grootste problemen op de huidige standplaatsen zijn opgelost. Zo zijn onder andere een aantal lekkages verholpen, zijn twee bergingen gerenoveerd en is er bestrating vervangen.
- Het overdragen van het eigendom van de woonwagenlocaties aan een woningcorporatie is nu Drenthe-breed opgepakt. Dit speelt momenteel bij meerdere Drentse gemeenten en daarom wordt nu samengewerkt.

Wat willen we bereiken?

Iedereen moet prettig kunnen wonen in Midden-Drenthe, nu en in de toekomst. We streven daarbij naar een inclusieve samenleving waarin iedereen zich thuis kan voelen in een dorp of buurt. Om dit te kunnen verwezenlijken hebben we in de Woonvisie zes belangrijke ambities geformuleerd:

1. Meer woningen in alle dorpen, passend bij de vraag.
2. Betaalbaar wonen.
3. Prettig wonen in combinatie met welzijn en zorg.
4. Woonkansen voor bijzondere doelgroepen.
5. Bestaande woningen verduurzamen.
6. Leefbare kernen en buurten.

Woonwagenzaken

- Voor 2024 is er budgetruimte gecreëerd om met het omgevings- en inrichtingsplan voor de uitbreiding van de woonwagenlocatie in Beilen aan de slag te gaan. In 2025 willen we de uitbreiding realiseren.
- We willen de overdracht van het eigendom van de woonwagenlocatie naar een woningcorporatie afronden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2025 geven we verder uitvoering aan onze Woonvisie. Via het Programma wonen sturen we op ons bouwprogramma en spelen we in op de verwachte behoefte aan woningen. We zetten daarbij in op een divers en gevarieerd woningaanbod, waarbij woningbouwontwikkelingen aansluiten bij de maat en het karakter van de dorpen.
- We zetten in op realisatie van 1720 woningen tot 2030. Dit doen we door extra locaties te zoeken en in ontwikkeling te brengen (inbreiding en uitbreiding). Bestaande woningbouwplannen zoals de uitbreiding van Beilen maken we concreet.
- We houden de woningbouwproductie bij in een woningbouwmonitor. Hierdoor kunnen we tijdig bijsturen als de woningbehoefte hier om vraagt.
- Beleidskaders ontwikkelen voor wonen. In navolging van de ontwikkeling van het beleid voor woningsplitsing en wonen in bijgebouwen, zetten we ook in op beleid voor ruimte voor ruimte. Tevens evalueren we onze doelgroepenverordening. Daarnaast onderzoeken we instrumenten die betaalbaarheid kunnen ondersteunen zoals opkoopbescherming, mogelijkheden voor voorrang voor lokale woningzoekenden en sociale koop in bestemmingsplannen.
- Inzetten op een evenwichtige en gevarieerde woningvoorraad: inzetten op bouwen voor starters en doorstromers (o.a. senioren).
- We geven uitvoer aan de meerjarige prestatieafspraken afgesloten met de in Midden-Drenthe werkzame woningcorporaties en huurdersorganisaties. De afspraken gaan onder meer over de beschikbaarheid, betaalbaarheid en verduurzaming van de sociale huurvoorraad.
- We zetten in op een betaalbaar koopprogramma. We dagen ontwikkelaars en initiatiefnemers uit om betaalbare woningen te realiseren via innovatieve woonvormen en bouwconcepten. Initiatieven die hier aan bijdragen stimuleren we.
- We continueren de starterslening om een (betaalbare) koopwoning voor starters beter bereikbaar te maken. We onderzoeken of het prijsplafond moet worden verhoogd.
- Met onze Welwozo-partners maken we afspraken over hoe we het wonen voor zorgdoelgroepen gaan realiseren. Zo kunnen we samen sturen op locaties, spreiding en randvoorwaarden rondom woonzorgoplossingen.
- We willen de bewustwording bij woningbezitters versterken om tijdig hun woning levensloopbestendig te maken. Daarvoor zetten verschillende instrumenten in, waaronder de Verzilverlening. Deze verruimen we met verduurzamingsmogelijkheden.
- Verduurzaming van de woningvoorraad stimuleren we door de inzet van verschillende maatregelen zoals isoleren en energiebesparing.
- In 2025 gaan we verder met de aanpak van de Bomenbuurt in Westerbork. Dit doen we samen met bewoners en woningcorporatie Woonservice.

- We werken verder aan een Wervend Perspectief voor Beilen.
- Samen met het provinciale Impulsteam voeren we prioritaire woningbouwprojecten uit.
- We zetten in op de realisatie van tijdelijke woningen aan de Eursingerweg in Beilen.
- Diverse (CPO)initiatieven op het gebied van woningbouw worden door ons begeleid richting realisatie.

Woonwagenzaken

- Door in Drenthe-breed verband de overdracht van het eigendom van de woonwagenlocaties naar een woningcorporatie op te pakken, hopen we hier sneller overeenstemming over te bereiken.
- Samen met een bureau wordt het omgevings- en inrichtingsplan voor de uitbreiding van de woonwagenlocatie in Beilen opgesteld. Verder is er een participatieplan opgesteld waaruit blijkt hoe alle belanghebbenden bij het proces worden betrokken.

Wat mag het kosten?

Wonen en bouwen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.430	3.375	2.782	2.982	2.932	2.913
Totaal lasten	2.725	4.581	3.580	3.801	3.661	3.642
Totaal baten	-1.295	-1.206	-799	-819	-729	-729
Resultaat	1.430	3.375	2.782	2.982	2.932	2.913

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2025 zijn € 1.001.000 lager dan de begrote lasten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- Het vervallen van diverse incidenteel beschikbare gestelde bedragen in 2024. Wervend Perspectief € 357.000, Masterplan Orvelte € 56.000, woonplan € 40.000, MFA de Spil € 153.000, advies uitvoering woonwagentaken € 51.000, Wet kwaliteitsborg bouwen € 20.000, inspectie asbest gemeentelijke gebouwen € 66.000 en integraal toezicht en handhaving € 85.000.
- Het budget levering gas is met € 109.000 naar beneden bijgesteld.
- Lagere kapitaallasten in 2025 van € 82.000.

Baten

De begrote baten 2024 zijn € 407.000 lager dan de begrote baten 2024. Dit wordt vooral verklaard door:

- Lagere legesopbrengsten bouw van € 386.000 in 2025 ten opzichte van 2024.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid.

Voor de tarieven voor 2025 gelden de volgende uitgangspunten:

- Opbrengstverhoging OZB: 2,5% o.b.v. index hci_p;
- tariefstijging van 2,5% forensenbelasting;
- BIZ-bijdrage Centrum Beilen; voor BIZ-bijdrage Westerbork geldt een vast tarief voor 2023 t/m 2027;
- tarief toeristenbelasting € 1,55 per persoon per overnachting,
- tariefstijging van 2% voor overige belastingen en leges en 2,2% verhuur van sportaccommodaties;
- tarieven afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op het laatst vastgestelde 'Afvalstoffenbeleidsplan'; de tarieven zijn 100% kostendekkend, de kwijtschelding is erin verwerkt;
- tarief rioolheffing is gebaseerd op het laatst vastgestelde 'Watertakenplan'; het tarief is 100% kostendekkend, de kwijtschelding is erin verwerkt. Om het Watertakenplan te kunnen uitvoeren stijgt het tarief voor 2025 met 3,5%.

In tabellen staan voor de verschillende heffingen de tarieven en de opbrengsten vermeld.

Daarnaast staat in deze paragraaf informatie over kwijtschelding, over belastingdruk en kostendekking en wordt ingegaan op ontwikkelingen.

Opbrengsten belastingen, rechten en leges

Opbrengsten belastingen en rechten

Belastingsoorten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Onroerende-zaakbelastingen	7.492	8.120	8.467
• woonruimten	4.384	4.758	4.997
• niet-woonruimten	3.108	3.362	3.470
Afvalstoffenheffing	3.086	3.276	3.288
Rioolheffing	4.057	4.100	4.336
Forensenbelasting	262	260	265
Toeristenbelasting	1.264	1.079	1.253
Bedrijven Investeringszone (BIZ)	70	72	72
Begrafnisrechten	319	400	400

Legesinkomsten (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bouwleges	1.053	950	569
Huwelijksrechten	19	22	22
Bewijs opneming BRP	7	8	8
Gemeentelijke leges rijbewijzen	93	67	67
Leges eigen verklaring	13	20	20
Gemeentelijke leges paspoorten	43	13	13
Gemeentelijke leges identiteitskaarten	38	23	23
Gemeentelijke leges verklaring omtrent gedrag	1	7	7

Tarieven en WOZ-waarden

Soort belasting/heffing	Tarief 2023	Tarief 2024	Tarief 2025
Onroerendezaakbelastingen (OZB)			
Woningen:			
· Eigenaar	0,098%	0,098%	0,098%
Niet woningen:			
· Eigenaar	0,242%	0,256%	0,256%
· Gebruiker	0,194%	0,205%	0,199%
Afvalstoffenheffing			
· Eenpersoonshuishoudens	€ 183,55	€ 193,55	€ 193,55
· Tweepersoonshuishoudens	€ 205,55	€ 215,55	€ 215,55
· Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 228,55	€ 238,55	€ 238,55
· Extra groene container	€ 101,75	€ 106,75	106,75
Rioolheffing (per aansluiting)	€ 238,50	€ 238,50	€ 246,85
Toeristenbelasting (per persoon per overnachting)	€ 1,30	€ 1,55	€ 1,55
Forensenbelasting*			
tot € 53.000,-	€ 433,00	€ 446,00	€ 457,66
van € 53.000 tot € 80.000	€ 531,50	€ 548,50	€ 562,21
van € 80.000 tot € 107.000	€ 559,50	€ 577,00	€ 591,43
van € 107.000 tot € 133.000	€ 572,50	€ 590,50	€ 605,26
van € 133.000 tot € 160.000	€ 646,50	€ 667,00	€ 683,68
van € 160.000 of meer.	€ 816,00	€ 842,00	€ 863,05

* betreft woz-waarde 2024 deze wordt geactualiseerd naar 2025.

Kwijtschelding

Belastingplichtigen met een laag inkomen kunnen kwijtschelding vragen van de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Dit geldt ook voor kleine, soms startende, zelfstandige ondernemers. De aanvragen worden wat betreft inkomen, vermogen en gezinssituatie getoetst aan door het rijk vastgestelde normen.

Onderstaande tabellen geven inzicht in het aantal (gehonoreerde) kwijtscheldingsverzoeken en de bedragen die daarmee gemoeid zijn.

Kwijtschelding

	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Aantal verzoeken	483	500	500
Aantal gehonoreerd	380	375	375
Bedrag (bedragen x € 1.000)	155	178	178

Kosten gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken

Jaar (bedragen x € 1.000)	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
2023	0	84	71	155
2024 (begroot)	1	82	95	178
2025 (begroot)	1	82	95	178

Belastingdruk

Belastingdruk (x € 1.000)			
Opbrengst onroerendezaakbelastingen	8.467		
af: opbrengst niet-woonruimten	-3.470		
		4.997	
Opbrengst rioolheffing	4.232		
af: opbrengst niet-woonruimten	-409		
		3.823	
Opbrengst afvalstoffenheffingen	3.396		
		3.396	
Totaalopbrengst particuliere huishoudingen			12.216

De totale geraamde belastingopbrengst van particuliere huishoudens in 2025 bedraagt € 12,2 mln. Het geraamde aantal woonruimten per 1 januari 2025 is 16.100 (betreft CBS gegevens Stuf cap). De gemiddelde belastingdruk per woonruimte van een koopwoning bedraagt dan € 757 (2024: € 715). Deze indicatoren zijn berekend volgens een eigen - bestendig toegepaste - methode. Door verschillen in definities, en daardoor in gehanteerde tarieven en hoeveelheden, wijken deze indicatoren af van de beleidsindicatoren in het programma Bestuur en ondersteuning.

Huurders betalen geen onroerendezaakbelasting. De belastingdruk van een huurwoning, uitgaande van een drie- of meerpersoonshuishouden, bedraagt dan € 448 (2024: € 477). Dit is de optelsom van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Het aantal inwoners per 1 januari 2025 wordt geschat op 34.100. De belastingdruk per inwoner komt dan op € 358 (2024: € 339).

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

De tarieven van de afvalstoffenheffing blijven gelijk aan die van 2023.

Het scheidingspercentage in Midden-Drenthe is momenteel 75% en er wordt 156 kilo restafval per inwoner ingezameld.

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead

De kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.3 Taakveld afval

De kosten die gemaakt worden voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de afvalstoffenheffing verantwoord.

1.2 Taakveld openbare orde en veiligheid

De kosten van de inzet van een buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) voor toezicht en handhaving.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer

De kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen

De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW

De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Taakveld (Bedragen x € 1.000)	Toegerekende kosten
Lasten	
0.4 overhead	263
7.3 afval	3.118
1.2 openbare orde en veiligheid	5
2.1 verkeer en vervoer	284
6.3 inkomensregelingen	83
Toerekenbare BTW	510
totale lasten	4.563
Baten	
7.3 afval	679
2.1 verkeer en vervoer	117
totale baten	796
Saldo	3.467

Totaaloverzicht baten en lasten afvalstoffenheffing (Bedragen x € 1.000)	
De toegerekende lasten	3.467
Leges opbrengsten aansluitingen afvalstoffenheffing	3.288
Verschil	179

Verloop egaliseringsreserve tarief afvalstoffenheffing (Bedragen x € 1.000)	
Verwachte stand op 1 januari 2024	489
Onttrekking	-179
Stand op 31 december 2024	310

Kostenonderbouwing rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing blijft ongewijzigd, namelijk € 238,50 per aansluiting.

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead

De kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.2 Taakveld riolering

De kosten die behoren tot de gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de riolering verantwoord.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer

De kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen

De kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW

De kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Taakveld (Bedragen x € 1.000)	Toegerekende kosten
0.4 Taakveld overhead	381
7.2 Taakveld riolering	2.436
2.1 Taakveld verkeer en vervoer	109
6.3 Taakveld inkomensregelingen	204
Toegerekende BTW	463
Totale lasten	3.593

Daarnaast wordt er € 1,015 miljoen gedoteerd aan de voorziening riolering voor het uitvoeren van vervanginvesteringen.

Totaaloverzicht baten en lasten rioolheffing (Bedragen x € 1.000)	
Toegerekende lasten	4.608
Toegerekende baten	4.336
Resultaat	-272

Verloop voorziening riolering (Bedragen x € 1.000)	
Verwachte stand op 1 januari 2025	1.879
Dotatie	1.015
Onttrekking	-1.015
Stand op 31 december 2025	1.879

Verloop reserve riolering (Bedragen x € 1.000)	
Verwachte stand op 1 januari 2025	636
Dotatie	-
Onttrekking	-272
Stand op 31 december 2025	364

Kostprijsberekening omgevingsvergunning.

Leges omgevingsvergunningen zijn rechten die worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet. Dit artikel luidt:

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
 - het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
 - het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.

Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met een relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in onze gemeente met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze.

Binnen het legesstelsel voor aanvragen om een omgevingsvergunning voor bouwactiviteiten wordt gewerkt met een percentage over de bouwkosten.

Alle kosten die betrekking hebben op omgevingsvergunning zijn als volgt begroot.

Integrale toezicht en handhaving

Aandeel	€	221.000
Overhead	€	131.000
Btw	€	5.000

De lasten op het product integrale toezicht en handhaving worden voor 50% toegerekend. De lasten die betrekking hebben op dienstverlening en handhaving mogen niet worden doorgerekend.

Hiernaast wordt 50% van de toe te rekenen btw meegenomen.

Welstand

Aandeel	€	18.000
Btw	€	4.000

De lasten op het product Welstand worden voor 100% toegerekend. Hiernaast wordt de toe te rekenen btw meegenomen.

Vergunningverlening

Aandeel	€	605.000
Overhead	€	368.000
Btw	€	3.000

Aan het product Vergunningverlening wordt 70% van de kosten toegerekend aan directe werkzaamheden omgevingsvergunning. De overige lasten hebben betrekking op dienstverlening en die mogen niet worden doorgerekend.

Hiernaast wordt 70% van de toe te rekenen btw meegenomen.

team Omgeving en Veiligheid

Aandeel	€	-
Btw	€	-

Door de werkdruk kunnen specifiek personeel tijdelijk worden ingehuurd voor werkzaamheden omgevingsvergunning.

Aan de producten integraaltoezicht en vergunningverlening wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze is verantwoord op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 47,56 wordt de overhead toegerekend aan het bovengenoemd producten. Het niet toerekenen van de overheadkosten zou een ongewenst begrotingstekort veroorzaken.

In de begroting 2025 bedraagt het saldo van bovenstaande producten € 2.112.000. Hiervan kan € 1.355.000 worden toegerekend aan de kostprijsberekening omgevingsvergunning.

In de begroting 2024 zijn € 607.000 aan baten geraamd.

Er is een dekkingsgraad van 45%.

Kostprijsberekening begraafrechten.

Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet. Dit artikel luidt:

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
 - het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
 - het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.

Kostenbegroting lijkbezorging.

Bedragen x € 1.000	Begraafrechten	Grafdelven	Onderhoud graven	Begraafplaats en algemeen	Totaal
Directe kosten	86	59	18	599	762
Toegerekende overhead	72	17	12	83	183
Totale kosten	158	76	30	682	946
Percentage tlv lijkbezorging	20%	100%	20%	62%	56,7%
Directe kosten lijkbezorging	17	59	4	372	452
Toegerekende overhead lijkbez.	14	17	2	51	85
BTW	-	3	-	51	54
Totale lasten lijkbezorging	32	79	6	474	590

Begraafrechten: betreft alleen uren afdeling dienstverlening, de doorberekende kosten bestaan uit het versturen van nota's, brieven, verlengingen, enz.

Grafdelven: deze kosten worden gemaakt op het moment dat er een graf ontstaat.

Onderhoud graven: dit betreffen de kosten die worden gemaakt door de buitendienstmedewerkers.

Begraafplaatsen algemeen: een gedeelte heeft betrekking op graven voor onbepaalde tijd. Hiernaast worden de kosten van de oorlogsgraven buiten beschouwing gelaten en de uren binnendienst voor 34% toegerekend.

Aan de producten wordt overhead vanuit het taakveld overhead afzonderlijk toegerekend op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 47,56 en buitendienst: € 21,41.

In de begroting 2025 wordt is totaal € 945.837 begroot voor lijkbezorging. Hiervan kan € 590.496 worden toegerekend aan de kostprijsberekening lijkbezorgingsrechten.

In de begroting zijn € 400.000 aan baten geraamd wat resulteert in een dekkingsgraad van 67,7%.

Ontwikkelingen

- Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026:
 1. lokale lasten stijgen mee met de inflatie; verdere verhoging kan als helder is waar het geld voor nodig is;
 2. voor alle gemeentelijke leges wordt bepaald wat een kostendekkend tarief is; het uitgangspunt is dat die tarieven ook worden toegepast; in uitzonderingsgevallen kan daar van worden afgeweken; bijvoorbeeld bij begraven en cremieren.
- Tariefstijging van 2% voor overige belastingen, leges en verhuur sportaccommodaties.
- WOZ-waarden: stijgend aantal verkopen en verkoopprijzen.
- Nieuw of aangepaste financieringssystematiek per 2026 waarbij verruiming van het lokale belastinggebied een te onderzoeken onderdeel is.
- Bezwaren WOZ-waarden door no-cure-no-pay-bedrijven (ncnp): in opdracht van het ministerie is onderzoek gedaan naar de werkwijze en het verdienmodel van ncnp-bedrijven. De Tweede Kamer heeft op 27 oktober 2023 het wetsvoorstel 'Wet herwaardering proceskostenvergoedingen WOZ en bpm' aangenomen.
- Verdere integratie uitvoering basisregistraties BAG, WOZ en BGT / toezicht en handhaving (inclusief vergunningsvrije bouw en onverantwoordelijke en/of illegale bouw) en invoering Samenhangende objectregistratie (SOR) in 2025.
- Wetswijzigingen:
 1. onderzoek naar het tegenstrijdig belang WOZ-waarde bij verhuur (verhuurder belang bij hoge waarde, huurder bij lagere waarde);
 2. mogelijkheid om bezwaar- en beroep in te stellen tegen een beschikking uitstel van betaling en tegen een beschikking kwijtschelding: datum invoering staat gepland voor 2027;
 3. herziening gemeentelijk belastinggebied.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De gemeente bevindt zich in een dynamische omgeving. Om ambities te formuleren, beleid te maken en uit te voeren worden keuzes gemaakt en risico's afgewogen. De regeldruk neemt toe, het takenpakket wordt uitgebreid en we hebben te maken met verschillende verwachtingen van inwoners. Wat we als gemeente doen is zichtbaar voor iedereen. De kans op reputatie- en financiële schade neemt toe.

Daarom moeten we als gemeente de risico's die er zijn beheersen.

De mate waarin de gemeente in staat is om de bestaande risico's op te vangen wordt uitgedrukt in het ratio weerstandsvermogen. Dit is de verhouding tussen de financiële middelen die de gemeente vrij kan maken om de nadelige gevolgen van deze risico's op te vangen (beschikbare weerstandscapaciteit) en de risico's die de gemeente loopt (benodigde weerstandscapaciteit).

$$\text{Weerstandsvermogen of ratio weerstandscapaciteit} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor beoordeling van de uitkomst van de ratio wordt middels onderstaande tabel een waardering gekoppeld:

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing staat dat de doelstelling van de gemeente een ratio tussen 1 en 2 is. De gemeente heeft dan voldoende weerstandscapaciteit om mogelijke risico's af te dekken.

Vaststellen weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit buffers in het eigen vermogen. Risico's kunnen zich incidenteel voordoen, bijvoorbeeld een negatief exploitatieresultaat. Deze risico's moeten worden opgevangen door een vrij aanwendbare reserve. De vrij aanwendbare reserves vormen de incidentele weerstandscapaciteit.

Als de financiële impact van risico's structureel is, moet dit worden opgevangen door de structurele weerstandscapaciteit. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, de stelpost onvoorziene uitgaven en de structurele bestedingsruimte.

In onderstaande tabel staat de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
<i>Exploitatie (structurele weerstandscapaciteit)</i>			
Onbenutte belastingcapaciteit	1.654	1.420	1.099
Onvoorziene uitgaven	0	25	25
Bestedingsruimte	0	pm	pm
<i>Vermogen (incidentele weerstandscapaciteit)</i>			
Rekeningsaldo	7.519	451	pm
Incidentele bestedingsruimte	0	0	0
Algemene reserve	3.017	3.017	1.417
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	2.891	2.807	2.930
Bestemmingsreserves	0	0	0
Stille reserves	pm	pm	pm
Totaal	15.081	7.720	5.470

Structurele weerstandsvermogen

Het structurele weerstandsvermogen bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, stelpost onvoorziene uitgaven en de structurele bestedingsruimte.

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de voor 2025 geraamde opbrengsten uit onroerende zaakbelasting en de door het rijk vastgestelde normopbrengst voor dat jaar. De normopbrengst voor 2025, dit is de door het rijk gehanteerde artikel 12-norm, is vastgesteld op 0,1595% van de WOZ-waarde. De geraamde opbrengst voor 2025 is ruim € 8,4 miljoen. De 'normopbrengst' voor 2025 is ruim € 9,5 miljoen. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee afgrond € 1, miljoen.

Voor onvoorziene uitgaven is een wettelijk verplicht bedrag opgenomen van € 25.000.

Incidentele weerstandscapaciteit

Het incidentele weerstandsvermogen bestaat uit het rekeningsaldo, de algemene reserves (Algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie), de bestemmingsreserves, de incidentele bestedingsruimte en de stille reserves.

De bestemmingsreserves zijn niet in deze tabel opgenomen. Hiervoor is een specifieke aanwending voorzien. De stille reserves zijn niet geïnventariseerd.

Tabel opbouw weerstandsvermogen (x € 1.000)

Omschrijving reserve	Weerstandsvermogen
Algemene reserve:	
Algemeen Weerstandsvermogen	1.417
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	2.930
Totaal bestemmingsreserves	4.347

De reserve weerstandsvermogen staat voor een hoger bedrag op de balans. 10 % van het surplus van deze reserve wordt aangewend ter dekking van het begrotingstekort.

Benodigde weerstandscapaciteit

Om de risico's in beeld te krijgen zijn de risico's geïdentificeerd en beoordeeld volgens het risicomanagementmodel uit de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement.

Per risico is ingeschat hoe groot de kans is dat deze zich voordoet en wat de financiële gevolgen hiervan

zijn. Dit is gebeurd aan de hand van de tabellen Kansscore en Klasse.

Tabel: Kansscore

Kansscore	Omschrijving	Toelichting
1	Minder dan of 1 keer per 10 jaar	Zeer onwaarschijnlijk
2	1 keer per 5-10 jaar	Onwaarschijnlijk
3	1 keer per 2-5 jaar	Waarschijnlijk
4	1 keer per 1-2 jaar	Mogelijk
5	1 keer per jaar	Vrijwel zeker

Tabel: Klasse

Klasse	Financieel gevolg	Imagobeeld	Referentiebeeld
A	< € 75.000	Zeer klein	Geen bedreiging voor de doelstellingen
B	Tussen € 75.000 en € 250.000	Klein	Minimale bedreiging voor de doelstellingen
C	Tussen € 250.000 en € 1.000.000	Midden	Bedreiging voor de doelstellingen
D	Tussen € 1.000.000 en € 1.500.000	Groot	Ernstige bedreiging voor de doelstellingen
E	> € 1.500.000	Zeer groot	Zeer ernstige bedreiging voor de doelstellingen

Ieder risico krijgt zo een risicoscore, hieraan wordt een risicopercentage gehangen. Dit percentage vermenigvuldigd met het risico leidt tot een risicobedrag. De uitkomsten hiervan staan opgenomen in het risicoprofiel of risicocontrolematrix.

Risico's

Taakveld/Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans %	Bedrag	Risico-bedrag	I/S	Reactie	Beheersmaatregel
Sociaal domein:								
Kostenstijging	De kosten binnen het sociaal domein stijgen de komende jaren meer dan gemiddeld. Dit effect wordt enigszins gecompenseerd door de verschillende maatregelen uit het programma Sociaal Domein.	3b	40%	500.000	200.000	S	verminderen / accepteren	Het beleid overeenkomstig aanpassen. Het aanwenden van de opgebouwde reserve.
Eigen risico Inkomensdeel	Uitkeringslasten tot 107,5% van het door het rijk toegekende inkomensdeel komen voor risico van de gemeente. De geraamde rijksbijdrage bedraagt afgerond € 7.428.000. 7,5% hiervan is € 557.100.	3b	20%	557.100	111.420	S	verminderen / accepteren	In de werkprocessen is veel aandacht voor het voorkomen van fraude. In het kader van de re-integratie worden zoveel mogelijk bijstandsgerechtigden naar werk begeleid. Een plotselinge stijging van het aantal bijstandsgerechtigden kan echter niet altijd worden opgevangen.
Bestuur en ondersteuning								

Taakveld/Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans %	Bedrag	Risico-bedrag	I/S	Reactie	Beheersmaatregel
Algemene uitkering	Minder middelen ontvangen vanuit de algemene uitkering als gevolg van lagere accressen. Op basis van 2,5% van het algemeen uitkeringsdeel 2025.	3c	40%	1.800.000	720.000	S	accepteren	Indien van toepassing/ mogelijk de kortingen doorberekenen aan de budgetten van de vakafdelingen,.
Cyberaanval	De hoogte van een mogelijke cyberaanval is nauwelijks in te schatten. Dit is afhankelijk van de informatie die 'gestolen' wordt en wat er met deze informatie gedaan wordt.	3c	20%	3.000.000	600.000	S	voorkomen	Optimaliseren van de beveiliging, actuele controle protocollen, personeel bewust maken van de gevaren, een goede backupprocedure en jaarlijks via een audit toetsen.
Asbest	Er wordt in een gemeentelijk gebouw asbest aangetroffen. saneringskosten die dit met zich meebrengt.	4a	50%	150.000	75.000	S	beheersen	Jaarlijkse controle van de panden waarin asbest aanwezig is om de situatie te beheersen.
Gemeentelijke regelingen	Het risico dat deze bijdragen sterker stijgen dan de in de begrotingsrichtlijnen toegepaste indexering voor loon- en prijsontwikkeling.	1b	30%	80.000	24.000	S	accepteren	Afhankelijk van de jaarlijkse uitkomst keuring moet uit eigen middelen worden bijgedragen.

Taakveld/Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans %	Bedrag	Risico-bedrag	I/S	Reactie	Beheersmaatregel
Garantiestellingen	De gemeente heeft 1 gewaarborgde geldleningen. Restant waarde is € 1,437 miljoen. Het risicobedrag bedraagt 25%	2a	15%	368.000	55.200	I	Accepteren/ beheersen	Niet stuurbaar, kritisch volgen.
Staatssteun & Europese aanbesteding	Onvoldoende kennis over de complexe regelgeving op dit gebied waardoor ten onrechte Staatssteun wordt verschaft of onjuist wordt aanbesteed.	2a	15%	250.000	37.500	S	verminderen	Processen zijn zo ingericht dat in principe advisering plaatsvindt door Juridische zaken (Staatssteun) en / of de inkoper (gecoördineerde inkoopfunctie).
Economische ontwikkelingen	Mogelijk schadeloosstelling kettingbeding Westeinde 52A.	2a	15%	450.000	67.500	I	beheersen	Bij de planontwikkeling er rekening mee houden dat dit gebied wordt bestemd als parkeerplaats en niet voor de supermarkt.
Verkeer, vervoer en waterstaat								
Hogere uitvoeringskosten	Door meer inspraak, onderzoek en marktontwikkelingen kunnen civiele projecten langer duren en duurder uitvallen dan begroot.	3d	40%	3.000.000	1.200.000	S	beheersen	Periodiek de kredieten monitoren en indien nodig actualiseren.
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing								

Taakveld/Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans %	Bedrag	Risico-bedrag	I/S	Reactie	Beheersmaatregel
<u>Omgevingswet</u>	Voorafgaand aan/ bij de bekrachtiging van de omgevingswet (invoering 1 juli 2022) zijn niet alle effecten in beeld.	4b	50%	500.000	250.000	I	beheersen	In de begroting is rekening gehouden met de bekende effecten, op de onvoorziene effecten moet snel worden geanticipeerd.
Volksgezondheid en milieu								
Zonnelingen	De verstrekte zonnelingen niet worden terugbetaald.	2a	15%	449.000	67.350	I	beheersen	Jaarlijks wordt de zonnelening afgelost waarmee het risico ook wordt afgebouwd.
Ruimtelijke ordening	De conjunctuurgevoelige begrote legesopbrengsten omgevings- vergunningen worden niet gerealiseerd.	3b	20%	936.000	187.200	I	verminderen	Flexibel inspelen op de lastenkant als de baten/werkzaamheden achterblijven.
Stagnatie verhuur	Gemeentelijke gebouwen op strategische gronden worden niet meer verhuurd	2a	15%	250.000	37.500	I	Beheersen	
Begraafplaatsen	De begrote legesopbrengsten begraafrechten niet worden gerealiseerd.	2b	20%	400.000	80.000	I	verminderen	Informereren over mogelijkheden gemeentelijke begraafplaatsen, lasten verlagen
					3.712.670			

Vaststellen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

Op basis van de berekende weerstandscapaciteit en het risicobedrag wordt het weerstandsvermogen als volgt berekend:

Het ratio weerstandsvermogen bedraagt 1,47.

Hieruit blijkt dat de gemeente voldoende in staat is (geweest) om mogelijke risico's af te dekken en

	Beschikbare weerstandsvermogen	5.470
Ratio weerstandsvermogen =	-----	-----
	Benodigde weerstandsvermogen	3.713

Risico's matrix

Effect		A	B	C	D	E
		< 75.000	75.000-250.000	250.000-1.000.000	1.000.000-1.500.000	> 1.500.000
Kans	5 1 per jr	0	0	0	0	0
	4 1 per 1-2 jr	1	1	0	0	0
	3 1 per 2-5 jr	0	1	0	0	0
	2 1 per 5-10 jr	5	1	0	0	0
	1 > 1 per 10 jr	0	1	0	0	0

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven de gemeenteraad een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. In de begroting wordt een toelichting gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat dat betekent voor de financiële positie van de gemeente.

Er zijn geen landelijke normen voor de kengetallen omdat deze erg afhangen van de lokale situatie.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties. Dit geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie.

	(bedragen x 1.000)	Rekening	Begroting				
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
a	Vaste schulden	44.102	73.901	64.359	57.419	50.182	43.350
b	Netto vlottende schuld	10.226	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
c	Overlopende passiva	3.671	500	500	500	500	500
d	Financiële activa	1.928	1.238	1.692	1.565	1.432	1.293
e	Uitzettingen < 1 jaar	28.373	7.800	7.800	7.800	7.800	7.800
f	Liquide middelen	419	410	410	410	410	410
g	Overlopende activa	220	50	50	50	50	50
h	Totale baten	107.748	129.638	133.909	127.426	121.244	115.545
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%)	25%	62%	52%	49%	46%	43%

Analyse

De netto schuldquote is een percentage dat ongeveer overeenkomt met het Europese schuldplafond van 60% van het bruto binnenlands product zoals dat voor de lidstaten van de Europese Unie geldt. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%.

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

(bedragen x 1.000)		Rekening	Begroting				
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
a	Vaste schulden	44.102	73.901	64.359	57.419	50.182	43.350
b	Netto vlottende schuld	10.226	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
c	Overlopende passiva	3.671	500	500	500	500	500
d	Financiële activa	8.591	9.035	7.903	7.393	6.871	6.337
e	Uitzettingen < 1 jaar	28.373	7.800	7.800	7.800	7.800	7.800
f	Liquide middelen	419	410	410	410	410	410
g	Overlopende activa	220	50	50	50	50	50
h	Totale baten	107.748	129.638	133.909	127.426	121.244	115.545
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%		19%	56%	48%	45%	42%	38%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

(bedragen x 1.000)		Rekening	Begroting				
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
a	Eigen vermogen	48.175	32.220	34.319	31.714	31.609	31.491
b	Balanstotaal	120.895	129.638	133.909	127.426	121.244	115.545
Solvabiliteit (A/B) * 100%		40%	25%	26%	25%	26%	27%

Analyse

Algemene normwaarden Solvabiliteit	
Weinig tot geen schuld	> 80 %
Normaal	30% - 80%
Voorzichtigheid geboden	20% - 30%
Bezit zeer zwaar belast met schuld	0% - 20%

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. In artikel 38, onderdeel a, van het BBV wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen:

Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:

1. Niet in exploitatie genomen bouwgronden;
2. Overige grond- en hulpstoffen.

In onderdeel b van artikel 38 wordt gevraagd om 'onderhanden werk' te vermelden, hieronder vallen de bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal wordt de in exploitatie genomen gronden gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

	(bedragen x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
b	Bouwgrond in exploitatie	2.809	3.921	2.762	2.762	2.762	2.762
c	Totale baten	108.452	100.620	115.583	105.025	105.167	107.540
	Grondexploitatie B/C * 100%	2,6%	3,9%	2,4%	2,6%	2,6%	2,6%

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte laat zien dat de begroting in meerjarig opzicht structureel sluitend is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

	(bedragen x 1.000)	Rekening	Begroting				
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
a	Totale structurele lasten	107.098	99.829	113.306	103.350	92.128	94.128
b	Totale structurele baten	98.965	101.839	108.121	100.707	95.506	102.128
c	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	8.133	1.046	3.122	2.104	1.679	1.679
d	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	-	3.469	2.847	2.443	1.365	1.365
e	Totale baten	107.748	102.252	117.636	103.483	108.854	111.128
	Structurele exploitatieruimte (b-a)+(d-c)/e*100%	7,5%	1,97%	4,17%	-2,23%	-3,39%	-6,17%

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten wordt verstaan

OZB, rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die

gemeente.

De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in het huidig jaar (jaar t) te vergelijken met het landelijk gemiddelde van het vorige jaar (jaar t-1) en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten opgenomen in de begroting van gemeenten in 2024 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 994.

	(bedragen x 1.000)	Rekening	Begroting				
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
a	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ- waarde	260,00	280,02	284,22	288,48	292,81	297,20
b	Rioolheffing voor een gezin	238,50	238,50	246,85	246,85	246,85	246,85
c	Afvalstoffenheffing voor een gezin	228,55	238,55	238,55	238,55	238,55	238,55
d	Heffingskorting	-	-	-	-	-	-
e	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (a+b+c-d)	727,05	756,07	769,62	774,38	778,21	782,60
f	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	944,00	958,16	972,53	987,12	1.001,93	1.016,95
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar t-1 (e/f) * 100%	77,1%	78,9%	79,1%	78,4%	77,7%	76,9%

Analyse

Als aanname worden de woonlasten van het landelijke gemiddelde wordt jaarlijks met 1,5% geïndexeerd. De OZB-lasten voor de inwoners van de gemeente Midden-Drenthe is met hetzelfde percentage opgehoogd. Doordat de rioolheffing en afvalstofheffing is gelijk gehouden en de woonlasten lager liggen dan het landelijk gemiddelde neemt het percentage in de meerjarenbegroting steeds verder af.

Onderhoud kapitaalgoederen

Een aanzienlijk deel van de aanwezige kapitaalgoederen zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente.

Door de gemeenteraad is hiervoor de verzamelnota Onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld.

De verzamelnota geeft inzicht in:

- de beleidsuitgangspunten (= gewenste kwaliteit) uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheersplannen.
- het (meerjarig) financiële beslag dat voortvloeit uit deze beleidskeuzes.

Onderdeel	Beleid	Gewenste kwaliteit
Wegen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	wegen: niveau B (CROW) fietspaden: niveau A (CROW)
Bruggen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	algemeen: niveau B (CROW) op fietsroutes: niveau A (CROW)
Riolering	Riolering en Water Programma 2023-2028	Technisch / functioneel
Openbaar groen		Technisch / functioneel / aanzien
• buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom	Landschapsbeleidsplan 2012 Groenbeleidsplan 2016-2025	
Openbare verlichting	Beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023	Technisch / functioneel, milieu, groen
Speeltuinen	Beleidsplan openbare speelruimte 2023-2031	Technisch / functioneel
Gebouwen	Notitie gebouwenbeleid 2015	Hoog (gemeentehuis) redelijk (werkplaatsen en stallingsruimten) gemiddeld (alle overige gebouwen)

Voor de verschillende onderdelen zijn beheersplannen vastgesteld.

Beheersplannen	Vastgesteld door raad in (jaar)	Looptijd t/m (jaar)	Financiële vertaling in begroting
Wegen	2017	2027	ja
Bruggen	2017	2027	ja
Riolering	2023	2028	ja
Openbaar groen			
• buiten bebouwde kom	2012	-	ja
• binnen bebouwde kom	2016	2025	ja
Openbare verlichting	2014	2023	ja
Speeltuinen	2011	2020	ja
Gebouwen	2015	-	ja

Wegen

Programma: Verkeer, vervoer en waterstaat

Kerncijfers

De totale oppervlakte van alle verhardingen die de gemeente onderhoudt, bedraagt ongeveer 4,1 miljoen vierkante meter. De totale lengte aan wegen bedraagt ongeveer 837 kilometer en de fiets- en voetpaden 290 kilometer.

Verhardingssoorten	Aantal m ²
gesloten verharding (asfalt)	2.200.000
gesloten verharding (beton)	400.000
open verharding (klinkers, tegels)	1.310.000
onverhard	210.000
totaal	4.120.000

Kilometers	Aantal km
binnen bebouwde kom	227
buiten bebouwde kom	536
fietspaden (vrijliggend of parallel)	120
voetpaden	170
zandwegen	74
totaal	1.127

Vervangingswaarde: € 200 miljoen euro

Kaderstellende nota's:

- Beleidsplan onderhoud van wegen en bruggen 2018-2028
- Strategisch wegbeheer Beheerplan wegen 2024-2028

Voor het wegenonderhoud zien we dat veel wegen op hun einde van hun technische levensduur zijn en dat we daardoor over het algemeen zwaardere constructieve maatregelen toe moeten passen om onze wegen in een goede conditie te brengen en te houden. Dit vereist hoge investeringen. Daarbovenop komen ook nog de gestegen kosten door de gestegen prijzen van de grondstoffen en materialen.

Op 25 mei 2023 heeft de raad besloten over de evaluatie van het beleid voor het onderhoud wegen 2018-2028. Hierbij hebben zij aangegeven welk proces we doorlopen om grip te krijgen op de opgave. Op 2 november 2023 heeft de raad de strategische herijking van het wegenonderhoud vastgesteld. De raad heeft vanuit een aantal scenario's het ambitieniveau bijgesteld voor 30 km/u-wegen in woonwijken. Als vervolg op het raadsbesluit zijn er in de kadernota verdere voorstellen gedaan om de opgave voor het wegenonderhoud uit te kunnen voeren.

Wat doen we in 2025:

We inspecteren onze wegen en fiets/voetpaden om de twee jaar. Aan de hand van de inspecties 2024 wordt er een lijst gemaakt welke wegen en fiets/voetpaden noodzakelijk zijn om aan te pakken met de bijbehorende onderhoudsmaatregel. Afhankelijk van de door de raad beschikbaar gestelde budgetten/kredieten wordt er een keuze gemaakt in de prioritering. Het definitieve programma voor het groot onderhoud wegen in 2025 zal in het eerste kwartaal bekend worden gemaakt.

Financieel overzicht

In het Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 is vastgelegd dat voor het op niveau brengen en houden het noodzakelijk is dat de bedragen jaarlijks geïndexeerd worden op basis van de GWW index van het deelgebied 42/43.

Dit geldt zowel voor de investeringen als voor de exploitatiebudgetten.

Exploitatiebudgetten (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025
Exploitatiebudget voor groot onderhoud	226	230	237
Exploitatiebudget voor klein onderhoud	445	391	403
Totaal	671	621	640

(Geïndexeerde) investeringskredieten (Bedragen x € 1.000)	
Wegen	826
Fietspaden	272
Totaal krediet	1.098

Bruggen

Programma: Verkeer, vervoer en waterstaat

Kerncijfers

Midden-Drenthe beheert en onderhoudt als onderdeel van de infrastructuur 83 bruggen en duikers verspreid over de gemeente.

Soort	Aantal
Beweegbare bruggen over de Drentse Hoofdvaart	7
Vaste verkeersbruggen	21
Duiker bruggen	4
Voormalige beweegbare bruggen	8
Fiets- en voetgangersbruggen	35
Duikers	8
totaal	83

Vervangingswaarde bruggen en steigers: € 20 miljoen euro.

Kaderstellende nota's:

- Beleidsplan onderhoud van wegen en bruggen 2018-2028
- Bestaande inspectierapporten.

Wij hebben in de laatste 5 jaar een mooie inhaalslag gemaakt. Dit blijkt ook uit de inspecties van 2021.

Met groot onderhoud zal de focus liggen op de kwaliteit van bruggen.

Update Beleidsplan wegen en bruggen 2025:

In het beleidsplan onderhoud van wegen en bruggen staat voor 2025 geen groot onderhoud en vervanging van bruggen gepland. Alleen de vervanging van de fiets/voetgangersbrug Halerbrug wordt uitgevoerd. Wel zal er extra aandacht worden besteed aan de slijtlagen van de houten bruggen. (zoals de Stroombrug in Beilen 2004).

Het aantal storingen van de draaibare bruggen over de Drentse Hoofdvaart wordt steeds kleiner. Daarentegen moet er 's zomers bij (extreem warm weer) gekoeld worden tegen uitzetting van de bruggen. Deze kosten worden meegenomen in de storingen van de draaibare bruggen.

Financieel overzicht

In het Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 is vastgelegd dat voor het op niveau brengen en houden het noodzakelijk is dat de bedragen jaarlijks geïndexeerd worden. Dit geldt zowel voor de investeringskredieten als de exploitatiebudgetten.

Voor het onderdeel bruggen wordt de GWW index van het deelgebied 4.213 gehanteerd.

Exploitatiebudget (bedragen x € 1.000)	Besteed 2023	Raming 2024	Raming 2025
Exploitatiebudget voor regulier onderhoud	153	239	246

In het beleidsplan Wegen en bruggen 2018 -2028 zijn voor het jaar 2025 onderstaande investeringen in bruggen gepland.

(Geïndexeerde) investeringskrediet. (bedragen x € 1.000)	
Bruggen	33.325
Totaal krediet	33.325

Wat gaan we doen in 2025:

Aan de hand van de nieuwe inspecties (2021) wordt er een plan van aanpak gemaakt voor de komende vijf jaar. Voor 2025 ziet dit er als volgt uit:

Regulier en correctief onderhoud (voorlopige opzet) (*€1.000)	Bedrag
Betonreparaties/betonrot/schades	36
Conservering/richten brug (leuning)	23
Schoonmaken bruggen	50
Onderhoud landhoofden incl. beschoeiing	16
Reparaties houten dekken	22
Reparatie/herstel steigers	13
Slijtlagen op val	60
Onderhoudscontracten draaibare bruggen	9
Onderhoud besturing en ad hoc storingen draaibare bruggen	10
Totaal	239

Het schoonmaken van de bruggen is opnieuw aanbesteed voor 4 jaar (50.000/jaar)

Kosten voor de bediening van de bruggen over de Drentse Hoofdvaart is € 75.000,-/jaar).

Dit zit in het regulier budget bruggen/overige

Riolering

Programma: Volksgezondheid en milieu

Kerncijfers

Opbouw stelsel	Kilometers
Vrijverval riolering:	
• gemengd rioolstelsel • droogweer afvoer (DWA) • regenwater afvoer (RWA)	167 km 47 km 56 km
Persleidingen:	
• kernen • buitengebied	15 km 218 km
Verzamelleiding buitengebied	55 km

	Aantal
Gemalen	63 stuks
Randvoorzieningen	13 stuks
Pompunits	772 stuks
Ind. behandeling afvalwater (IBA's)	125 stuks
Ongezuiverde lozingen	18 stuks
Heffingseenheden	14.994 stuks

Ambities voor dit begrotingsjaar

Op grond van de Wet milieubeheer rust op de gemeente de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied (Afvalwater zorgplicht). In de Waterwet is geregeld dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en transport van afvloeiend hemelwater (Hemelwater zorgplicht). Verder is in de Waterwet geregeld dat de gemeente maatregelen moet treffen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig (Grondwater zorgplicht).

Om aan de zorgplichten te voldoen zijn diverse voorzieningen (systemen) aangelegd. De gemeente dient de voorzieningen adequaat te beheren voor zover de gemeente beheerder is. Hoe de gemeente de voorzieningen beheert en financiert legt zij vast in het Riolering en Water Programma (2023-2028). Het opstellen van het Riolering en Water Programma is binnen de regionale samenwerking Fluvius gedaan. Het doel van de samenwerking is om de stijging van de kosten te beperken, de kwaliteit te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen.

De focus zal met name gericht zijn op klimaat adaptieve maatregelen (uitvoeringsplan). Ook in 2025 zal uitvoering gegeven worden aan de lokale uitvoeringsagenda.

Financieel overzicht

De exploitatielasten voortvloeiend uit het Watertakenplan worden gedekt uit de rioolheffing. Uitgangspunt bij vaststelling van de rioolheffing is dat zij kostendekkend moet zijn.

Exploitatiebudget (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025
Exploitatiebudget voor onderhoud	779	790	955

Investeringskrediet (bedragen x € 1.000)	
Totaal krediet afkoppelen, vervangen riolering en vervanging pompen & gemalen	1.015

Openbaar groen

Programma: Sport, cultuur en recreatie

Kerncijfers

Omschrijving	
Landschappelijk groen: lengte bermen buiten bebouwde kom	536 km.
Openbaar groen: binnen de bebouwde kom	180 ha.

Ambities voor dit begrotingsjaar

In het begrotingsjaar 2025 zullen we vooral uitvoering geven aan het bestaand beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk groen, bomenbeleid en plaagsoorten.

De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en het Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan staat de gemeentelijke visie op het landschap in het buitengebied. Doel is onder meer om de verschillende landschapstypen te versterken. Voor het beheer van bermen, bomen, sloten, houtwallen en singels zijn richtlijnen aangegeven.

Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan bevat een overkoepelende visie voor het groen binnen de bebouwde kommen en beschrijft op hoofdlijnen groenstructuren, functies, beheermethoden en werkwijzen. Het Groenbeleidsplan is in maart 2016 vastgesteld door de raad.

Groenonderhoud

Het areaal groen en bomen zijn opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Het groenonderhoud voor de hele gemeente wordt uitbesteed op basis van een beeldbestek. In dit bestek wordt de gewenste kwaliteit omschreven en wordt per m² afgerekend. Bij het werkvoorzieningsbedrijf Stark stromen steeds meer medewerkers uit en dit heeft tot gevolg dat Stark een gedeelte van de groenopdracht teruggegeven heeft. Wij zetten deze werkzaamheden via een aanbesteding op de markt uit. De bomeninspecties worden binnen de bebouwde kom in eigen beheer uitgevoerd en in het buitengebied uitbesteed. Ook specifieke werkzaamheden, zoals de bestrijding van de eikenprocessierups, worden uitbesteed.

Plaagsoorten

Er bestaan diverse (plaag) soorten die hinder op kunnen leveren zoals roeken, reuzenberenklauw, Japanse duizend knoop, Jacobskruid en eikenprocessierupsen. Door veranderde wetgeving moeten wij met sommige invasieve soorten voorkomen dat zij zich uitbreiden. Er komen geregeld vragen hoe wij hiermee omgaan. Alleen bij een explosieve groei maaien wij plaatselijk het Jacobskruid. Voor de bestrijding van overige soorten hebben wij geen financiële middelen beschikbaar.

De eikenprocessierups is inmiddels algemeen aanwezig. De kosten en inzet van de monitoring, beheersing en afhandeling van meldingen zijn de afgelopen jaren snel opgelopen. Wij proberen binnen de kom de hinder van eikenprocessierupsen te voorkomen. Buiten de kom proberen we de hinder te beperken bij de doorgaande fietsverbindingen. Het huidige beleid m.b.t. de beheersing eikenprocessierupsen sluit niet meer aan bij de actuele situatie. Het is wenselijk dat wij dit gaan herijken.

Biodiversiteit

Een groene en biodiverse leefomgeving stimuleert natuurlijke bestrijders van plaagsoorten, bestuivers of draagt bij aan de klimaatadaptatie. In 2025 gaan wij door middel van aanpassingen in het bermenbeheer en het maaibeheer binnen de kom proberen de biodiversiteit te stimuleren.

Financieel overzicht

Exploitatiebudget (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025
Bedrag voor onderhoud	1.980	2.363	2.314

Het betreft hier de kosten van onderhoud bermen en wegbepanting, onderhoud landschap en bossen, onderhoud plantsoenen en wandelpaden en kerntaken groenvoorziening.

Planning 2025

Met het oog op het ravijnjaar gaan wij door aanpassingen in het beheer en kleine omvormingen zorgen dat wij met het beschikbare budget de openbare ruimte zo kosten efficiënt kunnen onderhouden.

De belangrijkste activiteiten zijn het beheren van de openbare ruimte (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoeien en boominspecties).

Openbare verlichting

Programma: Verkeer, vervoer en waterstaat

Kerncijfers

Jaar	Aantal lichtmasten	Aantal armaturen	waarvan met LED-verlichting	Elektriciteitsverbruik x 1.000 kwh
2021	8.108	8.270	2.389	888
2022	8.112	8.236	2.465	863
2023	8.107	8.196	2.894	844
2024	8.094	8.164	3.077	PM

Vervangingswaarde: € 8 miljoen

Het aantal armaturen verschilt van het aantal masten (dubbele armaturen, grondspots e.d.). Het aantal armaturen is maatgevend voor het stroomverbruik. Het totaal aantal lampen ligt hoger dan het aantal armaturen, er zijn een behoorlijk aantal armaturen waar dubbele lampen in zitten.

Ambities voor het begrotingsjaar

Het beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting is in 2013 vastgesteld (geactualiseerd).

Bij verduurzaming van de verlichting is er aandacht voor de volgende aspecten:

- Gelijkmaticheid van de verlichting
- Verlichtingssterkte
- Energiebesparing
- Lichthinder, lichtvervuiling en duisternis en materialisatie

In 2019 heeft een meerjaren- en een exploitatierekening inzichtelijk gemaakt dat er een groot aantal zeer verouderde lichtmasten in ons areaal staan. Om een inhaalslag te maken op het vervangen van oude lichtmasten (ouder dan 40 jaar) en armaturen is er € 900.000 beschikbaar gesteld om deze

achterstand weg te werken. Hier gaan we vanaf 2025 mee aan de slag op basis van het nieuwe beleid openbare verlichting dat naar verwachting eind 2024 wordt vastgesteld.

Financieel overzicht

Exploitatiebudget (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023	Raming 2024	Raming 2025
Onderhoudsbudget	391	375	380
Uitvoering beleidsplan	29	53	53
Vervanging lichtmasten en armaturen	153	150	150

Planning 2025

Voor 2025 zijn de volgende werkzaamheden gepland:

- Vervangen van circa 100 lichtmasten en armaturen
- Armaturen statisch dimmen (doorlopend na vervanging)
- Verwijderen van kom indicatie-verlichting
- Extra vervanging van circa 100 oude lichtmasten en armaturen.

Speelvoorzieningen

Programma: Sport, cultuur en recreatie

Kerncijfers

Speelvoorzieningen	Aantal
Speelplaatsen:	134
• waarvan schoolpleinen	16
Speeltoestellen:	862
• waarvan op schoolpleinen	205
• waarvan op locaties voor alleen uitvoeren inspecties	36
Aantal overeenkomsten speeltuinen (excl. schoolpleinen)	91
Aantal organisaties speeltuinen	64

Er is de afgelopen jaren een lichte stijging van het aantal toestellen waarneembaar doordat bij een aantal speeltuinen extra speelvoorzieningen zijn geplaatst. Ook is er een kleine stijging in het aantal schoolpleinen. Er is onder andere één schoolplein aangelegd bij de fr Jan Ligthartschool (dependance van de G.A. de Ridderschool). Skatebanen, de fietscrossbaan en het trimparcours vallen buiten de speelvoorzieningen, maar de jaarlijkse inspecties worden wel uitgevoerd. Ook worden er fitnesstoestellen geïnspecteerd bij Wooncomplex Beurtschip in Smilde.

Ambities voor het begrotingsjaar

Bewonersparticipatie

De realisatie van speelvoorzieningen in buurten en dorpen vindt in principe slechts plaats wanneer vrijwilligers bereid zijn het dagelijkse beheer en het klein onderhoud van de speelvoorziening op zich

te nemen. Groot onderhoud, vervangingen en veiligheidsinspecties worden gedaan door de gemeente. Afspraken hierover worden vastgelegd in een overeenkomst. Het Speeltuinoverleg Midden-Drenthe behartigt de belangen van de speeltuinvrijwilligers. De vrijwilligers ontvangen een bijdrage voor beheer, onderhoud en activiteiten.

Schoolpleinen

In 2014 zijn overeenkomsten gesloten met Kits Primair en CKC Drenthe. Alle schoolpleinen bij de reguliere basisscholen zijn openbaar toegankelijk en vallen onder het speelvoorzieningenbeleid. Er zijn afspraken gemaakt over onder meer aansprakelijkheid, aantal toestellen en onderhoud.

Veiligheid

Op speelvoorzieningen is het Warenwetsbesluit attractie- en speeltoestellen van toepassing. Op grond van dit besluit is de beheerder verplicht de toestellen goed te onderhouden. In een logboek moeten per toestel gegevens over onderhoud, inspecties, vervanging onderdelen, reparaties en ongevallen worden bijgehouden.

Financieel overzicht

Exploitatiebudget (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Onderhoud zandbakken/ speeltoestellen	171	194	200

Planning 2025

Het budget wordt besteed aan onderhoud en vervanging van de speeltoestellen, ondergronden en zandbakken in de diverse speeltuinen en bij basisscholen. Daarbij wordt alvorens tot vervanging over te gaan kritisch gekeken naar het vastgestelde beleidsplan met de daarin vastgestelde normen. Speeltuinenverenigingen met een overeenkomst ontvangen een subsidie van de gemeente.

Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen en accommodaties

Programma: Sport, cultuur en recreatie; Volksgezondheid en milieu en Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.

Onderhoud en verduurzamen

Onderhoud

Op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) wordt per gebouw het regulier groot onderhoud uitgevoerd. Jaarlijks wordt dit bekostigd uit de bestemmingsreserve Onderhoud gebouwen, hier wordt jaarlijks tevens een dotatie aan gedaan.

Het onderhoud aan gebouwen vindt plaats op basis van de betreffende geactualiseerde jaarschijf uit het meerjarenonderhoudsplan. Benodigde onderhoudskosten worden jaarlijks geïndexeerd.

In 2025 is ruim € 1,4 miljoen aan onderhoud begroot.

Onze vastgoedportefeuille bestaat uit de volgende categorieën:

- Sportcomplexen
- Sporthallen

- Gymlokalen
- Zwembaden
- Dorpshuizen
- Woningen
- Baarhuisjes
- Aula's
- Brandweerkazernes
- Gemeentehuis
- Multifunctionele accommodaties
- Werkplaatsen
- Bibliotheken
- Overig

Verduurzamen

Tegelijkertijd hebben we een opgave om ons maatschappelijk vastgoed te verduurzamen. In het Integraal Accommodatiebeleid (IAB) 2021-2040 is het strategisch afwegingskader (toekomstperspectief van het pand), de prioritering en financiering hiervoor vastgelegd. Voor verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed sluiten we voor de realisatie hiervan zoveel mogelijk aan bij de natuurlijke momenten, waarop het noodzakelijk groot onderhoud zoals opgenomen in het (MJOP) van het pand moet worden uitgevoerd. Ook wordt rekening gehouden met de veranderende behoefte van de samenleving en potentie van onze gebouwen.

Afscheid nemen we van een pand als deze geen maatschappelijk belang (meer) dient, niet nodig is voor het uitvoeren van wettelijke verplichtingen en niet nodig is voor toekomstige ontwikkelingen.

Verduurzamen Dorpshuizen, Aula's en Sportcomplexen

De dorpshuizen, aula's en sportcomplexen behoren tot het maatschappelijk vastgoed, de verduurzaming van deze gebouwen is een gezamenlijke opgave met de eigenaar/exploitant. In 2023 is met Stichting dorpshuizen Overleg Midden-Drenthe afgestemd op welke wijze hieraan invulling gegeven kan worden en op welke wijze de prioritering en financiering van de verduurzaming van Dorpshuizen wordt bepaald. Hierop is in het voorjaar van 2024 de Nadere Regeling Verduurzaming Dorpshuizen Midden-Drenthe vastgesteld.

Voor de Aula's verwachten we het voorstel in 2024 af te ronden en die voor de Sportcomplexen in 2025. De financiële consequenties komen grotendeels bovenop de beschikbare investeringsruimte overeenkomstig het Integraal Accommodatiebeleid (IAB).

Aanvullende regels

Voor onderstaande categorieën gebouwen gelden naast het onderhouds-/ en verduurzamingsbeleid enkele aanvullende / afwijkende regels.

Dorpshuizen

Op 16 december 2021 heeft de raad de koersnotitie "Dorpshuizen Midden-Drenthe 2022-2034" vastgesteld. De koersnotitie bevat onder meer de volgende afspraken:

- Klein en preventief onderhoud komt voor rekening van het bestuur van het dorpshuis.

- Groot onderhoud wordt uitgevoerd en georganiseerd door het bestuur van het dorps huis. De kosten komen voor rekening van de gemeente. Bij gecombineerde dorps huizen, dus bijvoorbeeld in combinatie met een school, vindt een verrekening plaats.
- De gemeente levert een bijdrage van maximaal 50%, tot een maximum van € 200.000 in de verbouwkosten voor functionele aanpassingen (50%-regeling). De financiële dekking moet dan plaatsvinden vanuit de bestedingsruimte.

Aula's

Voor het groot onderhoud van de aula's geldt dezelfde regeling als voor de dorps huizen. De vereniging / stichting zorgt er in overleg met de gemeente voor dat het groot onderhoud wordt georganiseerd en uitgevoerd. De kosten zijn voor rekening van de gemeente.

Sportaccommodaties

Bij de sportaccommodaties bestaat er een verschil in exploitatie en beheer. Naast de accommodaties die de gemeente exploiteert zijn er (deels) verzelfstandigde accommodaties. Laatstgenoemde categorie ontvangt van de gemeente een bijdrage in de exploitatiekosten.

Onderstaand een overzicht van de verzelfstandigde sportaccommodaties:

- Sportcomplex Hooghalen
- Sportcomplex Noord-West Beilen
- Sportcomplex Smilde
- Sportcomplex Wijster
- Korfbalaccommodatie Beilen
- Tennisbanen Beilen
- Tennisbanen Smilde
- Tennisbanen Westerbork

Bedrijfsmiddelen

Om de bedrijfsvoering van de organisatie zo optimaal te kunnen uitvoeren moeten de benodigde bedrijfsmiddelen goed functioneren. Op dit te garanderen beschikt de gemeente over een geactualiseerde meerjarig vervangingsschema. Hierbij gaat het om de vervanging van materieel voor wegen en groen, automatisering, facilitair en materiaal voor sport- en welzijnsaccommodaties. De uit deze investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden onttrokken aan de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen. Vanuit de exploitatie wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Als een vervangingsinvestering voldoet aan één van de volgende eisen wordt deze niet geactiveerd maar direct volledig afgeschreven:

- Een aanschafprijs van € 15.000 of minder;
- Een levensduur die korter is dan 4 jaar;
- Een jaarlijkse vervanging van hetzelfde materieel.

Verloop bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen 2025 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2025	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2024
Bestemmingsreserve	1.404	725	591	1.538

* De onttrekking bestaat uit de kapitaallasten van voorgaande jaren en de lasten van de vervangingen van 2025 die niet worden geactiveerd maar direct ten laste van de bestemmingsreserve komen.

Uit te voeren werken in 2025

Het geraamde investeringsbedrag voor 2025, inclusief niet te verrekenen btw, bedraagt afgerond € 876.000:

	(x € 1.000)
Materieel buitendienst (auto's, berm-, weg- en rioolonderhoud)	163
Materiaal zwembaden, gymlokalen en sporthallen	13
Automatisering en facilitair	700

Financiering (Treasury)

De paragraaf financiering heeft als doel het treasurybeleid van de gemeente in beeld te brengen. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde, terwijl in het jaarverslag de realisatie van de het beleid wordt beschreven.

De gemeentelijke treasuryfunctie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Dit laatste is echter achterhaald door de invoering van het schatkistbankieren in 2014. Al onze overtollige middelen moeten we dagelijks naar het Rijk afstorten. We krijgen het weer terug zodra we het weer nodig zijn.

Meer specifiek houdt dit in:

- het tijdig aantrekken van voldoende financiële middelen om de programma's uit te kunnen voeren (beschikbaarheid);
- het beheersen van de risico's verbonden aan de treasuryfunctie (risico minimalisatie);
- het zoveel mogelijk beperken van de rentekosten (renteoptimalisatie);
- het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities (kosten minimalisatie).

Beleidskader

De Wet Fido geeft voorschriften met betrekking tot het aantrekken van geldleningen, het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties. Van belang hierbij is dat deze activiteiten geschieden in het kader van het uitoefenen van de publieke taak.

Het kader van het financieringsbeleid is vastgelegd in de 'Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe ex artikel 212 Gemeentewet' van 15 december 2016. Met de verordening stelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer vast. In artikel 14 wordt de financieringsfunctie behandeld. Dit zijn de uitvoeringsregels van het treasury beleid. Hierin is opgenomen dat in principe geen geldleningen worden verstrekt. Het verstrekken van geldleningen kan slechts geschieden, nadat de gemeenteraad hierover is gehoord. Aan het verstrekken van leningen en garanties worden nadere voorwaarden verbonden.

Markontwikkeling en rentevisie

Bepalend voor de ontwikkelingen van de korte rente is het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het belangrijkste doel dat de ECB nastreeft is prijsstabiliteit, hetgeen zich vertaalt in een jaarlijkse inflatie voor de Eurozone van maximaal 2,00%. Op 21 juni 2023 heeft de ECB de herfinancieringsrente bepaald op 4%. Dit is het percentage waarvoor banken geld kunnen lenen, voor de duur van 1 week bij de centrale bank. De depositorente, de vergoeding die banken krijgen om bij de ECB geld kortlopend te stallen, staat per 27 juli 2023 op 3,75%.

De lange rente (20 jaar) is in juli 2024 ongeveer 3,0%, dit was een jaar geleden 2,50%. We hebben in 2024 geen langlopende leningen afgesloten.

Verwachte liquiditeitsontwikkeling

Voor de begroting van 2023 is berekend dat er een tekort aan financieringsmiddelen is van € 22 miljoen. Dit bedrag komt tot stand door het totaal van de verwachte boekwaarden per 1 januari 2024 te verminderen met de boekwaarde van de langlopende geldleningen en de verwachte boekwaarde van de reserves en voorzieningen op 1 januari 2024. Onze kasgeldlimiet bedraagt € 7 miljoen.

Na aftrek van de kasgeldlimiet van € 7 miljoen resteert een tekort van € 15 miljoen. Deze raming is erop gebaseerd dat alle geplande investeringen zijn uitgevoerd. In de praktijk is dit niet het geval. We corrigeren dit als onderuitputting.

In de begroting 2024 gaan we er vanuit dat een kasgeldlening 2% kost (1 maand) en een eventuele langlopende geldlening 3,5%. Het omslagpercentage bedraagt 1,5%. In 2023 was dit ook 1,5%.

Hieronder is het renteschema toegevoegd, waarmee inzicht wordt gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Renteschema t.b.v. de paragraaf financiering		
a	de externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.321.210
b	de externe rentebaten	-/-
	Saldo rentelasten en rentebaten	1.321.210
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend:	29.250
c2	De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	54.453
		83.703
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	1.137.507
d1	Rente over eigen vermogen	910.372
d2	Rente over voorzieningen	-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.147.879
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-
f	Renteresultaat op het taakveld treasury	-292.397

Het renteresultaat is ontstaan door de afronding van het omslagpercentage naar 1,5%.

Risicopositie

De langlopende leningenportefeuille heeft op 1 januari 2024 een schuldrestant van ongeveer € 44,1 miljoen. De gemiddelde rente op de leningenportefeuille bedraagt 1,65%. De BNG Bank is de grootste geldverstrekker.

De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2025-2028 van de renterisiconorm (x € 1.000).

Stap	Variabelen renterisiconorm	2025	2026	2027	2028
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	4.734	2.841	2.848	2.856
(3)	Renterisico (1+2)	4.734	2.841	2.848	2.856
(4)	Renterisiconorm	18.000	18.000	18.000	18.000
(5a) = 4>3	Ruimte onder risiconorm	13.266	15.159	15.152	15.144
(5b) = 3>4	Overschrijding risiconorm				
	Berekening renterisiconorm:				
	Begrotingstotaal jaar T	90.000	90.000	90.000	90.000
(4a)	Percentage	20	20	20	20
(4b)	Regeling				
	Renterisiconorm jaar T	18.000	18.000	18.000	18.000
(4)	=4a*4b/100				

Renterisiconorm

Bij het afsluiten van leningen moeten we rekening houden met een renterisiconorm. Die ziet toe op spreiding. Als de rentevaste periode van alle leningen van een gemeente in hetzelfde jaar afloopt en de rente is intussen flink gestegen, gaat de gemeente over al die leningen opeens veel meer rente betalen. Dat kan grote consequenties hebben voor de begroting. Daarom geldt dat het aandeel langlopende leningen dat in een jaar wordt geherfinancierd niet boven de 20 procent van het begrotingstotaal mag uitkomen.

Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt als volgt berekend: de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld.

Het begrote lastentotaal voor 2025 bedraagt € 90 miljoen waarmee de renterisiconorm op € 18 miljoen uitkomt (20% van € 90 miljoen).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijk limiet van de begrote gemeentelijke uitgaven en bedraagt de maximale omvang van de kortgeldpositie in een bepaald jaar. De kasgeldlimiet geeft de omvang van de netto vlottende schuld aan en dient om het renterisico op de korte termijn te beheersen. Juist voor de korte termijn geldt dat de renterisico's aanzienlijk kunnen zijn, vanwege mogelijke fluctuaties op de geldmarkt.

Onder de vlottende schuld vallen alle financieringen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar. Voor 2025 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,5% van het uitgaventotaal van de begroting 2025.

Het begrotingstotaal 2025 bedraagt € 90 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op € 7,7 miljoen. Iedere drie maanden wordt de stand van de netto vlottende schuld van de gemeente getoetst aan de kasgeldlimiet. De tabel geeft voor 2025 een wisselend beeld van het verloop van het liquiditeitssaldo. Het betreft een raming, maar als er langer dan 3 kwartalen een overschrijding van de kasgeldlimiet ontstaat, zal er een langlopende geldlening worden afgesloten.

De onderstaande tabel geeft voor 2025 het verwachte verloop van de netto vlottende schuld en of overschot aan kasmiddelen afgezet tegen de kasgeldlimiet.

Stappen	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of overschot middelen(-)
(1) - (2) = (3)			
Ultimo kwartaal 1	19.000	17.000	-2.000
Ultimo kwartaal 2	18.000	24.000	6.000
Ultimo kwartaal 3	20.000	18.000	-2.000
Ultimo kwartaal 4	19.000	17.000	-2.000
(4) gemiddelde van (3)			-
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet (KGL)		7.650
(6a) = (5>4)	ruimte onder de KGL		7.650
(6b) = (4>5)	overschrijding van de KGL		0
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		90.000
(8)	Percentage regeling		8,50%
(5) = (7) x (8) / 100	kasgeldlimiet		7.650

Bedrijfsvoering

Een gezonde bedrijfsvoering is het hart van een organisatie. Hoewel het in de basis ondersteunende taken zijn, zijn ze cruciaal voor een goed functionerende organisatie, die haar (beleids)doelstellingen wil halen.

2025 zal in het teken staan van het (door)ontwikkelen van de visie op de bedrijfsvoering en een afgeleid bedrijfsvoeringsplan. Een bedrijfsvoeringsplan is een instrument, waarin je als organisatie(onderdeel) jezelf kunt prepareren voor de toekomst. Je bepaalt visie, stelt doelen en toetst de haalbaarheid daarvan en maakt duidelijk welke acties je moet ondernemen om je plannen te realiseren. Het bedrijfsvoeringsplan sluit daarbij aan bij het bestuursakkoord en de visie op dienstverlening.

De huidige dynamiek maakt het ook noodzakelijk om op korte termijn sommige zaken anders te organiseren. De schaalgrootte van Midden-Drenthe maakt het nu eenmaal niet mogelijk om alles zelf te kunnen doen. De opgaven zijn (te) groot en (te) complex. De kwetsbaarheid van de zogenaamde éénpitters is groot, waardoor continuïteit, compliance, beschikbaarheid en kwaliteit van dienstverlening en bedrijfsvoering niet altijd gegarandeerd kan worden. Dit houdt in dat we op zoek moeten naar samenwerkingspartners, waarmee we (met name) de operationele taken willen organiseren.

Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten

Om de raad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het BBV bepaald dat in de begroting een apart overzicht opgenomen wordt van de overheadkosten.

Onder overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead.

Door deze definitie te gebruiken kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden. Bijvoorbeeld de personeelskosten van de medewerkers van een bepaalde afdeling, rente en afschrijvingslasten en andere kosten die direct verband houden met het betreffende taakveld.

De kosten van overhead worden verantwoord onder het programma Bestuur en ondersteuning.

Organisatieontwikkeling

Organisatieontwikkeling is een belangrijk thema voor de gemeente. Er komt veel op ons af als gevolg van interne, bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Het is van belang dat we daar als organisatie actief op inspelen. In 2024 zijn we gestart met het programma organisatieontwikkeling. Onder dit programma vallen diverse werkgroepen die aan de slag zijn met thema's die organisatieontwikkeling raken. Hierbij kan gedacht worden aan het binden en boeien van medewerkers, aan het werken met en voor de samenleving, aan projectmatig werken, het creëren

van bevoegen en gemotiveerde medewerkers, aan duidelijkheid over taken, rollen en verantwoordelijkheden en aan persoonlijke ontwikkeling. Met een vertegenwoordiging vanuit verschillende teams gaan we met deze thema's aan de slag. In 2024 schrijven de diverse werkgroepen een projectplan, dat in 2025 uitgevoerd zal worden.

Personeelsbeleid

2025 blijft, net als 2024, in het teken staan van de doorontwikkeling van HR. Waarbij we streven naar het continu verbonden zijn met wat er speelt of gaat spelen in de organisatie. HR denkt mee, faciliteert, ontwikkelt en is proactief. Wij zijn gesprekspartner voor en werken actief met elkaar en met andere stakeholders samen vanuit de continue verbeter gedachte.

In 2025 blijven we inzetten op het continu verbeteren van de speerpunten:

1. De basis op orde (slimmer organiseren van de personeels- en salarisadministratie)
2. Proces en data gedreven werken (data gedreven werken, datakwaliteit vergroten)
3. HR brede dienstverlening (baan afspraak baan, arbeidsmarktstrategie)

Aansluitend zullen de thema's strategische personeelsplanning, duurzame inzetbaarheid en organisatieontwikkeling een prominente rol gaan innemen in 2025.

Omdat de ontwikkelingen elkaar in een steeds sneller tempo opvolgen, is het noodzakelijk om te blijven investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers. Enerzijds dus vanuit externe overwegingen, om bijvoorbeeld te voldoen aan eisen en kwalificaties die vanuit overheidswege gesteld worden. Anderzijds omdat de markt dat vraagt; het innoverend vermogen hangt immers in hoge mate samen met het actuele kennisniveau van de medewerkers. Voor 2025 hebben we de ambitie om een leermanagement systeem (LMS) te gaan implementeren.

Samen creëren we een omgeving waarin elke collega van de gemeente Midden-Drenthe het beste uit zichzelf kan halen.

Financiën en controlling

De grote uitdaging die voor de organisatie op financieel gebied ligt is het Ravijnjaar. In november 2023 is opdracht gegeven door uw raad om hierop voor te sorteren. Daarmee zijn we aan de slag gegaan en we hebben stappen gemaakt. Het ravijn is verder naar voren gekomen en speelt al in 2025. In deze begroting ziet u dat ook terug in de voorstellen die worden gedaan.

De planning is om eind 2025 de ambtelijke voorstellen af te ronden en dat we met u begin 2025 aan de slag gaan om keuzes te maken om onze financiën weer meerjarig structureel sluitend te maken. Om dit te bereiken zullen serieuze ingrijpende keuzes moeten worden gemaakt. We zullen u hier aan de voorkant zoveel mogelijk in meenemen en informeren. Dit zal voor de gehele organisatie en daarbuiten aandacht vragen.

De komende jaren zullen veel ontwikkelingen plaatsvinden binnen de operationele financiën. Operationele Financiën vervult sinds jaar en dag de rollen van Uitvoerder en Rentmeester: het efficiënt en effectief uitvoeren van de administratie en het ondersteunen van toetsing, verbetering en verantwoording van die administratie. Deze rollen blijven bestaan maar vragen minder tijd en

kennen minder administratieve en repetitieve werkzaamheden. Wel vereisen ze sterker ontwikkelde technische en analytische vaardigheden.

De kwaliteit van de dienstverlening van de financiële functie kan verder worden verbeterd door snellere doorlooptijden, minder fouten en waardevolle, eenduidige rapportages. De kwaliteit kan verbeteren door automatisering van financiële processen (factuurherkenning, workflows, automatische matching en het automatiseren van het afsluitingsproces) en robotisering (processen worden geautomatiseerd, gebruikmakend van software die repetitieve menselijke handelingen nabootst). Het verbeteren van de gebruikerservaring is hierbij een belangrijk uitgangspunt.

Onze financiën en controlling is dus continu in beweging zowel inhoudelijk als qua bemensing. Inhoudelijk gaan we door in 2025 met de ontwikkeling van de processen voor het financieel beheer en verder met de het project impuls voor de P&C-cyclus. De kadernota is nu een feit deze is in 2024 aan u aangeboden. De volgende stappen zullen zijn, de documenten toegankelijker te maken voor de gebruikers en de samenhang tussen de documenten verder door te voeren. Bemensing en de invulling van taken is een continue onderwerp van aandacht. Na de pensionering van een aantal medewerkers is hier vraag naar vanuit het team en ruimte voor. Op vele vlakken een mooie uitdaging om samen tot een mooi Midden Drenthe te komen.

Communicatie

De gemeente Midden-Drenthe vindt een goede samenwerking met haar inwoners belangrijk. Het bestuur heeft daarom een grote behoefte aan een stevige communicatieafdeling, die haar helpt bij het behalen van de beleidsdoelstellingen van de gemeente. Adviserend en ondersteunend. In 2025 is het cluster Communicatie, dat onderdeel is van team Advies, verstevigd, professioneel en stabiel. Communicatie is in staat om in te spelen op actuele thema's, heldere prioriteiten en politiek gevoel, complexe onderwerpen met een groot afbreukrisico voor de gemeente.

Vanuit de gemeentelijke kernwaarden *vertrouwen* en *verbinding*, geeft het cluster Communicatie in 2025 verder uitvoering aan het plan *Communicatie Midden-Drenthe, in verbinding met de samenleving 2023-2026*, dat in 2023 is vastgesteld.

De vijf belangrijkste uitgangspunten in dit plan zijn:

1. Communicatie is succesvol als we begrip voor elkaar hebben, we 'verstaan' elkaar en voelen ons gehoord.
2. We communiceren over de prioriteiten uit het raadsprogramma en het bestuursakkoord.
3. Communicatie met de samenleving: we gaan in gesprek en spreken verwachtingen duidelijk uit. We nemen inwoners tijdig mee in het proces.
4. We benaderen de pers pro-actief, gebruiken hen als actief communicatiekanaal en werken aan een goede relatie.
5. We informeren de gemeenteraad tijdig. Als het gaat om belangrijke of gevoelige onderwerpen informeren we in overleg met de griffie, de raad voor de pers. We nemen de raad tijdig mee als er wijzigingen zijn, of als er zaken stil liggen. Ze zijn op de hoogte van het proces.

Juridische zaken

Het cluster Juridische Zaken levert - als onderdeel van het team Advies - een essentiële bijdrage aan het behalen van de beleidsdoelstellingen van de gemeente Midden-Drenthe. Dit doet het cluster door advies en ondersteuning te leveren aan de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en aan de ambtelijke organisatie. Hierdoor kan het bestuur juiste en zorgvuldig afgewogen besluiten nemen voor de inwoners van de gemeente Midden-Drenthe, waarbij rechtmatigheid en betrouwbaarheid de uitgangspunten zijn.

In 2025 gaat Juridische Zaken verder met het verbeteren van juridische kwaliteitszorg (JKZ). Deze lijn is in 2024 ingezet en gaat over de gewenste mensen, kennis en kunde in het primaire proces (de eerste lijn), de advisering vanuit het cluster Juridische Zaken (tweede lijn) en de inzet van externe partijen (derde lijn). De essentie van JKZ is daarmee niet alleen de inhoud, maar ook de organisatorische vormgeving (kennis, bewustzijn, sturing en processen) én de cultuur die ervoor zorgen dat de juiste inhoud wordt geleverd.

Een onderdeel van JKZ is het vorm geven aan de Wet open overheid (Woo). Op dit thema wil team Advies een heldere, doeltreffende werkwijze ontwikkelen. Ook levert het team een actieve bijdrage aan randvoorwaardelijke zaken als nieuwe laksoftware, de website open.middendrenthe.nl en regie op (het proces van) Woo-verzoeken. Al deze zaken betreffen de verdere uitwerking van onze Woo-ambitie en implementatiestrategie, die in 2022 zijn opgesteld.

In 2025 zullen de klachtenregeling en de werkwijze Woo-verzoeken, die beide in 2024 zijn vastgesteld, worden geïmplementeerd.

Informatievoorziening

De maatschappelijke vraagstukken in de gemeente Midden-Drenthe staan voor ons bestuur en onze organisatie centraal; samen voor een mooi Midden-Drenthe. De samenleving digitaliseert steeds verder en als organisatie kunnen we hierbij niet achterblijven, wij digitaliseren mee. Voor onze dienstverlening en bedrijfsvoering zijn veilige en betrouwbare informatie en systemen cruciaal. Digitalisering biedt mogelijkheden om onze dienstverlening te verbeteren en onze bedrijfsvoering effectiever en efficiënter te ondersteunen. Dit is een continue proces waarbij elke dag nieuwe stappen worden gezet.

Ontwikkelingen en wetgeving

Wetgevingen en ontwikkelingen die vanuit het Rijk en de samenleving op ons afkomen hebben invloed op en stellen eisen aan onze gemeentelijke informatievoorziening. Ontwikkelingen gaan steeds sneller en daar zullen wij met onze informatievoorziening op moeten aansluiten. Als kleine gemeente kennen wij dezelfde uitdagingen als grote gemeenten. Om onze kennis en slagkracht te vergroten, zoeken we daarom ook steeds vaker de samenwerking met andere gemeenten en partijen om de vraagstukken die op ons afkomen in gezamenlijkheid op te pakken.

We werken op gestructureerde wijze, door middel van een vastgestelde projectenplanning, aan de uitvoering van door de organisatie gedefinieerde projecten. Dit doen we met de middelen die door

de raad beschikbaar zijn gesteld. Deze projecten dragen bij aan de doelen van onze organisatie, het college en de raad. Daarnaast willen we onze inwoners zo optimaal mogelijk faciliteren.

Om deze projecten en nieuwe wetgeving goed te kunnen borgen in onze organisatie, werken we aan het in kaart brengen van onze ICT-architectuur en de doorontwikkeling hiervan in de komende jaren. We werken toe naar een wendbare organisatie waarin nieuwe taken en wetgeving vanuit het Rijk, maar ook nieuwe wensen vanuit de organisatie relatief eenvoudig, snel en efficiënt geïmplementeerd kunnen worden. Dit geeft ons ook input voor onze iVisie. De huidige iVisie loopt tot en met 2024 en zal herijkt worden met nieuwe uitgangspunten, principes en standaarden. Parallel hieraan is er een project gestart waarbij we werken aan het professionaliseren van het functioneel beheer. Door het functioneel beheer beter te organiseren en professionaliseren, ontstaat de benodigde ruimte om te focussen op de geprioriteerde projecten. Daarnaast zal procesmatig werken met ingang van 2025 ingebed worden binnen de bedrijfsvoering van de gemeente. Hiermee beogen we meer kwaliteit en efficiency te realiseren.

Met de komst van de Wet open overheid (Woo) staat de transparantie van overheidsinformatie in de maatschappelijke belangstelling. Als organisatie werken we aan de implementatie van deze wetgeving en hier zal ook de komende jaren de aandacht op gevestigd blijven. De ontwikkelingen op het gebied van artificiële intelligentie (AI) volgen wij ook en onderzoeken hiervan de toepasbaarheid voor onze eigen organisatie. De AI-act is in 2024 binnen de EU vastgesteld en zal met enkele aanscherpingen in Nederland per januari 2025 van kracht worden. We werken aan AI-beleid en een AI-register waarin we beschrijven hoe we als gemeente omgaan met AI en wetgevingen die hiermee samenhangen.

Ook blijven we inzetten op het verder ontwikkelen van datagedreven werken dat steeds meer een ondersteunende rol zal innemen bij het maken van beleid, het meten van resultaten en het borgen van wet- en regelgeving. We werken aan het verbeteren van de datakwaliteit en het vergroten van effectief en efficiënt werken van onze organisatie door het gebruik van data. Dit betekent ook het volwassenheidsniveau van de organisatie met betrekking tot data op een hoger niveau brengen.

Archief- en informatiebeheer

De gemeente is zelf verantwoordelijk voor het interne toezicht op haar informatie- en archiefbeheer. Daarom voert de gemeente jaarlijks een zelfbeoordeling uit en stelt verbetermaatregelen op. De focus ligt op het realiseren van deze verbetermaatregelen. De eerder genoemde Woo geeft daarnaast een impuls aan het sneller verbeteren van onze informatiehuishouding. Om meer voortgang te kunnen maken gaat Midden-Drenthe vanaf 2025 samenwerken met het Drents Archief. Met die samenwerking willen we de slagkracht van onze eigen organisatie vergroten op het gebied van de informatiehuishouding. Zo gaan we starten met het aansluiten op het e-depot om digitale informatie duurzaam te kunnen blijven bewaren. Dat is een traject van meerdere jaren, maar met het doorlopen van dat traject gaan we een aantal verbetermaatregelen een stevige impuls geven, aangezien die randvoorwaardelijk zijn voor de aansluiting op het e-depot. Daarnaast is er op het gebied van informatiebeheer een nieuwe Archiefwet aanstaande, deze wet sluit beter aan bij de digitale werkelijkheid van vandaag de dag. Deze stelt het aanwijzen van een archivaris (per 1 januari 2026) verplicht, een dienst die Midden-Drenthe van het Drents Archief gaat afnemen.

Informatiebeveiliging

Het vernieuwde informatiebeveiligingsbeleid is vastgesteld in 2024 door het college. De doelstelling van dit beleid is om te (blijven) voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). In de tweede helft van 2024 zal gewerkt worden aan de implementatieplannen, waarna in 2025 de verdere implementatie zal plaatsvinden. In 2025 vinden veranderingen plaats op het gebied van onder andere de DigiD-audit en het invoeren van een Europese richtlijn om cybersecurity af te dwingen (NIS2). Alle Europese lidstaten moeten deze Europese wetgeving zelf invoeren, de verwachting is dat dit begin 2025 zal plaatsvinden. We werken aan de voorbereiding op deze nieuwe wetgeving en voeren daarvoor continue verbeteringen door in ons gehele ICT-landschap.

We zien het als onze verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de informatie van onze inwoners, bedrijven, medewerkers en instellingen in veilige handen is. Daarom voeren we regelmatig gemeentebrede zelfevaluaties uit via het Eenduidige Normatief Single Informatie Audit (ENSIA)-kader, waarbij we nauwkeurig toezien op onze informatiebeveiligingsmaatregelen en daar verantwoording over afleggen. Tot slot is er aandacht voor het verhogen van het informatiebeveiligingsbewustzijn van medewerkers van de gemeente. Medewerkers zijn één van de belangrijkste schakels in de keten van informatiebeveiliging. Daarom is dit als belangrijk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid opgenomen.

Privacy

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) blijft voor onze organisatie ook onverminderd een aandachtspunt. We erkennen het belang van privacybescherming en hechten er veel waarde aan dat persoonsgegevens met de grootst mogelijke zorg worden behandeld in alle processen binnen de gemeente waarbij persoonsgegevens zijn betrokken. Er is de afgelopen jaren een goede basis gelegd op het gebied van naleving van de AVG, op dit fundament kunnen we verder bouwen. In 2024 is het privacybeleid vastgesteld, de uitgangspunten van dit beleid zullen verder worden geïmplementeerd in onze organisatie. Er wordt hierbij ook verder gewerkt aan een nieuw centraal register van verwerkingen. De gemeentelijke organisatie wordt steeds volwassener op het gebied van privacy. Daar waar in het verleden nog weinig AVG-vraagstukken aan de orde werden gesteld neemt de vraag om advies en ondersteuning beduidend toe. Ook het aantal DPIA's (risico assessments vanuit de AVG) worden vaker aangevraagd en de verwachting is dat dit in 2025 nog meer gaat toenemen. Bewustwordingstrainingen spelen hierbij een belangrijke rol en daar zal dan ook verder op worden ingezet.

Daarnaast speelt ook de Wet Politiegegevens (Wpg), waarbij veel inzet wordt gedaan vanuit privacy op het op orde brengen van de basis. Hiervoor zijn de nodige beheersmaatregelen opgezet, er is een Wpg handboek opgesteld en de controlefunctie belegd in de organisatie. In 2025 gaat een externe auditor de gemeente ondersteunen bij de externe Wpg audit.

Inkoop

Het cluster Inkoop levert - als onderdeel van het team Advies - een essentiële en grote bijdrage aan het behalen van de beleidsdoelstellingen van de gemeente Midden-Drenthe; maar liefst 60 tot 70% van de gemeentelijke uitgaven zijn inkoopgerelateerd. Het cluster Inkoop adviseert en ondersteunt de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de ambtelijke organisatie bij hun inkoopwensen. Hierdoor kan het bestuur juiste en zorgvuldig afgewogen besluiten nemen voor de

inwoners van de gemeente Midden-Drenthe, waarbij rechtmatigheid, doelmatigheid en Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkoop (MVOI) de uitgangspunten zijn.

In 2025 gaan we verder met de versteviging en strategische ontwikkeling van de inkoopfunctie binnen de gemeente. Het contractbeheer dat in 2024 is gestart, gaat over in contractmanagement en -monitoring. Sturing van inkoopopdrachten vindt plaats op basis van de actuele, strak geprioriteerde inkoopkalender, waarmee de gemeente zich voorbereidt op de (krappere) Ravijnjaren vanaf 2025.

Aan deze ontwikkeling ligt een strategisch plan ten grondslag, dat in 2024 is opgesteld; *Doorontwikkeling inkooporganisatie & procesoptimalisatie, Inkoop – aanbesteding – contractmanagement*. Met dit plan ontwikkelt de inkoopfunctie van ‘slechts adviserend’ naar ‘onweerstaanbaar adviseren’. Inkopen met Impact, zoals we het ook noemen. Daarmee heeft inkoop niet (alleen) een uitvoerende rol rond het inkoop- en aanbestedingsproces en rechtmatigheidsbeginsel, maar is het een deskundige partner in business en een kritische sparringpartner bij inkoopvraagstukken.

Het jaar 2025 zal ook in het teken staan van *Anders organiseren*; de oriëntatie naar het slim, efficiënt en gebruiksvriendelijk inkopen en organiseren van de bedrijfsvoeringsprocessen binnen de ambtelijke organisatie. Deze oriëntatie is gestart in 2024 en wordt vervolgd in 2025.

Huisvesting en facilitair

Onze gehele gemeentelijke organisatie wordt voorzien van facilitaire ondersteuning, technisch gebouwenbeheer en advies. Er wordt op dusdanige wijze huisvesting, beheer en facilitaire ondersteuning geboden dat de medewerkers van de gemeente erop kunnen vertrouwen dat zij hun werk optimaal kunnen uitvoeren. Hiermee worden de medewerkers op dit gebied ontzorgd, zodat zij zich binnen de organisatie bezig kunnen houden met het primaire proces.

De staat van onze installaties vragen om aandacht. Het gaat hierbij zowel om bouwtechnische als ICT installaties. Diverse onderzoeken hebben in 2023 aangetoond dat onze installaties aan vervanging toe zijn. In het project verduurzaming en herinrichting werken we toe naar een herinrichtingsontwerp, waarbij installaties worden vervangen, we voldoen aan wet- en regelgeving (bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid) en toewerken naar een moderne werkomgeving die past bij de wijze waarop de organisatie wil werken.

Eind 2024 zal dit leiden tot een voorstel voor de raad. In het geval dat de raad instemt met het voorstel, zal 2025 zich richten op het definitieve ontwerp voor de verduurzaming en herinrichting van het gemeentehuis. Daarbij staan de installaties, wet- en regelgeving, het vinden en behouden van medewerkers en duurzaamheid centraal.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Onze beleidsuitgangspunten hebben we vastgelegd in de (herijkte) nota Verbonden partijen, door de raad vastgesteld in 2022.

De gemeenteraad heeft een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Daarnaast is inzicht gewenst in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen.

De gemeenteraad wil meer kunnen sturen op de gemeenschappelijke regelingen waar we in meedoen. De informatiepositie van de raad wordt sterker. De kern van de maatregelen ligt bij de behandeling van de jaarlijkse stukken van de gemeenschappelijke regelingen. Die behandeling krijgt meer inhoud. Dat gebeurt onder andere doordat het college laat zien wat de gemeenschappelijke regeling bijdraagt aan onze gemeentelijke doelen. Ook brengt het college in beeld waarop de raad kan sturen.

Afgesproken is dat in elke bestuursperiode onze deelname aan alle verbonden partijen wordt geëvalueerd, zodat de nota Verbonden partijen actueel blijft.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

Algemeen			
Statutaire naam	GGD Drenthe		
Vestigingsplaats	Assen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Missie/doelstellingen/ activiteiten	De GGD Drenthe bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten.		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om de (publieke) gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen.		
Programma	Volksgezondheid en milieu		
Taakveld	Volksgezondheid		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroot	2025 begroot
Eigen vermogen excl. resultaat	€2.216.000	€ 2.688.000	€ 3.229.000
Vreemd vermogen	€ 7.219.000	€ 9.174.000	8.697.000
Resultaat	€ 346.000	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.384.409	€ 1.431.479	€ 1.477.287
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	Het betreft een beleidsarme begroting. gebaseerd op de ambities en strategische agenda die in overeenstemming met de deelnemende gemeenten is vastgesteld. Strategische kennispartner verzamelen, ontwikkelen, leveren en delen van data en kennis. verbindende en aanjagende schakel Programma's die centraal staan: Advies en beleid Gezondheid & leven Data & epidemiologie Milieu en gezondheid		
Toelichting			
De begroting van de GGD is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 4 juli 2024. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2023 en geen zienswijze in te dienen met betrekking tot de conceptbegroting 2025 (inclusief meerjarenraming tot en met 2028).			

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Algemeen			
Statutaire naam	Veiligheidsregio Drenthe (VRD)		
Vestigingsplaats	Assen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De VRD hanteert de volgende missielijnen: • Het optreden bij calamiteiten en crises. • Het vergroten van de bewustwording bij inwoners, bedrijven en instellingen over fysieke veiligheid. • De VRD is onderdeel van de samenleving. • De VRD is een vitale en flexibele organisatie.		
Openbaar belang	Veiligheidsregio Drenthe behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op de volgende terreinen: a. de brandweezorg; b. de rampenbestrijding en crisisbeheersing; c. de geneeskundige hulpverlening; d. de ondersteuning van gemeenten in de netwerksamenwerking van het Veiligheidshuis Drenthe.		
Programma	Veiligheid		
Taakveld	Crisisbeheersing en brandweer		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Eigen vermogen excl. resultaat	€ 2.716.265	€ 2.217.695	€ 1.599.496
Vreemd vermogen	€ 26.326.032	€ 30.821.289	€ 33.494.103
Resultaat	€ 728.951	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 2.089.035	€ 2.239.845	€ 2.384.530
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de raadsvergadering van juli heeft de raad de begroting VRD 2025 behandeld. De bevindingen zijn via een brief aan de VRD meegedeeld.		
Toelichting			
Ontwikkelingen in de samenleving volgen elkaar steeds sneller op en hebben ook steeds vaker een groot effect op de taakuitvoering van de VRD. Kenmerkend is dat deze thema's vaak ook impact hebben op de eigen bedrijfsvoering. Deze autonome ontwikkelingen in de samenleving raken de VRD dus intern en extern en kunnen dan ook niet los van elkaar gezien worden.			
Aan het eind van 2025 is onder andere het volgende gerealiseerd:			
- Er is meer regie en afstemming preventieve landschapsinrichting - Uitwerking van de landelijke visie op Natuurbrandbeheersing			

- Trainingen zijn georganiseerd voor ondersteuning samenleving bij maatschappelijk crisis
- Methode is ontwikkeld om behapbaar takenpakket per brandweerpost vast te stellen
- Er zijn experimenten geweest met vormen van ondersteuning op afstand bij incidenten
- De derde veteranen dag is georganiseerd
- De aansluiting bij het landelijke systeem KCR2 is gerealiseerd
- Het zorgrisicoprofiel is afgerond
- Het continuïteitsplan is gereed en beoefend
- Besluit genomen over wijze van positionering brandweerposten

Voor Midden-Drenthe wordt de gemeentelijke bijdrage verhoogd, deze komt voor 2025 op € 2.384.530.

Recreatieschap Drenthe

Algemeen			
Statutaire naam	Recreatieschap Drenthe		
Vestigingsplaats	Dwingeloo		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het Recreatieschap heeft voor de Drentse gemeenten een stimulerende, initiërende en voorwaardenscheppende rol op het gebied van recreatie en toerisme. Naast planontwikkeling adviseert het Recreatieschap de gemeenten gevraagd en ongevraagd over zaken welke van belang zijn voor recreatie en toerisme.		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en één Friese gemeente.		
Programma	Economie		
Taakveld	Economische promotie		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Eigen vermogen excl. bestemming resultaat	€ 1.607.032	€ 1.614.180	€ 1.621.328
Vreemd vermogen	€ 879.033	€ 1.286.336	€ 867.034
Resultaat	€ 142.254	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 86.693	€ 100.760	€ 103.823
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	De gemeenteraad Midden-Drenthe heeft aangegeven dat de begroting 2025 geen aanleiding geeft om een zienswijze in te dienen.		
Toelichting			
De begroting van het Recreatieschap is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering. Het vertrekpunt voor de begroting 2025 is de programmabegroting 2024. Uitgaande van de huidige taken van het Recreatieschap Drenthe hoeven er (behalve voor het opvangen van de stijging van de kosten als gevolg van indexaties) geen extra financiële middelen beschikbaar worden gesteld. De jaarlijkse bijdrage bestaat uit een bijdrage voor de exploitatiekosten en een bijdrage voor het fonds Recreatie en Toerisme. Met behulp van deze middelen kan het Recreatieschap Drenthe de geformuleerde taken en daaraan gekoppelde ambities ten uitvoer brengen.			

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)

Algemeen			
Statutaire naam	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD).		
Vestigingsplaats	Assen en Emmen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De RUD Drenthe is opgericht ter behartiging van de belangen van de deelnemers (gemeenten en provincie Drenthe) op het gebied van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieuvorschriften krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en van overige milieuwet- en regelgeving, alsook voor de milieuadvisering (o.a. geluid, lucht en externe veiligheid) (vanaf 1 januari 2024 onderdeel van de Omgevingswet).		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en de provincie Drenthe op het gebied van milieu. Voor alle 13 deelnemende partijen voert de RUD het milieubrede takenpakket uit.		
Programma	Volksgezondheid en milieu		
Taakveld	Milieubeheer		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Eigen vermogen	€ 312.000	€ 188.000	€ 661.000
Vreemd vermogen	€ 5.091.000	€ 5.858.000	€ 5.167.000
Resultaat	€ 349.000	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.456.004	€ 1.791.835	€ 1.904.480
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	De begroting van de RUDD is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 4 juli 2024 . De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2023 en heeft een zienswijze ingediend op de conceptbegroting 2025.		
Toelichting			

De Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) voert sinds 1 januari 2014 alle milieutaken voor de Drentse gemeenten en de provincie Drenthe uit. Onder de milieutaken vallen onder andere het beoordelen van milieumeldingen en aanvragen voor omgevingsvergunningen onderdeel milieu. Ook voert de RUDD het toezicht uit bij bedrijven en treedt zij waar nodig handhavend op. Daarnaast adviseert de RUDD over aspecten als geluid, geur en externe veiligheid.

De RUDD heeft mandaat om de taken uit te voeren. De deelnemers blijven eindverantwoordelijk voor de uitvoering van taken en zijn het eerste aanspreekpunt.

In de ontwerpbegroting 2025 zijn de volgende ontwikkelingen verwerkt:

- De personele groei stabiliseert na 2025: Sinds 2021 wordt via een meerjarig gemeentelijk groeimodel op basis van de herijking Drentse Maat in 2021 en de nu vertaalde impact van de Omgevingswet de uitvoering op een adequaat niveau gebracht. Daarmee zijn de huidige beleidsuitgangspunten zo goed mogelijk vertaald in de organisatie en de begroting.
- Het gewogen indexcijfer van het CPB en CAO-ontwikkelingen.
- De stapsgewijze afname van de meerjarige Rijksuitkering energietoezicht per 2025.
- De grote incidentele inzet voor het leren werken met de Omgevingswet komt te vervallen in 2025.

Voor Midden-Drenthe resulteren de bovengenoemde ontwikkelingen in een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. De deelnemersbijdrage komt voor 2025 op € 2.070.243.

In de eigen meerjarenbegroting is voor 2025 een bijdrage van € 2.045.698 opgenomen. Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit ten opzichte van de eigen meerjarenbegroting een hogere bijdrage van € 24.545 voor 2025.

Publiek vervoer

Algemeen			
Statutaire naam	Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe		
Vestigingsplaats	Assen		
Rechtsvorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie met rechtspersoonlijkheid		
Missie/doelstellingen/ activiteiten	Ondersteunende activiteiten voor deelnemende partijen: - contractmanagement; - inkoop- en aanbestedingstrajecten - advisering over beleidsontwikkeling - ondersteuning taken bedrijfsvoering Onafhankelijk klachtenbeheer; Doorontwikkelen van het publiek vervoer		
Openbaar belang	Ondersteuning van de deelnemers bij het uitvoeren van de vervoersovereenkomsten die door de deelnemers zijn gesloten en de advisering bij de doorontwikkeling van vervoer in het gebied van de deelnemers.		
Programma	Sociaal domein		
Taakveld	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Eigen vermogen	€ 430.000	€ 263.000	€ 263.000
Vreemd vermogen	€ 228.000	€ 45.000	€ 45.000
Resultaat	€ 2.304	€ 1.000	€ 1.000
Gemeentelijke bijdrage	€ 20.073	€ 21.393	€ 21.980
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	De gemeenteraad heeft geen zienswijze ingediend met betrekking tot de conceptbegroting 2025.		
Toelichting			
De huidige vervoerscontracten lopen tot en met 1 augustus 2026.			
In 2025 gaat de aandacht vooral uit naar het begeleiden van de nieuwe aanbesteding. Hiervoor worden extra kosten gemaakt, waarvoor Publiek Vervoer een incidentele bijdrage vraagt aan de deelnemers. Vanaf 2026 gaat Publiek Vervoer verder met projecten die bijdragen aan het slim inzetten van vervoersbewegingen (stip op de horizon 2023). De kosten voor de stip op de horizon 2030 worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves.			

Stark

Algemeen	
Statutaire naam	Gemeenschappelijke regeling Stark
Vestigingsplaats	Hoogeveen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, leerwerkbedrijf van de gemeenten Hoogeveen, de Wolden en Midden-Drenthe
Missie/doelstellingen/activiteiten	• het bevorderen of uitvoeren van activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen of in stand houden van werkgelegenheid voor natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt; • natuurlijke personen, ongeacht de soort uitkering en/of wettelijke basis, door middel van persoonlijke begeleiding en ondersteuning (job coaching), te laten re-integreren op de reguliere arbeidsmarkt, alles in de ruimste zin des woord; • natuurlijke personen te laten participeren in de maatschappij, onder meer door arbeidsmatige dagbesteding. Missie: Stark gelooft dat iedereen talent heeft. Wij ondersteunen de ontwikkeling van deze talenten en dit leidt tot duurzaam werk. Visie: De ambitie van Stark is een optimale deelname aan de arbeidsmarkt voor iedereen.
Openbaar belang	Uitvoering van de Wsw en onderdelen van de Participatiewet
Programma	Sociaal domein
Taakveld	Begeleide participatie

Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Gemeentelijke bijdrage	€ 155.000	€ 299.000	€ 206.000

Ontwikkelingen

Beleidsvoornemens/ontwikkelingen

De begroting van Stark is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 4 juli 2024. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2023 en geen zienswijze in te dienen met betrekking tot de conceptbegroting 2025 (inclusief meerjarenraming tot en met 2028).

Toelichting

Begroting 2025

Bij het opstellen van de begroting 2025 zijn de volgende documenten als uitgangspunt genomen:

- de beleidsbegroting 2024 van Stark;
- de interne beheersbegroting 2024.

De jaarlijkse bijdrage bestaat uit een totale, maximale bijdrage van de drie deelnemende gemeenten voor het tekort in de exploitatiekosten à € 2.000.000. Met behulp van deze middelen kan Stark de geformuleerde taken en daaraan gekoppelde ambities ten uitvoer brengen.

NMD samenwerking

Algemeen	
Statutaire naam	Noordmidden-Drentse samenwerking
Vestigingsplaats	Noordenveld
Rechtsvorm	gemeenschappelijke regeling zonder meer
Missie/doelstellingen/activiteiten	Samenwerking voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning
Openbaar belang	Uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet
Programma	Sociaal domein
Taakveld	diverse

Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Gemeentelijke bijdrage	€ 335.536	546.353	€ 594.422

Ontwikkelingen

De capaciteit in 2024 en 2025 is/wordt incidenteel uitgebreid ten behoeve van meerdere aanbestedingen.

Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Algemeen	
Statutaire naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)
Missie/doelstellingen/activiteiten	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid. Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.
Openbaar belang	Diverse overheden en instellingen die werk doen op het gebied van het maatschappelijke belang.
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Treasury
Financieel	
Eigen vermogen 31-12-2022	€ 5.062 miljoen
Eigen vermogen 31-12-2023	€ 4.615 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2022	€ 143.988 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2023	€ 104.471 miljoen
Resultaat 31-12-2022	€ 300 miljoen
Resultaat 31-12-2023	€ 254 miljoen
Dividenduitkering 2022	€ 139 miljoen (2,50 per aandeel)

Dividenduitkering 2023	€ 120 miljoen (2,16 per aandeel)
Aandelen	60.138
Ontwikkelingen	
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	2024: 1e halfjaar bericht De nettowinst bedraagt 17 miljoen meer dan dezelfde periode van 2023. Er is een toename van 2,2 miljard van de langlopende kredietportefeuille
Toelichting	
BNG Bank, gevestigd te Den Haag, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	

Enexis

Algemeen	
Statutaire naam	Enexis
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)
Missie/doelstellingen/activiteiten	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument & Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door adequate dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld • Betrouwbare energievoorziening • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen
Openbaar belang	Altijd en overal in het voorzieningengebied van Enexis kunnen beschikken over energie, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven.
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Treasury
Risico	Het financiële risico blijft beperkt tot het nominale bedrag van de aandelen. De nominale waarde is € 1,00 per aandeel. De gemeente Midden-Drenthe bezit 206.779 aandelen
Financieel	
Jaar:	
Eigen Vermogen 31-12-2022	€ 5.441 miljoen
Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 5.320 miljoen

Vreemd vermogen 31-12-2022	€ 3.366 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2023	€ 3.445 miljoen
Resultaat 31-12-2022	€ 1.300 miljoen
Resultaat 31-12-2023	
Dividend uitkering 2022	€ 1,29 per aandeel
Dividend uitkering 2023	€ 0,66 per aandeel
Aantal aandelen	206.779
Ontwikkelingen	
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	Aandacht voor klimaat en verduurzaming.
Toelichting	
Financiële risico's Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist. Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. De verwachting is dat tot minimaal 2050 de gasnetten nodig zijn. Enexis blijft zich inzetten voor de veiligheid en betrouwbaarheid van deze gasnetten De investeringen brengt ook een zogenoemde "maakbaarheidsgat" naar boven. De marktvraag en de uitvoeringscapaciteit. Eniexcs kan niet voldoen aan alle vraag uit de markt. Belangrijkste reden is het tekort aan technisch personeel. Verwacht wordt dat dit "gat" zeker tot 2026 blijft bestaan. Vijf provinciale en 64 gemeentelijke aandeelhouders hebben in 2020 een converteerbare hybride lening aan Enexis Holding verstrekt. In totaal gaat het om € 500 miljoen. Het aandeel van de gemeente Midden-Drenthe in deze lening bedraagt € 690.727. De aandeelhouders voorzien Enexis Holding hiermee van een belangrijke financiële impuls die nodig is voor het realiseren van de energietransitie.	

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

Algemeen	
Statutaire naam	Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)
Vestigingsplaats	Assen
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het leveren van drinkwater aan de Drentse gemeenten.
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen elf Drentse gemeenten (zonder de gemeente Meppel) om drinkwater te leveren de inwoners van elf Drentse gemeenten. (ca 450.000 inwoners van de Drentse gemeenten met ongeveer 196.708 aansluitingen)
Programma	Algemene middelen
Taakveld	Treasury
Risico	Het financiële risico beperkt zich tot de nominale waarde van de aandelen
Financieel	
Jaar:	
Eigen vermogen 31-12-2022	€ 53,25 miljoen
Eigen Vermogen 31-12-2023	€ 56,4 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2022	€ 118,5 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2023	€ 183 miljoen
Dividend uitkering	geen
Aantal aandelen nominaal € 50	73
Dividend gemeente	€ 0
Ontwikkelingen	
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	Gericht op verdere ontwikkeling naar een vertrouwde organisatie die zorgt voor goed Drents drinkwater, nu en in de

	toekomst. WMD heeft daarom het beleid op een aantal punten bijgesteld. • WMD richt zich 100% op de kerntaak: het continue leveren van betrouwbaar, betaalbaar en veilig drinkwater. • WMD zet zich maximaal in voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater. • Niet drinkwater activiteiten worden afgebouwd. • Er worden geen nieuwe niet-drinkwateractiviteiten meer ontwikkeld.
Toelichting	

Stichtingen en verenigingen

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Algemeen			
Statutaire naam	VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Een privaatrechtelijke rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid naar Nederlands recht		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vereniging heeft als doel om de lokale overheid te versterken, zodat gemeenten hun inwoners optimaal kunnen bedienen.		
Openbaar belang	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, gevestigd te Den Haag. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.		
Programma	Bestuur en ondersteuning		
Taakveld	Bestuur		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Bijdrage gemeente	€ 134.899	€ 143.221	€ 155.516
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	De koers voor het jaar 2025 is uiteengezet in de kadernota die is besproken tijdens de ALV. In 2025 zet de VNG zich in op het verder versterken van de professionaliteit van gemeenten. Enerzijds door onderlinge kennisoverdracht en anderzijds door het verder ontwikkelen van vaardigheden die de dienstverlening van gemeenten versterken. Voor een krachtige bestuurslaag is het van belang dat netwerken van gemeenten onderling met elkaar verbonden zijn.		
Toelichting			
- De ingeslagen koers voort en ontwikkelt het zich tot het platform dat kennis en leren collectief coördineert en structureert, met aandacht voor domeinoverstijgende samenwerking. - Er worden kennissessies georganiseerd en het leer- en ontwikkelaanbod gefaciliteerd op de eerder genoemde omkeringsthema's (bestaanszekerheid, kansengelijkheid en jeugd, vergrijzing en gezond leven, klimaat en energie, ruimtelijke puzzel van opgaven in de leefomgeving) en op kernexpertisegebieden zoals recht en gemeentefinanciën. - VNG stimuleert Kennishub kennis- en datagedreven werken binnen de VNG en bij gemeenten.			

- faciliteert het 'leren in netwerken' op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau om thema's te verdiepen, aanpakken te bespreken en van elkaar te leren.
- Continuïteit en borging van opgedane kennis en producten, ook na afloop van programma's.
- Kennishub bij het agenderen en programmeren van onderzoeksvragen en -behoeften.
- De VNG Kennishub maakt en onderhoudt een VNG Kennisagenda.

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)

Algemeen			
Statutaire naam	VDG (Vereniging van Drentse Gemeenten)		
Vestigingsplaats	Emmen		
Rechtsvorm	De VDG is de Drentse afdeling van de VNG		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vereniging heeft als doel om de lokale overheid te versterken, zodat gemeenten hun inwoners optimaal kunnen bedienen.		
Openbaar belang	Belangenbehartiging van de twaalf Drentse gemeenten bij andere overheden.		
Programma	Bestuur en ondersteuning		
Taakveld	Bestuur		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Bijdrage gemeente	€ 22.261	€ 14.927	€ 14.927
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	N.v.t.		
Toelichting			

P10

Algemeen			
Statutaire naam	P10		
Vestigingsplaats	Beetsterzwaag		
Rechtsvorm	Netwerk van grote plattelandsgemeenten		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De 32 grootste plattelandsgemeenten van Nederland hebben veel dezelfde ambities en uitdagingen waarvoor zij zich dagelijks inzetten. In P10-verband worden deze onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek gebracht.		
Openbaar belang	Deze gemeenten delen kennis en trekken gezamenlijk op om de gedeelde belangen onder de aandacht te brengen.		
Programma	Bestuur en ondersteuning		
Taakveld	Bestuur		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Bijdrage gemeente	€ 7.500	€ 7.737	€ 7.952
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	N.v.t.		
Toelichting			

Overige verbonden partijen

Zonnepark Leemdijk B.V.

Algemeen			
Statutaire naam	Zonnepark Leemdijk b.v.		
Vestigingsplaats	Beilen		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid		
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het doel van de vennootschap is: 1. het ontwikkelen en exploiteren van een zonnepark ten einde energie op te werken en te verkopen; 2. de netto opbrengst toevoegen aan een duurzaamheidsfonds waarmee duurzame plannen in de gemeente worden bekostigd.		
Openbaar belang	Het exploiteren van een zonnepanelenpark waarbij de netto opbrengst weer ten gunste van de burgers komt.		
Programma	Economie		
Taakveld	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		
Financieel			
Jaar:	2023 rekening	2024 begroting	2025 begroting
Eigen vermogen	€ 640.081	nb	nb
Vreemd vermogen	€ 5.545.292	nb	nb
Resultaat	€38.624	nb	nb
Winst aandeel gemeente	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	Vanaf begin 2021 is het park operationeel.		
Toelichting			

Grondbeleid

Grond is het fundament voor landschap, ontwikkeling van woningen en ruimtelijke plannen. Naast de ontwikkeling van woningbouw en bedrijventerreinen, is er ook ruimte nodig voor klimaatadaptatie, duurzaamheid, natuur, landbouw en infrastructuur. Grondbeleid is dienstbaar aan deze beleidsterreinen om invulling van doelstelling mogelijk te maken.

Wij willen door middel van grondbeleid zorgen voor een gezonde bouwgrondexploitatie waarmee we inspelen op de markt, de doelstellingen van ruimtelijk beleid mogelijk maken, voldoen aan wet- en regelgeving en waarbij sprake is van een toekomstbestendig beleid.

Ontwikkelingen

Nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026

In januari 2021 is de nota grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026: Aan het roer! vastgesteld.

Het grondbeleid heeft veel invloed op de realisatie van programma's, zoals op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, verkeer, cultuur, sport, recreatie en economische zaken. We bouwen samen aan onze gemeente. We bieden ruimte voor initiatieven. We nemen regie als dit nodig is. Dit is onze missie. Hiervoor maken we gebruik van financiële en juridische instrumenten, waarbij de raad een sturende en bepalende rol heeft. Samen staan we aan het roer.

De nota grondbeleid biedt instrumenten om de ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. In de nota zetten we in op meer regie met flexibiliteit en ruimte voor initiatieven.

Het doel van het programma Wonen is het zorgen voor voldoende woningen die passen bij de doelgroep. De aantallen en soort woningen worden bepaald in de Woonvisie. De gemeente heeft een forse ambitie op het gebied van woningbouw. Dit is ook noodzakelijk gezien de woningbehoefte in onze gemeente. Daarbij komt nog dat voor de kern Beilen er nog een additionele opgave is op basis van de bovenregionale functie. Om hiermee aan de slag te gaan is vanuit grondbeleid in nauwe samenwerking met de programmamanager Wonen gestart met de voorbereiding om een ontwikkeling van een grotere uitbreidingslocatie in Beilen mogelijk te maken. We noemen dit het wervend perspectief voor Beilen. Het gaat daarbij niet alleen om het toevoegen van woningen maar juist ook om een aantrekkelijke openbare ruimte en verblijf- en werkgebieden. Wanneer in deze ontwikkeling grondbeleid actief wordt ingezet, heeft dit een grote financiële impact met bijbehorende risico's.

In grondbeleid zijn drie rollen te onderscheiden. De eerste is initiërend grondbeleid. Hier gedraagt de gemeente zich als marktpartij. Gronden kopen, ontwikkelen en verkopen. De tweede is ondersteunend grondbeleid. In dit geval maakt de gemeente initiatieven van derden mogelijk. De derde rol is samenwerking met initiatiefnemers. Samen ontwikkelen en delen in winst en risico's. Per situatie stellen we ons de vraag: "Welk instrument het beste kan worden ingezet op welke locatie, met welk doel en wat zijn de randvoorwaarden?".

Bij het inzetten van grondbeleid wordt de raad in een vroegtijdig stadium betrokken.

Risico's

Het BBV (commissie Besluit Begroting Verantwoording) heeft als spelregel opgenomen dat de gronden gesplitst moeten worden in bouwgrond in exploitatie (BIE-complexen) en nog niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG-complexen). Voor de BIE-complexen stelt de raad de grondexploitaties vast. Deze vallen onder de rubriek Voorraad gronden. Dit geldt niet voor de niet in exploitatie gronden. Deze gronden vallen onder de rubriek Materiële vaste activa.

BIE-complexen

Voor de BIE-complexen wordt jaarlijks bij het begin van het nieuwe jaar een geactualiseerde exploitatie opzet gemaakt. Hierdoor krijgen we inzicht in het verwachte resultaat per complex. Meerjarig worden de nog te maken kosten en opbrengsten begroot. Hierbij houden we rekening met marktontwikkelingen zoals aankoopkosten, rentepercentages, kostenstijgingen en verwachte vraag naar bouw kavels. Als dit leidt tot een verwacht negatief eindresultaat voor dat plan dan stellen we hiervoor een voorziening in.

MVA

Nog niet in exploitatie genomen gronden en verspreid liggende gronden zijn ondergebracht in de Materiële Vaste Activa. De boekwaarde van deze percelen mogen niet hoger zijn dan de marktwaarde.

Risico's.

Hogere loon- en prijsontwikkelingen dan dat we begroot hebben en het niet realiseren van de begrote opbrengsten kunnen een negatief invloed hebben op de begrote resultaten. De reserve Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie is een buffer om risico's in de bouwgrond te kunnen afdekken.

Verlies en winstneming

Winst wordt genomen in overeenstemming met de regels van het BBV: de POC methode (Percentage of completion) of als een complex met een positief resultaat wordt afgesloten. Conform ons huidige beleid worden positieve resultaten of winstnemingen toegevoegd aan het weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie. Als in exploitatie genomen gronden een negatief eindresultaat hebben of als dit wordt verwacht, dan wordt dit ten laste gebracht van het weerstandsvermogen.

De bouwgrond beschikt over de volgende saldo's in de voorziening en reserve.

(*€ 1.000)	Bedrag
Weerstandsvermogen bouwgrond	€ 2.642
Voorziening	€ 734

Voorzieningen

De hoogte van de benodigde voorzieningen wordt bepaald aan de hand van de netto contante waarde van onze verliesgevende bouwgronden in exploitatie.

Grondprijzenbeleid

Voor het bepalen van grondprijzen is een nota grondprijzenbeleid opgesteld. Op basis hiervan wordt jaarlijks de grondprijzenbrief gemaakt. Het grondprijzenbeleid geeft aan hoe prijzen worden gevormd. De grondprijzenbrief is hiervan een uitwerking. Het college stelt jaarlijks medio december de grondprijzenbrief vast en deze gaat in op 1 januari.

Meerjarig verloop boekwaarden BIE's

In onderstaande tabel wordt de verwachte boekwaarde tot en met 2028 van de BIE-complexen aangegeven. De basis hiervoor zijn de dynamische grondexploitatiebegrotingen van begin 2024. Er wordt voor de toekomstige jaren geen rekening gehouden met de jaarlijkse winstneming volgens de POC methode.

Verwachte boekwaarde (bedragen x € 1.000)

Stand per 1 januari (*€ 1.000)	2025	2026	2027	2028
BIE:				
- woningbouw	1.642	923	-644	-
- bedrijventerrein	82	262	164	-
Totaal	1.725	1.185	-480	-

Subsidies

Midden-Drenthe hanteert een regisserende rol in haar subsidiebeleid (Algemene subsidieverordening gemeente Midden-Drenthe 2012). De doelstelling van het subsidiebeleid is een efficiënte inzet van de middelen in relatie tot het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. Uit oogpunt van deregulering is hierbij gekozen voor eenvoudige regelgeving.

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
zelfbeheer dorpenoverleg	21.585	17.500	17.500
zelfbeheer grote projecten dorpenoverleg	22.463	20.421	20.421
bijdrage Biblionet Drenthe	644.546	673.055	638.390
cultuuronderwijs scholen	92.766	100.000	100.000
subsidie st. Zomeractiviteiten Westerbork	4.334	4.334	4.334
subsidie Stichting Beleef Beilen	5.620	5.620	1.905
subsidie Culturele Raad Smilde	2.500	2.500	2.500
subsidie culturele activiteiten	9.674	5.497	5.497
subsidie stichting Kunst4daagse	2.600	2.600	2.600
subsidie stichting Podia	3.500	3.500	3.500
subsidie Huus van de Taol	1.125	1.125	1.125
subsidiering cultuurprojecten	78.592	35.000	35.000
jeugdcultuurfonds	2.000	2.000	2.000
subsidie muziekverenigingen	20.530	20.041	20.041
subsidie zangverenigingen	1.454	911	911
subsidie st. Openluchtspel Westerbork	641	641	641
subsidie Herinneringscentrum kamp Westerbork	45.000	40.000	40.000
subsidie museum voor papierknipkunst	5.850	5.850	5.850
Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe	3.704.963	3.934.098	3.961.682
uitvoering vrijwilligersbeleid	-	1.500	-
deskundigheidsbevordering vrijwilligers		4.000	3.000
st. vluchtelingenwerk	75.464	75.550	74.963
bijdrage Zuid-Molukse gemeenschap Bovensmilde	-	4.073	4.073
overig sociaal cultureel werk	10.654	17.639	14.639
subsidie st. Welzijn Doven	800	800	800
Koningsdag	2.143	2.700	2.700
bijdrage busdiensten	1.226	1.103	1.103
subsidie eenmalige activiteiten	1.789	1.495	1.495
vandalismepreventie oud en nieuw	200	400	400
subsidie st. adviesraad	2.950	2.942	
subsidie St. Gehandicapten platform	-	600	-
subsidie scouting	1.323	1.500	1.500
subsidie schaapskuddes	10.723	10.739	10.739
bijdrage meldpunt discriminatie Drenthe	9.096	8.500	8.500

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
bijdrage Stichting Paardrijden Gehandicapten	2.858	2.858	2.858
bijdrage veteranendag	-	1.881	1.881
subsidie VNN	4.842	4.842	4.842
bijdrage Voedselbank en Humanitas	45.300	45.300	45.300
sociaal raadvrouw	121.450	130.993	131.679
bijdrage Humanitas thuisadministratie	1.500	1.500	1.600
subsidie Adviesraad Sociaal Domein	6.500	11.875	53.067
subsidie schoolsportdagen	1.145	1.853	1.853
subsidie gemeentelijke sportverenigingen	29.755	45.408	45.408
incidentele subs. sportactiviteiten	2.429	3.050	2.050
subsidie st. Het Drents Landschap	-	45	-
ontwikkeling TIP	97.258	100.006	102.006
bijdrage aan buurtverenigingen	13.451	17.300	17.300
startbijdrage inrichting nieuw terrein	-	1.200	600
bijdrage Rode Kruis	-	1.955	-
	5.112.598	5.378.300	5.398.253

Toelichting

In 2025 stijgt het subsidiebedrag met afgerond € 20.000 ten opzicht van 2024. Dit is het saldo van diverse lagere en hogere subsidiebedragen, onder andere als gevolg van het doorvoeren van de quick wins in de begroting. De subsidie aan biblionet is lager dan in 2024, maar is exclusief de doorbetaling van de provinciale subsidie van ruim € 100.000 voor de spreiding en toegankelijkheid bibliotheken. Bij het opstellen van de begroting was nog niet bekend of we deze subsidie ontvangen. De subsidie aan de stichting Welzijnswerk is iets hoger dan in 2024, maar is inclusief een taakstelling van € 200.000. Tot slot is in dit overzicht de subsidie aan de Wmo-raad opgenomen voor het nieuwe subsidiebedrag.

Transities

Per 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de taken die voortvloeien uit de Participatiewet, de Jeugdwet en de (nieuwe) Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze taken zijn overgeheveld vanuit het Rijk (Transities / decentralisatie). Deze paragraaf beoogt meer inzicht te verschaffen in de financiën.

De (beleids)inhoudelijke informatie over deze taken staat opgenomen in het programma sociaal domein.

Financiën

De kostenontwikkelingen door volume-effecten en indexatie doet zich voornamelijk voor binnen de beleidsvelden jeugd en wmo. In onderstaande tabel zijn meerjarig de verwachte uitgaven van deze beleidsvelden in beeld gebracht.

Beleidsvelden	Rek. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028
Wmo HH	4.685.694	5.181.262	5.415.759	5.626.629	5.826.103	6.018.750
Wmo BEG	3.327.271	3.656.688	3.829.053	3.863.389	3.987.367	4.111.410
Wmo voorzieningen	1.694.794	1.751.421	1.830.303	1.893.904	1.960.322	2.021.810
Jeugd	11.061.023	12.126.661	12.658.716	13.138.756	13.596.358	14.069.310
Totaal	20.768.782	22.716.032	23.733.831	24.522.678	25.370.150	26.231.230

In de kadernota (p. 55) zijn de meerkosten voor de begroting 2025 - 2028 ten opzichte van de begroting 2024- 2027 in beeld gebracht en voorzien van een toelichting. Deze cijfers zijn ongewijzigd opgenomen in de begroting. Er zijn op het moment van schrijven van deze begroting geen ontwikkelingen bekend op basis waarvan de kosten naar verwachting hoger of lager zullen uitvallen.

Financiële begroting

Samenvatting financiële begroting

Het betreft een sluitende begroting voor 2025 met budgetruimte voor de uitvoering van diverse programma's en speerpunten van beleid.

De financiële en vermogenspositie van het begrotingsjaar en van de drie daarop volgende jaren vloeien voort uit een samenhang van bestaande activiteiten, indexeringen en autonome ontwikkelingen.

	2025		2026		2027		2028	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Bestuur en ondersteuning	27.747.507	-91.748.823	17.409.752	-82.685.874	16.006.253	-84.181.183	16.625.434	-86.456.286
Veiligheid	3.289.004	-22.151	3.361.165	-22.389	3.493.783	-20.533	3.607.212	-20.533
Verkeer, vervoer en waterstaat	8.010.335	-258.795	8.110.291	-258.795	8.181.627	-258.395	8.101.995	-258.395
Economie	1.027.851	-1.632.324	947.209	-1.806.501	905.581	-1.805.733	916.322	-1.633.817
Onderwijs	4.775.769	-324.858	4.810.025	-311.307	4.772.908	-36.197	4.749.223	-36.197
Sport, cultuur en recreatie	8.548.439	-770.475	8.456.727	-770.446	8.636.943	-770.416	8.705.885	-770.280
Sociaal domein	44.453.592	-9.593.833	44.532.331	-8.029.868	45.778.114	-8.035.811	47.204.091	-8.041.873
Volksgezondheid en milieu	12.111.594	-9.027.984	11.959.742	-9.180.342	12.150.702	-9.330.083	12.368.464	-9.593.442
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.618.659	-2.203.507	5.437.450	-1.959.170	5.241.221	-728.781	5.260.978	-728.781
Totaal generaal	115.582.750	-115.582.750	105.024.692	-105.024.692	105.167.132	-105.167.132	107.539.604	-107.539.604

(Beleids)kaders begroting

De basis voor de begroting 2025 is de door de raad vastgestelde kaderbrief.

Incidentele baten en lasten

Toelichting

In de gemeentewet is opgenomen dat de begroting en het financieel meerjarenperspectief 'structureel en reëel in evenwicht' dienen te zijn. Hiermee wordt door de wetgever beoogd dat gemeenten structurele lasten moeten dekken met structurele baten. Om inzicht in de structurele en incidentele lasten en baten te geven, maakt het onderstaande overzicht deel uit van de begroting. Het onderscheid tussen incidenteel en structureel is niet altijd even helder. De commissie BBV heeft daarom in een notitie dit onderscheid meer ingekaderd. De richtlijn is dat, als de tijdelijke baten en/of lasten zich gedurende maximaal drie jaar voordoen, het gaat om 'eenmalige zaken'. Voor onttrekkingen aan reserves wordt in beginsel gesteld dat deze incidenteel van aard zijn.

Onderstaand een nadere verheldering:

- Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die onder ongewijzigd beleid en omstandigheden voor maximaal drie jaar vaststaan. Rijksbijdragen, subsidies en projecten die langer dan 3 jaar lopen, maar waar vooraf van bekend is dat die bijdrage, subsidie of het project op termijn stopt, worden als incidenteel beschouwd.
- Toevoegingen en onttrekking aan reserves en voorzieningen worden altijd als incidenteel beschouwd, tenzij het (onder voorwaarde) om financieringsreserves en dekkingsreserves gaat of onttrekkingen uit de daartoe toereikende (bestemmings)reserves voor minimaal 3 jaar met als doel structurele kosten te dekken.

Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende baten en lasten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt.

Programma (bedragen x € 1.000)	Onderwerp	2025	2026	2027
Bestuur en ondersteuning	Versterken ambtelijke organisatie	500		
	Projecten Dienstverlening			30
Volkshuisvesting en milieu	Advisering	80	80	
	Onderzoek erfpacht			30
Totaal		580	140	

Incidentele bestedingswensen worden gedekt uit de bestemmingsreserves. De incidentele bedragen opgenomen in de (meerjaren)begroting.

Versterken ambtelijke organisatie:

In 2021 is de benodigde capaciteit voor de ambtelijke organisatie in kaart gebracht. Er is zowel structureel als incidenteel geld beschikbaar gesteld voor het invullen van de benodigde capaciteit voor het vervullen van de taken die van het Rijk naar de gemeente zijn geschoven.

Projecten dienstverlening:

Voor de verbetering van de digitale dienstverlening conform de vastgestelde dienstverleningsvisie is € 30.000 beschikbaar voor een servicemanagement systeem.

Projecten Volkshuisvesting:

Er is voor de basisscholen een extra vak(gym) leerkracht aangesteld

Onderzoek erfpacht:

Door het college is besloten onderzoek te doen naar de mogelijkheden om via erfpacht de woningbouw te stimuleren en tegelijkertijd inkomsten te genereren en hiervoor in 2026 € 30.000 beschikbaar te stellen.

Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Wij hebben jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume zoals wachtgeld, pensioenen van huidig en voormalig wethouders en burgemeesters, deze zijn onderdeel van de begroting. Voor onverwachte uitgaven wordt een voorziening aangehouden of gevormd.

Voor een goed inzicht van de in de begroting opgenomen arbeidskostengerelateerde verplichtingen is in onderstaande tabel het totaaloverzicht 2024 van deze kosten opgenomen.

Soort verplichting (x € 1.000)	Voorziening	Exploitatielast
Pensioenuitkeringen voormalig B&W, uitkering	-	33
Uitkeringslasten ww, wga		-
Wachtgeld voormalig B&W, uitkering	316	244
Totaal	316	277

Door wijzigingen in de samenstelling van het college door enerzijds de verkiezingen en anderzijds het mogelijk vertrek van B & W leden fluctueren de bedragen jaarlijks.

Overzichten

In onderstaande tabellen staan na de geprognosticeerde balans, de boekwaarden van de investeringen, de stand van de geldleningen en de stand van de reserves en voorzieningen.

Balans

De geprognosticeerde balans geeft inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

Balans

	Rekening	Begroting				
(x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste activa:						
<i>Immateriële vaste activa</i>						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.222	1.224	1.132	1.087	1.042	997
<i>Materiële vaste activa</i>						
Investeringen met een economisch nut	44.089	54.587	62.472	59.718	57.161	54.963
Investeringen met een economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven	14.875	17.404	13.482	12.688	11.999	11.330
Investeringen met een maatschappelijk nut	20.299	35.207	37.898	35.518	33.149	30.896
<i>Financiële vaste activa</i>						
Woningcorporaties	1.094	1.094	857	730	597	458
Deelnemingen	835	144	835	835	835	835
Overige langlopende leningen	6.662	7.797	6.211	5.828	5.439	5.044
Totaal vaste activa	89.075	117.457	122.887	116.404	110.222	104.523
Vlottende activa:						
<i>Voorraden</i>						
Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	2.028	3.921	2.762	2.762	2.762	2.762
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>						
Vorderingen op openbare lichamen	5.340	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Uitzettingen in 's Rijkschatkist	18.725	800	800	800	800	800
Overige vorderingen	4.297	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
<i>Liquide middelen</i>						
Kassaldi	12	10	10	10	10	10
Banksaldi	419	400	400	400	400	400
<i>Overlopende activa</i>						
Vooruitbetaalde bedragen ten laste van volgende begrotingsjaren	220	50	50	50	50	50
Totaal vlottende activa	31.040	12.181	11.021	11.021	11.021	11.021
Totaal activa	120.114	129.638	133.909	127.426	121.244	115.545

Toelichting op de vaste activa

1. Immateriële vaste activa

De bijdrage aan activa in eigendom van derden zijn gewaardeerd tegen de verstrekte bijdragen. Op de bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingstermijn is dezelfde als die wordt gehanteerd voor soortgelijke materiële activa.

2. Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief en verminderd met afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Deze duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van een boekjaar in aanmerking genomen.

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa en worden in de volgende categorieën onderscheiden:

- Activa met een economisch nut;
- Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (heffings-gerelateerd economisch nut);
- Activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Investerings met een economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden.

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Gronden waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen registratiewaarde gewaardeerd.

Overige investeringen met economisch nut

Op de activa met een economisch nut wordt afgeschreven. Behoudens enkele uitzonderingen wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingsduur is bepaald op de verwachte economische levensduur en is per soort activa in de Financiële Verordening vastgelegd.

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

3. Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De waardering is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. aanschafprijs, verminderd met - voor wat de geldleningen betreft - de aflossingen op de geldleningen. Indien de marktwaarde van een financieel vast actief duurzaam lager is dan de aanschafwaarde vindt afwaardering tot de lagere marktwaarde plaats. Bij (dreigende) oninbaarheid van leningen wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de lening.

Op deelnemingen en effecten wordt niet afgeschreven. De werkelijke waarde kan afwijken van de nominale waarde.

Vlottende activa

1. Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs. Indien de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijging- of vervaardigingsprijs worden de voorraden gewaardeerd tegen de marktwaarde. De waardevermindering wordt gerealiseerd door de vorming van een verliesvoorziening (grondexploitatie, die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de voorraad.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Rente op grondexploitaties wordt geactiveerd en is daarmee ook onderdeel van de vervaardigingsprijs.

2. Kortlopende vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht. Volgens de gekozen beleidslijn wordt er voor de vordering op openbare lichamen geen voorziening getroffen. Inzake het saldo "overige debiteuren" wordt op basis van de ouderdomsanalyse een percentage van de hoofdsom als voorziening berekend.

3. Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Passiva

(x € 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Vaste passiva:						
Eigen vermogen						
Reserves						
Algemene reserve	5.908	5.908	5.720	8.780	9.578	9.386
Bestemmingsreserve	43.156	26.312	28.599	22.934	22.031	22.105
Gerealiseerd resultaat	7.519	-	-	-	-	-
Voorzieningen						
	5.280	5.280	19.631	22.693	23.853	25.104
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer						
Binnenlandse banken en ov fin instellingen	44.102	73.901	64.359	57.419	50.182	43.350
Waarborgsommen	-	-				
Totaal vaste passiva						
	105.974	114.038	118.309	111.826	105.644	99.945
Vlottende passiva:						
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						

Overige kasgeldleningen	-	-	-	-	-	-
Overige schulden	10.469	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Overlopende passiva						
Ontvangen subsidie EU en Rijk	3.667	500	500	500	500	500
voorschotbedragen						
Overige vooruitontvangen bedragen	4	100	100	100	100	100
Totaal vlottende passiva	14.141	15.600	15.600	15.600	15.600	15.600
Totaal passiva	120.114	129.638	133.909	127.426	121.244	115.545

Toelichting op de passiva

Eigen vermogen

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

De criteria van een voorziening

- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan de hoogte op de balansdatum niet zeker is, maar die wel redelijk ingeschat kunnen worden;
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan de hoogte al redelijk in te schatten is;
- Er zullen kosten worden gemaakt in een volgend begrotingsjaar. Hiervoor mag een voorziening worden gevormd als het maken van die kosten zijn oorsprong mede in het huidige of in voorafgaande begrotingsjaren vindt en de voorziening is bedoeld om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren;
- Er worden bijdragen verstrekt aan toekomstige vervangingsinvesteringen.

Langlopende schulden

Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rente typische looptijd van langer dan 1 jaar. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Nieuwe investeringen

Geldleningen en waarborgsommen

Wij hebben op dit moment 10 geldleningen, welke wij o.a. gebruiken om onze uitgaven te kunnen betalen.

In 2020 is een lening ten behoeve van het zonnepark aan de Leemdijk te Smilde aangetrokken, die doorberekend wordt aan het Zonnepark, per saldo is deze lening € 0.00

Daarnaast is er een geldlening aangetrokken voor de bouw van de VO-school te Beilen.

Het gemiddeld rentepercentage op dit moment is 1,5% (over de gehele portefeuille)

Voor zover op dit moment bekend lopen wij geen noemenswaardig risico op deze geldleningen

Geldleningen (x € 1.000)	Bedrag
Stand per 1-1-2025	39.108
Bij: op te nemen 2025	0
Af: aflossingen 2025	4.734
Stand per 31-12-2025	34.374

Reserves en voorzieningen

De beleidsregels voor de reserves en voorzieningen zijn vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen (2019).

Hierin heeft de raad haar kaders gesteld. Het algemene uitgangspunt is terughoudendheid bij het instellen van reserves en voorzieningen.

De staat van reserves en voorzieningen is opgebouwd uit:

- Algemene reserves;
- Bestemmingsreserves;
- Voorzieningen

Algemene reserve

De algemene reserve vormt het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente waaraan geen specifieke bestemming is gegeven. De algemene reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers. Tekorten en overschotten op de jaarrekening komen ten laste van respectievelijk ten gunste van de algemene reserve.

In de jaarrekening wordt voorgesteld hoe dit overschot moet worden bestemd.

Bestemmingsreserve

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan door de raad vooraf een bepaalde bestemming is toegekend (artikel 43 lid 2 van het BBV). Deze is ingesteld om de kosten voor het realiseren van het doel te betalen. Zij hebben daarmee een expliciet bestedingskarakter.

De raad heeft de bevoegdheid om de bestemming van een reserve te wijzigen.

Voorzieningen

De voorzieningen worden omschreven als afgezonderde vermogensbestanddelen die worden gevormd voor voorzienbare verplichtingen tegenover derden waarvan het bestaan en de omvang nog onzeker zijn maar wel redelijkerwijs kunnen worden ingeschat. Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen van de gemeente, omdat deze gelden niet vrij beschikbaar zijn. Ze maken daarom ook geen deel uit van het weerstandsvermogen.

Aangezien er bij verlofsparen sprake is van een arbeidskostengerelateerde verplichting die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kent, hebben we hier een voorziening voor gevormd. Er is in de begroting nog geen vermeerdering/vermindering opgenomen, omdat daar nog onvoldoende gegevens voor beschikbaar zijn. In de komende jaren zal een patroon van opnamen en afnamen zichtbaar worden waarmee de toekomstige vermeerderingen/verminderingen geraamd kunnen worden.

Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2025	Rente	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2025
Algemene reserves:					
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017		2.930	453	5.494
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	2.703		1.700	1.116	3.287
B - Reserve					
Rekeningresultaat					

Totaal algemene reserves	5.720		4.630	1.569	8.781
Bestemmingsreserves:					
Algemene Bestemmingsreserve	5.379			2.781	2.596
Openbare Verlichting	95				95
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen	52	1			53
Sociaal Domein (was Conjunctuurreserve)	2.815			1.237	1.577
Reserve dekking kapitaallasten overig	2.857			166	2.691
Reserve dekking kapitaallasten Wegen en Bruggen	0		0	0	0
Budgetoverheveling	11.919				11.919
Reserve Bibliotheek	175				175
Risico Reserve Energiecoop. Midden-Drenthe	400				400
Reserve Dorpsvisie en Dorpshuizen	236				236
Huisvesting ontheemden	2.625			1.601	1024
Duurzaamheid	266				266
Egalisatiereserve Onderhoud gebouwen	0			0	0
Reserve riolering	377		259	271	364
Vervangingsinvesteringen	1.404		725	591	1537
Totaal bestemmingsreserves	41.653	1	3.100	7.233	37.521
Rekeningresultaat					
Totaal rekeningresultaat					
Eigen vermogen					
Voorzieningen					
APPA-pensioenen	1.799				1.799
Vervanging riolering	3.555		1.015	-259	4.829
APPA-wachtgelden	393				393
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	489			179	310
Onderhoud gebouwen	148		385		533
Verlofsparen	341		50		391
Wegen en bruggen	12.905		2.116	584	14.438
Totaal voorzieningen	19.631		3.566	504	22.693

EMU saldo

(x € 1.000)	2023	2024	2025
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	3.126	3.469	2.266
Mutatie (im)materiële vaste activa	-1.107	2.082	5.973
Mutatie voorzieningen	201	-	3.062
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.159	-	1.159
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
EMU-saldo	5.593	5.497	12.460

Toelichting

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een jaar tellen wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Het EMU-saldo van de gemeente Midden-Drenthe voor 2025 komt uit op € xxxx miljoen positief.

Uitgangspunten meerjarenbegroting

Uitgangspunten begroting 2025 tot en met 2028

De basis wordt gevormd door de begroting 2024 inclusief mutaties Kadernota.

Ontwikkelingen lasten (stijgingspercentage)					
	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
•	Effecten salarissen:				
	Loonontwikkeling	4,40%	3,80%	4,80%	4,00%
•	Uitgangspunt voor de toe te passen rentepercentages:				
	Aantrekken kort geld	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
	Aantrekken lang geld	3,55%	4,00%	4,50%	4,50%
	Bespaarde rente	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
	Rente nieuwe investeringen	3,55%	4,00%	4,50%	4,50%
	Rente bouwgrond	1,00%	1,25%	1,50%	1,50%
	Renteomslag	1,50%	1,75%	2,00%	2,00%
•	De kosten van de gemeenschappelijke regelingen mogen meestijgen met de loonen prijsontwikkelingen. Voor extra stijgingen moet wel een heel goed verhaal zijn, wil de gemeente Midden-Drenthe daaraan meewerken.				
•	De verwachte prijsontwikkeling van de niet direct te beïnvloeden tarieven van derden worden opgenomen: Dit betreft onder andere: meerjarige contracten, vervangingsinvesteringen, onderhoud gebouwen, materieel, stroom, gas, water, olie, benzine, premies voor verzekeringen, waterschapslasten en belastingen en heffingen.				

Ontwikkelingen lasten (stijgingspercentage)					
	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
•	Goederen en diensten	2,20%	2,20%	2,20%	2,20%
•	Energie	2,20%	2,20%	2,20%	2,20%
•	Subsidies	2,20%	2,20%	2,20%	2,20%

Ontwikkelingen baten (stijgingspercentage)					
	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
•	OZB (cf. HICP)	2,50%	2,00%	2,00%	2,00%
•	Forensen	2,50%	2,00%	2,00%	2,00%
•	Toeristenbelasting	€ 1,55	€ 1,55	€ 1,60	€ 1,65

- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een volledige kostendekking inclusief het verdisconteren van de kwijtschelding.
- Het kostendekkend tarief van de rioolheffing wordt vastgesteld vanuit het Watertakenplan inclusief het verdisconteren van de kwijtschelding.
- Maximaal kostendekkende leges voor de omgevingsvergunning.
- Maximaal kostendekkende leges Lijkbezorgingsrechten voor de door te berekenen kosten.
- Tarieven sportaccommodaties 2,2% 2,2% 2,2% 2,2%
- Overige belastingen en leges 2,2% 2,2% 2,2% 2,2%

Onvoorzien

In de onderstaande tabel staat de meerjarige prognose voor de onvoorziene uitgaven.

Bestedingsruimte (basis)	2025	2026	2027	2028
Onvoorziene uitgaven	25	25	25	25

Stelselwijzigingen

Tweetal reserves omzetten naar voorzieningen

Een voorziening kan gebruikt worden om toekomstige kosten gelijkmatig te verdelen over meerdere jaren. Door deze reserves om te zetten naar een voorziening voldoen we aan de BBV richtlijnen. De reserves bestemmingsreserve onderhoud gebouwen en de reserve dekking kapitaallasten wegen en bruggen worden bij de begroting 2025 omgezet naar een voorziening.

De reserves bestemmingsreserve onderhoud gebouwen wordt gewijzigd in een voorziening groot onderhoud gebouwen. En de reserve dekking kapitaallasten wegen en bruggen wordt gewijzigd in een voorziening dekking kapitaallasten wegen en bruggen.

Overhead

In de notitie Overhead (2023) van de commissie BBV is overhead gedefinieerd als “het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen”.

Niet voor alle functies is op voorhand te duidelijk of deze onder de overhead vallen of niet. Er zijn in elke organisaties functies te benoemen die zich in een grijs gebied bevinden. Bij bepalen van het

onderscheid tussen functies die toegewezen worden aan het primaire proces en functies die worden toegewezen aan de overhead zijn in de begroting 2025 de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De directie is voor 100% aangemerkt als overhead.
- Alle teamleiders zijn voor 100% aangemerkt als overhead, uitgezonderd de teamleider Zwembaden.
- De formatie van de teams Advies, Financiën, HR en Informatisering worden voor 100% als overhead aangemerkt. Uitzondering daarop zijn:
 - de uren binnen het team Financiën die aan de bouwgrondexploitatie worden besteed;
 - de uren binnen het team HR die aan RI&E worden besteed;
 - de uren binnen het team Informatisering die aan de uitvoering van de Wet WOZ worden besteed (en toegerekend).
- Alle overige formatie wordt aangemerkt als onderdeel van het primaire proces.

Bovenstaande uitgangspunten op basis van de notitie Overhead kunnen tot gevolg hebben dat er afwijkingen ontstaan in de omvang van de overhead ten opzichte van voorgaande jaren.

De overhead binnen de personeelslasten worden doorbelast naar overhead binnendienst en overhead buitendienst, beide onderdeel van het taakveld Overhead.

Op basis van de totale kosten overhead en de uren die hiermee gepaard gaan, is voor zowel de binnen- als de buitendienst een uurtarief voor de overhead bepaald. Deze uurtarieven worden gebruikt voor de doorbelasting van de overhead naar de bouwgrond en de investeringen (intracomptabel) en voor het berekenen van de tarieven voor de riool- en de afvalstoffenheffing (extracomptabel). Dit gebeurt op basis van het begrote aantal uren voor deze taken vermenigvuldigd met het berekende tarief.

Financieel toezicht

De uitgangspunten voor het financieel toezicht op de gemeente door de provincie staan opgenomen in de Begrotingscirculaire.

De gemeente komt in aanmerking voor repressief toezicht indien we voldoen aan:

- Uitgangspunt van een reëel structureel sluitende begroting 2025, dan wel een meerjarenraming waarin minimaal 2028 reëel sluitend moet zijn.
- De vastgestelde jaarrekening 2023 en de begroting 2025 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2024, aan Gedeputeerde Staten zijn ingezonden.

Het centraal uitgangspunt in het financieel toezicht van de provincie is dat er een structureel en reëel evenwicht is in de (meerjaren)begroting.

Als structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Dit geldt per jaarschijf. Hiervoor is het van belang dat uit de begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn hierbij van groot belang.

Het reëel evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn.

Toezicht

Jaarlijks voor 1 januari van het betreffende jaar besluit de provincie of onze gemeente onder repressie of preventief toezicht valt. Tot op heden vielen wij onder repressief toezicht.

Meerjarenbegroting 2025 - 2028

Bestuur en ondersteuning	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bestuur	2.286.576	0	2.339.040	0	2.380.638	0	2.440.980	0
Burgerzaken	1.726.510	-261.443	1.780.301	-261.443	1.893.735	-261.443	1.877.466	-261.443
Beheer overige gebouwen en gronden	17.858	-69.000	18.300	-69.000	18.661	-69.000	18.936	-69.000
Overhead	15.312.049	-91.975	15.024.384	-93.226	15.053.648	-93.226	15.166.516	-93.226
Treasury	528.605	-2.894.498	-207.142	-2.048.211	-301.781	-1.848.948	-396.874	-1.666.687
OZB woningen	1.129.457	-5.012.875	1.171.231	-5.112.813	1.211.168	-5.214.749	1.252.502	-5.318.724
OZB niet-woningen	37.450	-3.474.825	37.450	-3.544.218	37.450	-3.614.998	37.450	-3.687.193
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-71.126.131	0	-68.797.803	0	-71.384.621	0	-73.967.968
Overige baten en lasten	-2.217.722	-15.000	-1.742.259	-15.000	871.971	-15.000	-4.108.279	-15.000
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	7.731.653	-8.803.076	2.442.906	-2.744.160	1.364.872	-1.679.198	1.203.709	-1.377.045
Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.195.071	0	-3.454.459	0	-6.524.109	0	-866.972	0
Totaal Bestuur en ondersteuning	27.747.507	-91.748.823	17.409.752	-82.685.874	16.006.253	-84.181.183	16.625.434	-86.456.286
Veiligheid	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Crisisbeheersing en brandweer	2.518.615	-8.350	2.566.049	-8.350	2.676.368	-8.350	2.769.090	-8.350
Openbare orde en veiligheid	770.389	-13.801	795.116	-14.039	817.415	-12.183	838.122	-12.183
Totaal Veiligheid	3.289.004	-22.151	3.361.165	-22.389	3.493.783	-20.533	3.607.212	-20.533

Verkeer, vervoer en waterstaat	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Verkeer en vervoer	8.010.335	-258.795	8.110.291	-258.795	8.181.627	-258.395	8.101.995	-258.395
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	8.010.335	-258.795	8.110.291	-258.795	8.181.627	-258.395	8.101.995	-258.395
Economie	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	170.933	0	69.798	-168.546	10.753	-171.916	7.751	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	245.110	-102.111	250.490	-102.644	255.606	-98.506	260.923	-98.506
Economische promotie	611.808	-1.530.213	626.921	-1.535.311	639.222	-1.535.311	647.648	-1.535.311
Totaal Economie	1.027.851	-1.632.324	947.209	-1.806.501	905.581	-1.805.733	916.322	-1.633.817
Onderwijs	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Onderwijshuisvesting	2.863.802	-39.445	2.844.966	-39.445	2.788.009	-39.445	2.757.397	-39.445
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.911.967	-285.413	1.965.059	-271.862	1.984.899	3.248	1.991.826	3.248
Totaal Onderwijs	4.775.769	-324.858	4.810.025	-311.307	4.772.908	-36.197	4.749.223	-36.197
Sport, cultuur en recreatie	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Sportbeleid en activering	208.048	-1	213.010	-1	212.691	-1	212.386	-1
Sportaccommodaties	3.757.354	-765.617	3.531.000	-765.617	3.576.994	-765.617	3.601.621	-765.617
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	261.641	0	264.405	0	267.047	0	269.782	0
Musea	151.761	0	151.403	0	154.202	0	157.024	0
Media	670.275	-1.657	710.114	-1.628	751.564	-1.598	853.933	-1.462
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.499.360	-3.200	3.586.795	-3.200	3.674.445	-3.200	3.611.139	-3.200

Totaal Sport, cultuur en recreatie	8.548.439	-770.475	8.456.727	-770.446	8.636.943	-770.416	8.705.885	-770.280
Sociaal domein	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
WSW en beschut werk	255.054	0	235.854	0	252.618	0	192.409	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	45.573	0	45.690	0	45.802	0	45.917	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.341.763	-1.500.000	1.315.961	0	1.363.950	0	1.399.100	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	10.758.809	0	11.169.256	0	11.561.018	0	11.948.743	0
Jeugdbescherming	417.646	0	433.516	0	448.690	0	464.394	0
Jeugdhulp ambulant lokaal	182.862	0	-678.081	0	-690.599	0	-463.009	0
Dagbesteding (WMO)	963.113	0	999.711	0	1.034.701	0	1.070.916	0
Volksgezondheid	12.313	-9.000	12.517	-9.000	12.712	-9.000	12.913	-9.000
Jeugdhulp met verblijf lokaal	60.080	0	62.569	0	64.866	0	64.972	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	5.588.560	0	5.801.257	0	6.004.474	0	6.230.591	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	379.862	0	392.073	0	403.387	0	417.504	0
Begeleiding (WMO)	3.104.332	0	3.223.086	0	3.336.305	0	3.444.785	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.522.271	-292.812	2.612.069	-298.638	2.703.536	-304.581	2.798.207	-310.643
Jeugdreclassering	457.497	0	474.883	0	491.504	0	508.707	0
PGB Jeugd	73.043	0	74.208	0	75.967	0	95.536	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	1.948.565	0	2.023.550	0	2.094.374	0	2.167.679	0
PGB WMO	71.601	0	73.199	0	75.176	0	70.139	0
Samenkracht en burgerparticipatie	5.246.007	-73.880	5.170.749	-4.089	5.343.073	-4.089	5.509.538	-4.089
Inkomensregelingen	9.959.459	-7.718.141	10.001.055	-7.718.141	10.044.230	-7.718.141	10.088.910	-7.718.141
Arbeidsparticipatie	1.065.182	0	1.089.209	0	1.112.330	0	1.136.140	0
Totaal Sociaal domein	44.453.592	-9.593.833	44.532.331	-8.029.868	45.778.114	-8.035.811	47.204.091	-8.041.873

Volksgezondheid en milieu	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Volksgezondheid	1.867.336	0	1.923.741	0	1.911.418	0	1.976.524	0
Riolering	3.262.730	-4.351.288	3.022.104	-4.503.038	3.035.816	-4.660.098	3.022.878	-4.822.656
Afval	3.004.888	-4.146.685	2.992.349	-4.147.293	2.951.648	-4.139.974	3.018.901	-4.240.775
Milieubeheer	3.075.894	-130.000	3.086.195	-130.000	3.215.278	-130.000	3.317.005	-130.000
Begraafplaatsen en crematoria	900.746	-400.011	935.353	-400.011	1.036.542	-400.011	1.033.156	-400.011
Totaal Volksgezondheid en milieu	12.111.594	-9.027.984	11.959.742	-9.180.342	12.150.702	-9.330.083	12.368.464	-9.593.442
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2025		2026		2027		2028	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Ruimte en leefomgeving	1.099.651	0	1.132.963	0	1.164.811	0	1.197.774	0
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	938.898	-1.404.984	503.835	-1.140.449	415.316	0	421.015	0
Wonen en bouwen	3.580.110	-798.523	3.800.652	-818.721	3.661.094	-728.781	3.642.189	-728.781
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.618.659	-2.203.507	5.437.450	-1.959.170	5.241.221	-728.781	5.260.978	-728.781
Totaal generaal	115.582.750	-115.582.750	105.024.692	-105.024.692	105.167.132	-105.167.132	107.539.604	-107.539.604

